

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti: Besenyői REÖTHY KÁLMÁN őrnagy		Segéd szerkesztő: BENEDEK MIHÁLY őrnagy
Szerkesztőseleg és kiadóhivatal: BUDAPEST, II. KERÜLET, FŐ-UTCA 71. SZAM.	Postatakarékpenztári csekk száma: 25.342	Megjelenik: minden hónap 1-én és 15-én Telefon: 153-079

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A régiek.

Messze fent vagyunk gondolatban, hogy szét-nézhesünk egyszerre a magyar tájon, a régini úgy, mint a szeptemberben visszatérteken. Valahol a régi keleti határ felett vagyunk s előre nézünk északnak. Egyszerre emeljük fel ezer laktanya tetejét és betekintünk a szobákba. Erős, fiatal arcok ülnek a hosszú asztal mellett, köztük az asztalfőn a család feje, az őrsparancsnok. Itt ott szerény, koros bajtársak. Épp úgy ülnek és figyelnek, mint a fiatalok, épp úgy, mint ezelőtt egy-két vagy öt-tíz évvel. Arcuk barázdás, fejük dörverte vagy hólepte. Ruhájuk jó, kifogástalanul rendes.

A régiek ők, akik visszatértek néhány hétre, hónapra, amint visszatért a hadsereghez a volt katonák tízezerje. Mert az Igazságért való küzdelem így kívánta. Család, kis földecske otthonmaradt, amíg a régi laktanya ideiglenesen otthont ad nekik. Szerszámról, szekérről elvették kezüket, hogy a fegyvert jobban foghassák.

A régi fegyvert, amihez annyi szép emlék fűződik, mennyi szép portyázás, mennyi izgalom, öröm, fáradság, munka és munka. A régi fegyvert, amelyet vállravenni mégegyszer, óh, hát kitüntetés. Adni a régi hitből és akarásból a hazának azt, ami régen olyan természetes volt s amikből eleget adni — sohasem tudtak. Újraélni a régi időket a régi szobákban, régi ágyak mellett és régi tanyák között. Feleszmélni az őrsparancsnok biztatásánál: — Ni, igen, ezt mondja az utasítás, még tán tudom szószerint!... aztán elindulni az első szolgálatba, mint járőrtárs, azután mint járőrvezető, ráismerni a kihágásokra és a nagyobb bűnökre, nekiállani egy nyomozásnak, dolgozni és verejtezni azzal — mint régen és a siker láttán boldognak lenni, mint régen, igen ezt látjuk hónapok óta régi bajtársainknál, ha messze fentről, a régi keleti határ felett észak felé nézünk.

Szeptember elején keletnek fordultunk... Előttünk menetelt egy pompás hadsereg, lábai előtt a szeretet virágai s minél beljebb értünk, annál több ismerősünk állott a boldog nép sorai-ban. Ráismerhettél, mert a magyar csendőr láttán valami olyan ragyogott ki a szeméből, ami senki másnak. Ráismerhettél azért is, mert öreg, vedlett, de ragyogóan tiszta és vasalt zöldes katonaruha-darab volt rajta: a régi csendőr-dolmány. Ráismerhettél a községben, mert házatája — talán a leg-szegényesebb — de a legtisztább volt, mint ahogy legrendesebb volt akkor is, amikor még a brassói kerületnél vagy a nagyváradai szárnynál szolgált, mint őrsvezető...

Ők azok, a régiek. A régi csendőrök, alörmes-terek és őrsvezetők. Akik — mint a legelső szerel-met — sohasem feledték csendőri szolgálatuk ide-jét. A régi laktanyákat, a régi őrsparancsnokot, a szakaszparancsnok úr szemléjét, a régi kalapot, puskát, az oktatást, a régi portyázásokat.

Ők azok, akik átvergődtek Isten jóvoltából a nyugdíjtanulmány huszonkét esztendőre. Isten jóvoltá-ból, mert a volt kormányzat „irgalmától“ éhen hal-hattak volna százszor és ezerszer. Isten jóvolta mellett a maguk akarásából, mert ott tanulták megbecsülni a munkát és szeretni a felelősséget, ahol a régiek másik csapata és a maiak: a férfihivatás legszebbikén, a csendőri szolgálatban. Aki jó csendőr volt, az nem vészelt el az irgalmatlan idők alatt sem. Látjuk őket, kezetszorítunk velük azzal a meleg, őszinte szeretettel, amely körülveszi azokat, akik nehéz munkával állanak egymás mel-lett, akikben egy s ugyanazon vágyakozás él.

Jól látjuk, hogy a régi bajtársak mindegyiké-nek a lelkeség mellett sok gond is ül az arcán; az itthonlevőknél az elhagyott család, kis földecske, betakarítás, a tél, a hazajöttéknél a kenyerecske, amiből az elűzött világ nekik alig vagy sohase juttatott. De régi bajtársainknak is tudniok kell, hogy gondolataik enyhítésére a vezetőség és a kor-mányzat részéről a legsürgősebben megtörténik minden, mert ezt kívánja a munka, melyet a nem-zet érdekében végeztek...

A mérgekről általában.

Írta: DR. PUTNOKY ISTVÁN.

Az olvasók eddig már több közleményben szerezték tapasztalatokat a mérgezések különféle lehetőségeiről. Ezek a mérgezési mozaikok bemutatták az egyes eseteket, időszerű, hogy a mérgezéseket most már bizonyos rendszerbe foglalva, áttanulmányozzuk s ezek ismeretében a további eseteket ennek a rendszeres összefoglalásnak a szemüvegén keresztül nézve bíráljuk el.

A mérég fogalma.

Mérégnek nevezzük azt az anyagot, mely a szervezetbe jutva, azt rongálja s rosszulletet (hányás, szédülés, ájulás, fulladás, göresök, hasmenés stb.) vagy halált idéz elő. A mérgek ilyen meghatározása természetesen csak általános irányelvet szögez le, mert ha tüzetesebben a dolgok mélyére nézünk és a mérgek hatását pontosabban kívánjuk megállapítani, azt látjuk, hogy a méreghatás kifejlődése sok tényezőtől függ. Ezek pontokba szedve a következők:

1. A mérég egyéni tulajdonsága.
2. A mérég mennyisége.
3. A mérégnek anyagfelépítéséből származó erőssége.
4. A mérég alakja.
5. A mérég alkalmazási módja.
6. A mérgezett egyéni tulajdonságai.
7. A mérgezett egyéb körülményei.

1. *A mérég egyéni tulajdonságai.* A mérgek általánosságban nem fejtik ki hatásukat az egész

szervezetre, tehát a mérég hatására nem történik egyszerre változás a szívben, májban, tüdőben, lépben, gyomorban, belekben, agyban, gerincben és a végtagokban. A mérgek túlnyomó részben csak egy-egy részét támadják meg a szervezetnek, pl. a szívet vagy idegeket, vagy a beleket stb. Az olvasók bizonyára emlékezni fognak arra, hogy a szénegázmérgezéseknél a méréganyag a tüdőn keresztül támadta meg az áldozatot s a véráramba jutva, lényegében magát a vért mérgezte meg s így okozott fulladást. Azt mondhatjuk ennél fogva, hogy a szénegáz *vérmérég*. A szublimát a szervezet sejtjeit roncsolta el, mint ilyen, *sejtmérégnek* nevezhető. A legutóbbi közleményben ismertetett altatószerek pedig az agykéregre hatván bénítóan, — *idegmérgek* mondhatók.

A mérgeket — az elmondottak alapján — egyéni, illetve a szervekre gyakorolt hatása alapján lehet csoportosítani s minden méréganyagnak egyéni tulajdonságát az adja meg, hogy a szervezetben milyen szervre fejt ki mérgező hatását.

Származásukat illetőleg *vegyi* és *növényi* mérgek csoportjára osztjuk azokat.

2. *A mérég mennyisége.* Tökéletes mérég az lenne, amelyik minden adagban, tehát végtelen kicsiny mennyiségtől a nagy tömegig halált okozna. Ilyen mérég nincs. Tökéletes mérget nem ismerünk. A mérgeknek különböző mennyiségeit adagolva, különböző hatást fogunk tapasztalni s ennek a tapasztalatnak alapján a mérgeket adagolásuk szerint három csoportra osztjuk:

a) A mérég azon mennyisége, mely elegendő az élet kioltására, *halálos adag*.

Díjbirkózó voltam...

Írta: CSURKA PÉTER.

Irtam már a hadifogoly cirkusáról. A szélhámos Csing-Csung-Jaffet-Kong kínai „állatszélidítő” ölte meg a hadifogolycirkuszt, aki oroszán és tigrisbőrbe bújtatott honfitársaival szélhámoskodott. Nisnij Novgorodban szerződöttünk s mikor az állomásról az „állatsereglettel” dobszóval, cintányérral bevonultunk, egy másik kínai, aki valamikor mint „oroszlán” működött Jaffet társulatánál és akinek Jaffet adós maradt a fellepti díjakkal, boszúból elárulta Jaffetet a tömegnek, mely bevonulásunkat kísérte. Egymásután hajigálta ki a ketrecekből az oroszánokat. Erre a felbőszült nép végérvényesen kikergetett bennünket Nisnij Novgorodból. A Bragir téren álló hadifogolycirkuszt pedig felgyújtotta. Röviden ez volt a vége a cirkusznak.

Emlékezésül: én akkor cirkuszigazgató és műlovar voltam. Öltözékem pedig fejtől lefelé a következő ruhadarabokból állott:

Magas sárga cylinder. Kék-zöldben ragyogó zsakett. Kaucsuk gallér. Ing helyett brokátpiros mellényem volt, nagy, csillogó gyöngyház gombokkal. Kávészínű bricseszadrág és magas sárga csizma. Sokszor röhögve biztattak cirkuszi bajtársaim, hogy kerítsek valami régi gyönggyel kivert görbe kardot, kössem fel, így még jobban fokozom a hatást. Mondták, ha a kard meglesz, öltözékemmel verem a világ összes cirkuszigazgatóit. De a kard elmaradt, hiszen így is volt rajtam elég nevetni való, ha azt is számításba vesszük, hogy ezen az öltözékemen kívül nem volt semmim más a vi-

lagon. Éjjel nappal ebben kellett járnom. A papagályok örült kiabálásba kezdtek, ha valahol megláttak...

Hogy aztán kizavartak Nisnijből — én futottam legelő, mint igazgató, akinek mindenben elől kell járnai, frakkom két szárnya úgy úszott utánam, mint hosszú fekete fátyol, úgy festhettem, mint óriási, földön futó fekete varjú. — Cirkusz nélkül maradtunk. Akkor éjjel Vilien Okrani nevű kis orosz falu szélén aludtunk. Kora hajnalban azon tanácskoztunk, mi tévők legyünk? Nisnijbe nem mehettünk vissza egyelőre. A szükség gyorsan határoz. Dél előtt éppen piaci nap volt a faluban, megrohantuk a piacleret, úgy mint mikor cirkuszközből kirohan a porondra a szaltózó csoport s hajigálja magát a levegőben, örült lármát csap. Nekem is volt „Gúla” csoportom. Főképpen ezek produkálták magukat, de mindannyian csináltunk valamit. Én mint igazgató, közepén dirigáltam a tornát. Rengeteg bémulónk akadt, pénz azonban annál kevesebb jött be. Én a nép között jártam a sárga cylinderrel, kéregettem, de csak a legapróbb kopekek hulltak a kalapba.

Délután házról-házra mentünk hivatni s este megismételtük a tornát a szürkületben. Nagyon tetstett, de a cylinder most se lett tele. Annyit azonban összegyűjtöttünk, hogy két napig lesz kenyérrel.

Így jártunk faluról-falura. Irdatlan távolságokat begyalogoltunk. Az orosz falvak nagyon messze vannak egymástól. Közben napról-napra fogytunk. Az állathangutánzó Kerekes visszament Nisnijbe.

b) Az a mennyiség, mely már mérgezési tüneteket idéz elő, de halált még nem okoz, *mérgező adag*.

c) Végül az a mennyiség, mely gyógyítólag hat a szervezetre (gyógyászatban használatos mennyiség), a *gyógyadag*.

[Ha a méregből olyan csekély mennyiség kerül a szervezetbe, ami hatást nem vált ki s amely mint elkerülhetetlen alkatrész jelen szokott lenni az élelmiszerekben (lisztben pl. minimális réz), *nyomnak* nevezzük.]

Meg kell azonban állapítanunk azt is, hogy amint tökéletes mérget nem ismerünk, éppen úgy tökéletesen ártalmatlan anyagról sem tudunk. A legártatlanabb vegyület is halálos mérgezést okozhat, ha belőle nagy mennyiség kerül a szervezetbe. Vegyük példának a mindennaposan használt, pótolhatatlan fűszerünket, a sót. Konyhasó nélkül a mai ember táplálkozása el sem képzelhető. Közismert háziszerként használják a mindennapi izesítésen kívül tüdővérzéseknél, 1 kanálnyi mennyiségét. Ha azonban a konyhasóból $\frac{1}{4}$ kg-ot veszünk be, már súlyos mérgezést kapunk, $\frac{1}{2}$ kg-ja pedig halált okoz. Különösen érzékeny konyhasóval szemben a eeseemő, mert nála már olyan kis mennyiség is halált okoz, mint amennyit mi naponta elfogyasztunk. A felhozott példából jól láthatjuk, hogy milyen az ártatlan szerként használt vegyi anyag s ebből is következtethetünk arra, hogy tulajdonképpen teljesen ártalmatlan anyag a földön aligha található.

Meg kell emlékeznünk még az ú. n. felhalmozódó képességű mérgekről is. Egyes mérgefélék a

szervezetbe jutva, nem használódnak el, hanem bentmaradva, ismételt bevételükkor állandóan szaporodnak. Amikor elérték a mérgező mennyiséget, mérgeznek. Nagyon veszedelmes fajták ezek, mert belőlük rendszerint csak kis mennyiség kerül be egyszerre s csak bizonyos idő után lépnek fel a mérgezési tünetek.

Példa erre egy eset az 1900-as évekből. Egy orvos epilepszia ellen pasztillákat rendelt a betegnek, mely más gyógyszer mellett az őszi kikiricsben található, ú. n. colchicin-nevű növényi anyagot tartalmazta. Az egyes pasztillákban a colchicinből csak a megengedett mennyiség volt ugyan, de az orvosi előírás szerint 20 napig (naponta 1 pasztillát) kellett a betegnek elfogyasztani. Ez idő alatt a colchicin a szervezetben annyira felszaporodott, hogy a beteg colchicin-mérgezésben elpusztult.

3. *A mérge erőssége.* A mérgek erőssége igen különböző. Azt mondhatjuk, hogy ahány fajta méreggel találkozunk, annyiféle méregerősséget is tudunk megkülönböztetni. Általánosságban gyenge és erős hatású mérgekről beszélünk, de ez természetesen olyan tág fogalmi kört ölel fel, amit pontosabban körvonalazni nem lehet.

Talán úgy szabhatunk bizonyos határt, hogy megállapíthatjuk azokat a mérgeket, melyek 1 gr-on alul halált idéznek elő s olyanokat, melyek 1 gr-on felüli mennyiségben okoznak halálos mérgezést.

Egy gramm-aluliak pl. a strichnin (három centigramm), arzén (15—20 eg.), cyankálium (30 eg.), morphin (40 eg.), nitrobenzol (75 eg) stb.

— Mit szédelgek én itt veletek?... Ezekben a falvakban nincs sikerem. Eljutok én barátom Moszkvába, Szentpétervárra. Szívesen leszerződtek!

Egy szép napon a nagynémet Vurtzel Hans, az egyensúlyozó és létraművész is így kiáltott fel.

— Ah, nekem csak létra kell!... Én is megyek Moszkvába!

Otthagytott bennünket. Majd a Gulacsoport is mozgolódnai kezdett.

— Miniket is szívesen szerződtek városokban! Gyerünk!

Elmentek.

Azon vettem észre, hogy egyedül maradtam én az igazgató, a mély hangú Goldbergerrel, a szabóval. Goldberger! Ma sem tudom, hogy zsidó volt, vagy nem volt zsidó. Ő tagadta. Ha valaki a neve után meggyanusította, mindig dühbe jött.

— Kikérem magamnak! Én ősrégi szász családból származom! Régi nemesi család sarja vagyok!

Goldberger szabó volt. Öltözékemet is ő csinálta annyi ötletességgel... Most mit csináljunk? Goldberger csak szabó volt, egyéb semmi. Én csak igazgató voltam és műlovar, de lovam nem volt. A kezemen tudtam ugyan járni, de ebből nem élhetünk meg. Pár gyengébb szaltót is eltanultam, de ez mind kevés. Itt csak Goldbergerre számíthatok. Munkát kell neki keresni valami nagyobb helyen, keresetéből eltart engem is. Én már mióta tartom őt?

De mi lesz addig, míg Goldberger állást kap, míg valami nagyobb helyre nem jutunk? Csak ez az istentelen öltözék ne volna rajtam! Ki veszi ezt meg, ki cseréli el? Darabonként talán eladhatom. De ha például a nadrágot eladom és nem kapok másikat?... Vagy ha legelőször a csizmát húzhatja le valaki a lábamról? Járhatok mezítláb és zsakettben.

Irigylem Goldbergeret, mert ő csukaszürke baka egyenruhában volt, káplári rangban. Bár egyidő óta csak balról volt káplár, jobbról csak örvezetőt mutatott, mert leesett az egyik esont csillaga. Később a másik is leesett, „félkáplár“ lett Goldberger. Nagyon büszke volt a rangjára és kétségbeesetten kérdezte, hogy most mit csináljon? Tegye át az egyik csillagot a másik nyakfélre, legyen örvezető? Saját magát fokozza le?...

De nem sokáig kellett törni a fejét. Az idő fokozta le Goldbergeret. Csakhamar elvesztett ismét egy csillagot, most már egy maradt neki a bal nyakán. Keservében aztán letépte azt is.

Kis falun mentünk keresztül. A falu bejáratánál gyerekek játszadoztak. Mikor megláttak, csufondárossan nevetni kezdtek rajtam. Ezt már megszoktam, de mikor elkezdtek kavicssal hajigálni, akkor elhatároztam, hogy még itt ebben a faluban megválok papagály öltözékemtől.

A falu közepén betértem a legesinosabb házba Goldbergerrel. Fialat asszony fogadott mosolyogva.

— A cirkusztól? — kérdezte.

Egy gramm-felüliek, pl. zinksulfat (5 gr), rézgalic (10 gr), lúgkő (10 gr), karbolsav (8 gr), kálium-chloricum (15 gr) stb.

A mérgek erőssége gyengülhet állás közben, amikor a levegő széndioxydjá bontólag, tehát gyengítőleg hat a hatásképeességükre, de előállhat az az eshetőség is, amikor állás közben erősödnek, mert beszáradvá, töményebbé váltak. Ilyen betöményedéssel különösen a növényi mérgeknél találkozunk, pl. a mérges gombáknál, amelyek állás közben, aszálódás folytán mérgező képeességüket fokozottabban fejtik ki. A növényi mérgeknél a mérgek erősségét befolyásolja az is, hogy azt vadon termő vagy termesztett növény szolgáltatatta-e? A vadon termők méreganyagban gazdagabbak.

4. *A mérgek alakja.* A mérgeket alakjuk szerint három csoportra oszthatjuk, ú. m.:

- a) szilárdak,
- b) folyékonyak,
- c) légneműek csoportjára.

a) *Szilárdak.* Porok vagy kristályos testek alakjában a legismertebbek. Gondoljunk a rézgalicra, lúgkőre, morphiumra, arzénre stb.

b) *Folyékonyak.* A folyékony mérgek meghatározásánál olyan mérgefélésegre kell gondolnunk, mely eredeti, őállapotában folyadék. Ilyen pl. a niktin. Nem szabad összetévesztenünk a folyékony mérgeket azokkal, amik eredeti állapotukban szilárdak és csak vízben oldották fel őket. A szilárd mérgekkel csak ritkán követnek el eredeti alakjukban mérgezéseket, rendszerint vízben vagy más folyadékban oldják őket.

— Micsoda cirkusztól szudarinya?

— Cirkusz jön a faluba!... Este már játszanak is!

Elmondtam, hogy sajnos, mi nem ettől a cirkusztól valók vagyunk. Ezt az öltözéket szeretném eladni, vagy elcsereálni.

— Megvenni nem tudom!... Férjem hadifogoly Németországban... Cserélni valóm nincs!... Hanem tudnám használni azokat a szép gyöngyházgombokat a mellényről!... Manapság ilyesmit nem lehet kapni.

— Vegye meg szudarinya az egész mellényt.

— Ki hord máma ilyen mellényt?... a gombokat jól megfizetem! Ruhát varrok!... De eladhatja ezeket a ruhákat!... Nagy a kereslet, de nehezen kap majd másikat!

Tizenhat rubelért és két ebédért eladtuk Goldbergerrel a gombokat a mellényről. Kellett a pénz, mert egy kopekunk se volt már.

Mikor kijöttünk a vendéglátó asszonytól, már verték a cirkusz cölöpeit a piactéren, ásták be a főoszlopokat, húzták fel a cirkusz vázát.

— Cirkusz! — ragyogott a szemünk — de mit csinálhatunk mi itt?

Ragasztották a plakátokat. Olvastuk.

A cirkusz igazgatósága 500 rubelt fizet annak a magánszemélynek, aki Brook-Linder-Nikolsohn világhírű angol birkózót leteríti.

Azt tanácsoltam Goldbergernek, hogy ne menjünk ma innen el, pénzünk is van, uézzük meg es-

c) *Légneműek.* Ide tartoznak a gázok, ú. m. szén-monoxyd, széndioxyd, világító-gáz, chlorgáz és a mérges harc gázok is.

5. *A mérgek alkalmazási módja.* Az a mód, ahogyan a mérget a mérgezett szervezetébe juttatják, a nyomozás szempontjából igen fontos tudnivaló. A bejuttatás módja támpontot tud nyújtani a tettes lelkivilágára, megfontoltságára, szellemi készségére stb.

A mérgeket többféleképen lehet a szervezetbe juttatni:

- a) emésztőcsatorna útján (szájon át) ételbe, italba keverve,
- b) végbélen keresztül — beöntéssel,
- c) női hüvelyen át, befeeskendezéssel,
- d) bőr alá fecskendezve, injekciók alakjában,
- e) bőr alá dörzsölve, mint kenőcs,
- f) belégzésnél, tüdőn keresztül,
- g) seben át.

A mérge bejuttatásának most felsorolt útjai mérgecsoportonként változók. Vannak mérgek, melyek csak akkor hatnak, ha pl. a vérpályába jutnak. Ilyen a kígyó-mérge, melyet nyugodtan lenyelhetünk, mert az a gyomorban mérgező hatást nem fejt ki. Hasonlóképpen állunk a fémhiganygal is. amit belsőleg (szájon át) a mérgezési tünetek fellépése nélkül alkalmazhatunk, de ha gőzét beleheltetjük, azonnal halálos mérgezést okozhatunk vele.

Figyelemreméltó a mérgek azon tulajdonságai is, hogy milyen mennyiségben jutottak be a szervezetbe. Némely mérge kis mennyiségben heves mérgezési tüneteket vált ki, míg ha ugyanazt az anya-

tére az előadást. Hátha lesz megfelelő ló és sikerül nekem a cirkuszhoz szegődni.

Végignéztük az előadást. Igen gyenge számok voltak. Lovarnő produkálta magát gyengén idomított lovon. Brook-Linder-Nikolsohnak egy ajánkozója akadt, akit már a második percben úgy odakent, hogy alig bírt felállni.

Éjjel — egy vendéglő ivójában aludtunk — ötlet vágott belém. Ez a Goldberger testes, hatalmas ember. Mindig csodálkoztam, hogy ilyen testtel szabó lett. Inkább el tudtam volna képzelni lakatosnak, vagy kazánkovácsnak.

— Hallja Goldberger!... Alszik?... Holnap álljon ki maga ezzel az angollal!... Ha odavágja, ötszáz rubelből hazajuthatunk.

— De az Isten áldja meg, én sohse birkóztam életemben!

— Pedig maga marhanagy erős ember!... Tudja mit?... Keljünk fel, megtanítom pár jó fogásra!... Diákkoromban kezdtem tanulni a birkózást!

Goldberger kénytelen-kedvetlen belement. Hajnalig hajigáltuk egymást az ivóban. A vendéglős egyszer fel is kelt a zajra, azt hitte, hogy „rámoljuk“ a kocsmát. De megnyugodva távozott. A terv az volt, hogy én is jelentkezem. Jól kifárasztom Nikolsohnt, aztán Goldbergernek könnyebb dolga lesz.

Ott volt az egész falu a cirkuszban. Mindenki a birkózásra volt kíváncsi, mely az utolsó szám volt. És — cirkuszigazgatói és egész cirkuszi életnek legnagyobb sikere az volt, hogy a tizenha-

got nagyobb tömegben visszük be, úgy a hatás csak hosszabb idő után áll be és nem olyan súlyos. Példa erre a strichnin, melyet egy öngyilkos *nagy mennyiségben* vett be morphinnal és chininnel kombinálva. A strichninmérgezés rendszerint percek alatt bekövetkezik, de ebben az esetben az öngyilkos 12 óra múltán lett rosszul és akkor is csak a morphin mérgezés tünetei voltak láthatók.

6. *A mérgezett egyéni tulajdonságai.* A mérgezés létrejötténél az áldozat egyéni tulajdonságaival is számolni kell. A felnőtt embernél nagyobb adag mérgezőanyag fejt ki romboló hatást, mint a gyermeknél vagy különösképpen a csecsemőknél. Változik a mennyiség attól függően, hogy az illető nő-e vagy férfi. Ha nő, úgy nincs-e teherben vagy nincsen-e a mérgezés idején havi vérzése? Függ a mérgezés a gyomortartalomtól is. Ha telt gyomorba viszünk mérget, a hányás hamarabb indul meg s így a mérgezés hamarabb távozik el. Súlyos az eset, ha üres gyomorba jutott be a mérgező, mert innen egyrészt a felszívódás gyorsabban és tökéletesebben történik, másrészt a hányás is nehezebben indul meg. Komoly jelentősége van annak is, hogy az áldozat gyomorsava sok vagy kevés. Sok gyomorsavnál a mérgező hamarabb oldódik, ennélfogva hamarabb szívódik fel, míg gyomorsavelégtelenségénél a folyamat lassúvá és tökéletlenné válik.

7. *A mérgezett egyéb körülményei.* Nem hanyagolhatók el a mérgezett egyéni életkörülményei sem. Állandó nehéz testi munkát végző vagy éjjeli munkában kifáradt szervezet sokkal élénkebben fogékonnyabb a mérgezőre, mint a kipihent. Ha az illető dohányos és alkoholistá, a kábító mérgekkel szemben

totdik pereben kétvállra fektettem Brook-Linder-Nikolsohn angol sampiont. Ha valaki ezt a birkózás előtt mondja, a szemébe nevettem volna. (Hiába, vasizmaim, melyet diákkoromban a szertorna által, később egyetemi hallgató koromban az atlétika által szereztem, hiányos technikai felkészültségem ellenére sem hagytak cserben.)

A közönség tombolt. Követelte a nevemet, ki vagyok? Hamis nevet mondtam be, Brook-Linder dühében már Goldbergerrel ki sem akart állani. A közönség követelte. Linder koma engedett. Goldberger esodálatosan küzdött, úgy, hogy csak a második fordulóban sikerült Nikolsohnak leterítenie.

Boldogan álltunk az igazgató bódéjában. Nem tetszett, hogy az igazgató sokáig hallgat, vakarózik. Végre megszólalt.

— Uram, ma este nem tudom odaadni az ötszáz rubelt. Üres a kassza, majd talán holnap.

Iszonyú dühbe jöttem. Ki kellene vágni a kosiból az igazgató urat. De palástoltam indulataimat.

— Ma tudok adni ötven rubelt! — mondta tompán.

— Micsoda szélhámosság ez? — tört ki belőlem a keserűség.

— Nem ez a szélhámosság! — ugrott fel a kis ember, mint a tigris. — Hanem az a szélhámosság, amit önök csinálnak!... Önök professzionista birkózók!... Birkózásból élnek!... Skandalum!

Hiába erősítettük, hogy ebből szó sem igaz. A kis ember nem tágított. Rendőrséggel fenyegetőzött. Máskülönbben is az a gyanuja, hogy csavargó hadi-

szervezete sokkal ellentállóbbá válik, mint azé, akinek ilyen szenvedélye nincs.

A betegségben vagy abból lábadozó szervezet kimerült, ellenálló ereje csekély. Ilyenkor is erősen reagál minden mérgezőre. Nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy a mérgezés előtt milyen táplálékot kebelezett be az áldozat. Egyes tápanyagok a bevitt mérget hatásában csökkentik, mások emelik.

Az elmondottakból következik, hogy egy mérgezési eset megfigyelésénél a nyomozás lefolytatásánál a nyomozónak sokféle fogalommal és ismerettel kell teljesen tisztában lennie, mert csak így tudja feladatát lelkiismeretesen, körültekintően és főleg eredményesen ellátni.

A nyomozás és a tényállás kiderítéséhez viszont csak rendszeres munkával és rendszerbe foglalt ismeretek segítségével lehet eljutni.

Ennek a rendszernek és rendszeres tudnivalók elsajátításához kívánunk úgy a jelenlegi, mint az ezt követő közleményünkben az olvasóknak segítséget nyújtani.

1. Vérmérgek.

A vérmérgek tárgyalása előtt meg kell ismerkednünk a lélegzés élettanával.

Tudjuk azt, hogy amikor lélegzetet veszünk, mellkasunk emelkedik, tüdünk kitágul s abba levegő hatol be. A tüdő egy végtelen finom, apró gülbökből álló szövet, melynek ezen legkisebb göböcskéibe hatol be a levegő. Úgy képzeljük el ezeket, mint rendkívül kicsiny kis szappanbuborékokat. E buboré-

fogyok vagyunk, szökünk. Feljelent bennünket. Kell az ötven rubel, vagy nem?

Persze, hogy kell. Felvettem az ötven rubelt. Szörnyű indulatokkal hagytuk el a bódét. Egyszer csak a direktor utánunk szaladt. Karonfogott bennünket.

— Idehallgassanak, goszpodine! Remek ötletem van! Én felléptetem önöket mindenütt. Itt, sajnos, már késő. De már a szomszéd faluban hirdetem, plakátírozom önöket... Maga lesz, mi is legyen?... Maga portugall sampion lesz... Mondjuk Rodrigoio Attelino!... Remek... Maga pedig goszpodine Goldberger... mondjuk Hans Wirt Offenbach, a világhírű német sampion... Napi húsz rubel fellépti díj... jutalomjáték...

Öt hónapig — késő őszig — hajigáltuk egymást Goldbergerrel és Brook-Linder-Nikolsohnnal, akiről kiderült, hogy soha nem járt még csak Anglia közelében sem, hanem 1. bosnyák ezred zászlósa volt, hadifogoly, mint mi.

Plakátok hirdették mindenütt érkezésünket. Holnap jön Moszkvából a portugall sampion! Ma délután érkezik Hans Wirt Offenbach a világhírű német birkózó! (Goldberger). Pedig este a sötétben a falvak három sarkából, gyalogosan érkeztek a sampionok...

Ha ez bűn, akkor az Isten bocsássa meg nekünk. De öt hónap alatt annyi pénzt összebirkóztunk, hogy rajtunk kívül még hat szegény hadifogoly társunknak a hazajutását segítettük elő.

kocskák belseje üres és egy kis nyíláson hatol beléjük a beszívott levegő. A buborékocskákat burok veszi körül s ezt a vékony kis burkot finom vérerek hálózják be kívül-belül. Amikor levegőt szívunk be a tüdönkbe, a levegő kitöltötte, a tüdő apró kis buborékocskák burkában lévő finom hajszálerek ugyanakkor a bennük lévő vérsejtekkel szinte kiszivattyúzzák a buborékokban lévő levegőnek az oxigénjét. Ezt az oxigént a vörös vérsejtek magukhoz kötik, azután visszafordulnak a tüdő göböcskéiből és vándorolnak az ereken át szerteszét a testünk minden részébe. Amikor eljutottak a megfelelő helyre, ledobják a hátukról az addig magukkal cipelt oxigént s átadják az ottani sejteknek, amelyek ennek az oxigénnek a segítségével képesek élni és bizonyos feladatokat teljesíteni. Ha azonban a sejteknek oxigénre van szükségük az élethez, így nyilvánvaló, hogy ők maguk is termelnek valamilyen anyagot, ami salak, hasznavehetetlen anyag lévén, el kell azt a sejtekből szállítani. A sejtek *széndioxydot* termelnek. Amint a vérsejt ledobta hátáról az odáig elszállított oxigént, rögtön hátára veszi a sejt által termelt széndioxydot és viszi vissza a tüdő kis gödröcskéibe, ahol éppen úgy, amint kiszivattyúzta a belégzéskor jelenlévő oxigént, elvégzi ennek fordítottját, azaz bedobja a tüdő gödröcskéibe a hasznavehetetlen széndioxydot. Ezt a gázt, amikor kilégzünk, kipréseljük a tüdönkből és a körlevegőbe juttatjuk.

Összefoglalva az elmondottakat, a szervezetnek szükséges oxigént a tüdő segítségével a véráram viszi szét a sejtekhez, és az elhasznált, illetve égéskor keletkezett széndioxydot ugyancsak a vérsejtek szedik össze a sejtekből és szállítják vissza a tüdőnek, amit az kidob magából.

A légzésnek ezek szerint legfontosabb tényezője — a tüdő mellett — a *vér*. Ha ezt a vért valamilyen mérgező anyag megtámadja és megbénítja működését olyképen, hogy az oxigén felvevőképességét megállítja, úgy az ezt előidéző anyagot *vérmérgeknek* hívjuk.

A vérmérgek — tekintettel arra, hogy a vérnek oxigént szállító képességét bénítják meg — fulladást okoznak. Hiába lélegzik az ilyen mérgezett, hiába kapkod levegő után, a tüdejébe jutott levegő és annak oxigénje nem tud a szervezetbe szétáramlani, mert a vér nem tudja magához kötni, tehát a tüdő kifújja a belégtetett levegőt oxigén felhasználása nélkül s így a szervezet az életet fenntartó oxigén nélkül maradva, elpusztul.

A fulladással elpusztult jellemző tünete, hogy kezei görcsösen ökolbe vannak szorítva, mert közvetlen a halál beállta előtt egy utolsó görcsös összehúzóadásban merevedik meg a kéz.

Fontosabb és gyakoribb vérmérgek:

1. *Szénmonoxyd*. A szén tökéletlen elégésekor keletkező színtelen, szagtalan gáz. Megtalálható a világítógázban is. A mérgezésben elpusztult arca rózsapiros, a testen több helyen piros foltok találhatók. Már 0.1%-ban is halált idéz elő.

2. *Széndioxyd*. A szén tökéletes elégésekor, must erjedéskor, szerves anyagok rothadásánál (pöcegödörök, kanálisok) keletkezik. Levegőnél nehezebb lévén, a föld színe felett alacsonyan helyezkedik el. Színtelen, szagtalan gáz. (Úgy a szénmonoxyd, mint a

széndioxyddal már első ismertető cikkeinkben részletesen foglalkoztunk.)

3. *Kénhydrogén*. (Hydrogensulfid.) Színtelen, átható, záptojásszagú gáz. Kéntartalmú szerves anyagok rothadása közben képződik, ezért leginkább pöcegödörökben, rosszul szellőztetett szennyvízesatornában fordul elő. A gyáriparban a cserzőgödörökben, világítógáz gyártásánál, valamint enyv- és keményítőgyárakban, bőr- és csonttraktárakban, zárt helyeken gyűl össze.

Szerencse, hogy a kénhydrogégáz jelenlétét átható, kellemetlen szaga már korán elárulja. Ha ez nem így történe, igen sok halálos balesetet okozna, mert mérgezőhatás szempontjából roppant erős.

A kénhydrogégázt belégző egyén összeesik s néhány percen belül elpusztul. A hulla testén különösebb elváltozást nem tapasztalunk. A halál fulladás következtében áll be s így az arc esetleg elkékülhet, a nyelv kitölődhatik.

3. *Cyángáz*. Ma különösen a nagyobb városokban előszeretettel használják poloska és egyéb házi férgek pusztítására. Színtelen, gyengén keserűmandulaszagú gáz, mely egyike a leghevesebb vérmérgeknek. Egy-két szippantás elég belőle ahhoz, hogy az egyén összeesék és elpusztuljon. Leginkább vigyázatlanságból vagy tudatlanságból származnak cyanmérgezések. Az áldozat akár virtusból, akár könnyelműségből gázalarc nélkül hatol be a cyángázzal megtöltött helyiségbe s közben nem bírván lélegzetét visszatartani, szippantani kénytelen a cyángázból.

Tudnunk kell azt, hogy cyánozást csak hatóságiilag feljogosított szakemberek végezhetnek s kötelesek a cyánnal felített lakás ajtaját légmentesen lezárva, feltűnő pirosszínű cédulával ellátni, mely jelzi, hogy a lakásba lépni életveszélyes.

4. *Szénkéneg*. (Széndisulfid.) Színtelen, vagy sárgás, rothadt retekszagú folyadék. Közönséges hőmérsékleten is már erősen párolog. A szénkéneg gőze levegővel gyúlékony, illetve robbanó gázkeveréket alkot — *tűzveszélyes!* Belélegezve erős vérméreg.

Az iparban kaucsukgyártásnál, a gazdaságban Phylloxera irtásra, a háztartásokban poloska irtására használják.

A szénkéneggel mérgezett halálát — az előbbi vérmérgekhez hasonlóan — fulladás okozza. Tünetei a testen nincsenek. Jelenlétét átható, rothadó retekre emlékeztető szagáról lehet felismerni.

5. *Chlorsavas kalium*. (Kalium chloricum.) Színtelen átlátszó kristálylemezkek, vagy kristályos szálkás por. Külsőlegesen használatra az orvosok, mint egykeresztes mérget elég gyakran rendelik. Főleg torokgyulladásnál, mint toroköblögetőt írják elő. Jóidegig nem is tudták, hogy vérméreg.

A mérgezés gargalizálásnál nem következik be. Csak akkor állnak elő balesetek, ha a szert össze-cserélve, lenyelik. Ilyen esere lehet pl., hogy ha karlsbadi só helyett chlorsavas kaliumot oldanak fel és isznak meg. Halálos adagja felnőtt emberre kb. 15 gr.

6. *Natrium nitrit*. (Natrium nitrosum. Salétromsavas natrium). Ha a natrium nitritre felületes és laikus szemlélő rápillant, első pillanatban könnyen összetévesztheti a konyhasóval, mert színtelen jegecekből álló por. Íze is sós.

Gyógyszertárban tartják (újabban érelmeszesedésnél rendelik) és kiterjedten használják a kémiai iparban.

A mérgezés rendszerint úgy jön létre, hogy a munkások konyhasónak nézve, hazaviszik és mint konyhasót használják fel.

A halált — lévén a natrium nitrit is vérméreg — fulladás okozza. A hullafoltok szürke színűek.

A natrium nitritről fontos megjegyeznünk, hogy a vegyi iparban alkalmazzák, ennek a nyomozás során nagy hasznát vesszük. Ha szándékos mérgezést követtek el vele s a hozzátartozók vagy gyanúsíthatók között vegyiparban dolgozó munkás akad, úgy különös gonddal kell az illetőt lenyomoznunk.

*

Ezekben kívántuk összefoglalni és rendszeresíteni a vérméreg leggyakrabban előforduló vegyületeit. A követő közleményben a maróméreg csoportjára térünk át.

Bűnügyi apróságok.

Irtá: KRIMINALISTA.

A Kínában szolgálatot teljesítő japán titkosrendőrség munkáját és módszereit az alábbi érdekes eset világítja meg.

Valahol Kínában, japán katonai repülőtéren állott hat darab zsákmányolt, de üzemkész kínai katonai repülőgép. Ezeket egy szép napon ismeretlen tettesek ellopták és a repülőterőrség éberségét kizárta, elrepültek velük.

A japán titkosrendőrség keretében külön csoportot bíztak meg az eset nyomozásával. A japán titkosrendőrség emberei puhatolásaik során messze behatoltak Kína belsejébe is, de eredményt nem tudtak elérni. Minden további erőlködés kilátástalannak látszott, annál is inkább, mert a keleti ember közismert zárkózottsága miatt minden adatgyűjtési kísérlet meddő maradt. A kijelölt nyomozócsoport azonban nem csüggedt. A puhatolásokat példás japán szívóssággal kiterjesztették Japánra, Európára és Amerikára is. A Japánban dolgozó ale csoport hatáskörébe tartozott az újdonsült mandzsu császárság területe is. A japán titkosrendőrség Mandzsu-kóban dolgozó ügynökeinek a figyelme egy nagyon szép, fiatal és művelt kínai nőre terelődött. Figyelni kezdték. Kiderült, hogy állandó társasági érintkezésben áll magasrangú japán és mandzsu tisztékkel és igen költséges életmódot folytat. A szép kínai nő egy napon nyomtalanul eltűnt. A japán titkosrendőrség nem tartóztatta le, hanem egyszerűen megszöktette és azután a fogságban igyekeztek belőle vallomást kicsikarni. Ez, valószínűleg a közismerten kegyetlen keleti kényszerítő eszközök segítségével, sikerült is. A kínai nő elmondta, hogy azzal a hat emberrel, akik a repülőgépeket ellopták, egyideig összekötöttségben állt. A kínai kémiszolgálat emberei voltak s így csupán szolgálati számukat ismeri, nevüket nem tudja. A nyomozók személyleírást követeltek. A kínai nő adott is olyant, amilyent tudott, de ezzel nem lehetett sokra menni. Ekkor különös ismertetőjeleket akartak a nyomozók megtudni. A kínai nő hosszú

gondolkodás után elmondta, hogy a repülőgéptolvajok egyike igen művelt ember, Németországban végezte tanulmányait és nagyon szereti a német zenét. Van is neki egy gramofonja egy csomó Beethoven-lemezzel. Ha Beethoven-zenét hall, teljesen kiesik a keleti ember megszokott, érzéketlennek tűnő nyugodtságából és arca teljesen át-szellemül.

A további nyomozás ebből indult ki. A titkosrendőrség egyik embere a mandzsu császári palotában teljesített szolgálatot. Az egyik folyosón, amelyből a császári testőrtisztek lakosztályai nyílnak, a japán titkos ügynök fülét ismeretlen zene ütötte meg. A zene az egyik testőrtiszt lakásából hallatszott ki. Azt természetesen nem tudta a japán ügynök eldönteni, hogy mi az az idegen zene, amit hall, ezért táviratilag jelentést tett Japánba az ale csoport vezetőjének és a további megfigyelések folytatásához támogatást kért. Az ale csoportvezető európai embert küldött a segítségére, aki szintén a japán titkosrendőrség szolgálatában állt. Ez mint külföldi újságíró jelent meg a mandzsu fővárosban, mint ilyen, szabadon járt-kelt és így a palotába is bejutott. Itt sikerült megállapítania, hogy a gyanús testőrtiszt Beethoven-zenét hallgat. A japán titkosrendőrség őt sem tartóztatta le, hanem egyszerűen eltűntette és a fogságban tőle is igyekezett valómást kicsikarni. A testőrtiszt büntársai: két másik testőrtiszt, három testőraltiszt és öt testőr azzal árulták el magukat, hogy zenekedvelő társuk eltűnéséből rosszat sejtve, megszöktek. A japán rendőrség valamennyiüket összefogdosta. Hadbírószág elé kerültek és halállal lakoltak tettükért.

*

A személyleírás legértékesebb részét a különleges ismertetőjelek alkotják. Ezeknek mind a felismerésnél, mind az azonosításnál igen jó hasznát vehetjük. Különös ismertetőjelek nem csupán forradások, sebhelyek, szemölcsök, tetoválások, testifogyatkozások lehetnek. Igen fontosak a leírt személy szokásai, kedvtelése, szenvedélyei stb. is. Ezek is árulójává válhatnak és megkönnyíthetik a felismerést. — Egy útleírásban olvastam a következőket:

Egy európai utazó, aki kitűnően beszélt az arab nyelvet és kifogástalanul ismerte az arab szokásokat, arab öltözetben Mekkába, a mohamedánok zarándokhelyére utazott és ott a zarándokok szer-tartásait tanulmányozta. Ez abban az időben, a nem igazhitűek számára, halálbüntetés terhe mellett, tilos volt. Az európai utazó azzal árulta el magát, hogy az arab zenére öntudatlanul verte a lábával a taktust. Ezt keleti ember nem teszi. Erről ismerték fel.

*

Személyleírások felvételénél, vagy személyleírás másokkal való közlésénél (pl. a hírközpontba való bejelentésénél) a külön ismertetőjelekről sohase feledkezzünk meg, sőt helyezünk mindig különös súlyt rájuk. A közelmúltban az egyik őrsőn, szemle alkalmával, egy ügyszerű került a kezembe. Kiderítetlen eset volt. Ismeretlen tettes téli időben több különböző helyen követett el betörést. A hóban a betörő nyomai mellett mindenhol kutya nyomai is látszóttak. Az ismeretlen betörő tehát kutyaival járt „dolgozni”. Ez igen fontos, elsőosztályú, külö-

nős ismertetőjel és az örs éppen ezt hagyta ki a hírközpontnak tett jelentéséből.

A közelmúltban olvastam egy német napilapban olyan javaslatról, hogy a bűnözőket egyéni szaguk alapján is nyilván kellene tartani. A javaslatot tevő tudós elgondolása a következő:

Nincsen két ember a földön, akinek az ujjnyomai teljesen azonosak volnának. Ezen alapszik az ujjnyomatrendszer: az ujjlenyomatok alapján történő nyilvántartás és a helyszíni ujjnyom felhasználása a nyomozásnál. Nincsen azonban két olyan ember sem a földön, akinek az egyéni szaga tökéletesen egyenlő volna. Az emberi orr csak durva szagkülönbségeket tud érzékelni, de pl. az eb finom, fejlett szimatja segítségével az egyéni szag alapján különbözteti meg az embereket. Rendőr kutya helyszíni alkalmazásánál ezt használjuk ki. Miért ne lehetne akkor az emberek egyéni szagát nyilvántartásra is felhasználni — fűzi tovább gondolatmenetét a tudósunk. A megoldást úgy képzei el, hogy a bűnözők olyan ruházatának valamely darabját, amelyet huzamosabb ideig viseltek a testükön, légmentesen tartályba kellene zárni. A tartály címkéjén az illető nyilvántartott neve és személyi adatai állnának. Az újszerű nyilvántartás csupa ilyen légmentesen lezárt tartályból állana. Ha mármost valahol bűncselekményt követnek el, a rendőr kutyaival szimatot vétetnek a helyszínen és azután a kutyaival a nyilvántartásban végig szagoltatják a pillanatokra kinyitott tartályokat. A megfelelő tartálynál az idomított kutya viselkedése elárulná, hogy azonos szagra bukkant és így a tettes személye ismeretessé válna.

Ez a javasolt új nyilvántartási rendszer elméletileg megoldhatónak látszik ugyan, de gyakorlatilag nem igen valósítható meg. Képzelnék el egy ilyen nyilvántartás költségességét, terjedelmét, a nyilvántartási anyag nyomozó hatóságok között való kicserélésének nehézségeit stb. Mindettől eltekintve valószínű, hogy a legjobban kiképzett és legtehetségesebb rendőr kutya is zavarba jönne, ha egymás után néhány-száz ilyen nyilvántartó tartályt kellene végig szimatolnia. Mindezekre tekintettel ez az ötlet az elméleti elképzelésből aligha fog átjutni valaha is a gyakorlati megvalósulás terére.

Ha a szagokat ilyenképpen nem is lehet nyilvántartási célokra felhasználni, adott esetben egyes nyomozásoknál, mint adatok jelentősek, sőt döntő fontosságúak lehetnek és ezért a helyszíni szemle alkalmazásával nem szabad megfeledkezni róluk. Ha természetük megengedi, megőrzésükről (légmentesen záró tartályba zárni) gondoskodni kell. Ilyen lehet valamely a helyszínen visszahagyott tárgy, melyhez valami jellegzetes szag tapad, pl. illatszeres zsebkeendő, füstszagú rongydarab stb. Az ilyen tárgyakon felül jó támpontokat nyújthatnak a nyomozásnak a helyszínen terjengő különböző szagok is. Ilyenek lehetnek pl. lőporfüstszag szobában, istállóság egy villabetörésnél, a megmérgezett ember foghagymaszagú lehellete, petróleumszag tüzeset színhelyén, stb. Egy alkalommal országúton portyázó német csendőrijárőr alkonyatkor az útmentén nagy csoportosulást észlelt. A járőr kerékpárról szállt és meg akart győződni a csoportosulás okáról. Az út árkában meggyilkolt fiatal nő holtteste feküdt. A

holttest helyzete és a ruházat állapota kétségtelesen azt mutatta, hogy kéjgyilkosság történt. A holttest ruházatából erős illatszer szaga áradt. A német csendőr gyors elhatározással egysorba állította a helyszínen tartózkodókat és megkérdezte tőlük, hogy közülük valaki nyult-e a holttesthez. Valamennyien tagadó választ adtak. Erre a csendőr valamennyiüket végig szagolta. Egyikükből, egy egyszerű, szurtos, munkás-ruhát viselő, fiatalemberből csak úgy dőlt a finom illatszerillat. A csendőr azonnal fülöncsípte. Nem is tagadott. Ő volt a gyilkos.

Domald J. Robins chikágói rendőrfelügyelő megjegyezte fel emlékiratában a következő esetet:

Weare Hillmann chikágói tőkepezés közkedvelt vendégszerető ember volt, aki a Michigan-tó partján pazar villában lakott. Egy estére nagyobb társaságot hívott magához vacsorára, a megérkező vendégek azonban a villa helyén csupán üszkös romokat és a tűz oltásával foglalkozó tűzoltókat találtak. A villában előzőleg robbanás történt. Nyomán azonnal tűz ütött ki, mely a villát elhamvasztotta. Hillmann megcsönkített és félig megszenesedett holttestét dolgozószobája romjai alatt találták meg. A személyzet 4 tagja a robbanás pillanatában a villa alagsorában tartózkodott. Ezeknek az ijedtségen kívül semmi bajuk sem történt.

A nyomozás eredménytelen maradt. A személyzet semmi felvilágosítást nem tudott adni. Előadásuk szerint senkit sem engedtek be a házba, idegen otttartózkodásáról nem tudtak. Azt azonban lehetségesnek tartották, hogy Hillmann valakit a kerti ajtón keresztül, saját maga engedett be a dolgozó szobájába. A dolgozó szobában a helyszíni szemle alkalmával többé-kevésbé elégett iratokból, üzleti könyvekből meg lehetett állapítani, hogy Hillmann a vagytonát a leglelkiismeretlenebb uzsoraüzletekkel szerzte és gyarapította. A dolgozó szobában ezen felül különböző vegyiedények (retorták, lombikok, kémcsövek) és vegyszerek maradványaira bukkantak, ami arra mutatott, hogy Hillmann műkedvelő vegyész volt és így nem látszott kizártnak, hogy a robbanás — idegen kezek beavatkozása nélkül — Hillmann kísérletezései közben, vigyázatlanságból, vagy véletlenségből történt.

Az uzsorás-üzletekre vonatkozó feljegyzések maradványai alapján a rendőrség nyomozást folytatott Hillmann adóssai körében is, de ez sem vezetett eredményre.

A helyszíni szemlén természetesen robbantás szakértők is résztvettek, közöttük egy Fred Fleury nevű fiatal magánvegyész is, aki a rendőrséget kérte, hogy a helyszínelésen tanulmányi célokból résztvehessen, mivel ő is robbantószerekkel foglalkozik s így a robbanás hatása és a robbanó anyag visszamaradt nyomai hivatásából kifolyólag érdeklik. Több szem, többet lát, gondolta a rendőrség és Fleurynek megengedte a hivatalos szakértőkkel való együttműködést, akik egyébként nem tudtak semmi olyasmit megállapítani, aminek a nyomozás hasznát vehette volna.

A Hillmann-villában történt robbanás és Hillmann tragikus körülmények között bekövetkezett halála izgalomba ejtette az egész várost. A kedélyek

még meg sem nyugodtak, midőn az ujságok másik hasonló robbanásról számoltak be. Ezúttal, James Norwood magánbankár, közismert uzsorás, villája esett áldozatul a robbanásnak. A robbanás pillanatában Norwoodon kívül a villában tartózkodott az inas és annak két barátja is. Norwood és az inas két barátja elpusztult, az inas súlyosan megsérült. Magához térve csak annyit tudott mondani, hogy a gazdája őt estefelé elküldte hazulról azzal, hogy menjen moziba, az nap már nincsen szüksége rá. Ő el is indult, de az utcán összetalálkozott két barátjával, akikkel visszatért a villa padlásán levő inaszobába és ott az estét hármásban borozgatással és beszélgetéssel töltötték. Alig helyezkedtek el a szobában, midőn valaki a villa kapuján esengetett. Az inas le akart szaladni ajtót nyitni, de azután meggondolta magát, mert attól tartott, hogy gazdája rossznéven veszi, ha meglátja, hogy ő otthon van. Így a látogatóról semmit sem tud. Kb. egy órával ezután bekövetkezett a robbanás, amikor is eszméletét veszítette.

Ennél a robbanásnál nem támadt tűz. A szakértők, akinek soraiban mint önként jelentkező, Fred Fleury itt is közreműködött, csupán annyit tudtak megállapítani, hogy az előcsarnokban valószínűleg bomba, vagy robbanó töltet robbant, amelynek ható anyaga valami dinamitfajta volt.

A rendőrség most már mind itt, mind az azonoság alapján a Hillmann esetben is, idegen kezek által elkövetett merényletre gyanakodott.

Norwood hátrahagyott papírjai nem nyújtottak támpontokat. Uzsoraüzleteire vonatkozó könyveit és feljegyzéseit valószínűleg valamelyik bank titkos fiókjában tarthatta, mert a lakásban ilyeneket nem találtak.

Az ismeretlen látogató után megejtett nyomozás sem vezetett eredményre úgy, hogy a Norwood eset is kiderítetlen maradt.

Robins felügyelő néhány hét múlva az egyik újságban cikket olvasott a fiatal Fred Fleuryről. A cikk szerint Fleury tehetséges vegyész, aki valami új, igen hatásos robbanó anyagot talált ki és a találmány értékesítése érdekében most tárgyal különböző bányaeérdekeltségekkel. Robin felügyelő magában megállapította, hogy milyen helyesen járt el a rendőrség akkor, amikor ilyen neves szakember segítségét is igénybe vette a nyomozásnál.

Egy szép napon egy Paul Hertzfeldt nevű pénzügyes jelent meg a rendőrségen és feljelentést tett Fred Fleury ellen veszélyes fenyegetésért. Hertzfeldt előadta, hogy találmányok és patentek pénzelésével foglalkozik. Így került összeköttetésbe Fred Fleuryvel. Fred Fleury anyagi támogatást kért tőle, az új robbanó szerével folytatandó költséges kísérletekhez. Egyezséget kötöttek, amely szerint Fleury tőle bizonyos előleget kapott a kísérletekre, ezzel szemben Fleury kötelezte magát arra, hogy a találmány értékesítéséből várható jövedelem bizonyos, tekintélyes hányadát majdan Hertzfeldtnek engedi át. Néhány nappal ezelőtt Fleury megjelent nála és kijelentette, hogy nem hajlandó a várható jövedelem egy részét neki átadni. Csupán az előleget és kamatait szándékozik Hertzfeldtnek visszafizetni. Hertzfeldt ezzel szemben ragaszkodott az eredetileg megkötött és írásban foglalt egyességhez, mire Fleury magából kikelve szidalmazta, majd őt életveszélyesen megfe-

nyegelve a házából eltávozott. A rendőrség védelmét kéri, mert tart attól, hogy Fleury fenyegetését beváltja.

Fleuryt beidézték a rendőrségre. Tagadta, hogy Hertzfeldtet megfenyegette volna. Mivel erre tanu sem volt, továbbá mert Hertzfeldt utólag kijelentette, hogy időközben megegyeztek, Fleury ellen az eljárást beszüntették.

Senki sem akadt a rendőrségen, aki a két kiderítetlen robbantás, az áldozatok foglalkozásának azonossága, Fleury foglalkozása, önkéntes szakértői működése és legutóbbi fenyegetése között valami összefüggést akár csak gyanított is volna.

A megoldást, mint az életben olyan sokszor, most is a véletlen hozta.

Robins felügyelő néhány kartársával valami lopási ügyben Chikágó egyik villanegyedében nyomozott. Dolguk végeztével innen este 21 óra tájban gépkocsin elindultak a rendőrfőnökség felé. Útközben, még az említett villanegyedben, Robins felügyelőnek feltűnt, hogy az egyik villából egy fiatalember ugrik ki, aki a gépkocsit megpillantva, kalapját mélyen a szemébe húzta, majd sebes léptekkel, majdnem futva távozik. A siető idegen gyanus volt a rendőrtisztviselőknek és ezért gépkocsijukkal elébe vágta. Egy utcai lámpa fényénél Robins felügyelő a siető ismeretlenben Fred Fleuryt ismerte fel. Ezzel tovább hajtottak, gondolva, hogy lehetett Fleurynek olyan magánügye, pl. valami kényes nőügy, ami viselkedését kielégítően magyarázza. Néhány pillanat multával azonban a hátuk mögött hatalmas dörrenés rázkódtatta meg a levegőt.

Azonnal visszafordultak. Az a villa, amelyből Fred Fleury néhány pillanattal azelőtt olyan sietve távozott, romokban hevert és lángba borult. Most már egy pillanat alatt minden megvilágosodott Robins felügyelő előtt és látta lelki szemeivel mindazokat az összefüggéseket, amelyekre eddig nem is gondolt.

Fleuryt még azon az éjszakán elfogták. Beismerte, hogy a robbantásokat ő követte el. Előadta, hogy találmánya kidolgozásához sok pénzre volt szüksége. Újsághirdetmények segítségével összeköttetésbe került Hillmannal, Norwooddal, Hertzfeldtrel és a legutolsó áldozatával, aki szintén uzsorás volt. Egyikük sem adott annyi pénzt, ami a kísérletek és kidolgozás folytatásához elegendő lett volna, ezért valamennyiük anyagi támogatását igénybe kellett vennie. Ezek természetesen egymásról mit sem tudtak. Abban azonban valamennyien megegyeztek, hogy kevés befektetés mellett a találmány értékesítése esetére hatalmas részesedéseket kötöttek ki maguknak. Ezek a kikötött és írásba foglalt részesedések összességükben már jóval túlhaladták azt az egész jövedelmet, amelyet ő a találmányáért várhatott. Ilyenképpen neki, a feltalálónak, találmányából már semmi haszna sem lehetett volna. Ezért elhatározta, hogy az uzsorásokat elteszi lábálól. Hertzfeldtrel azért tett kivételt, mert az valamennyiük között a legemberségesebben bánt vele.

A gyilkosságok elkövetésére eszközül azért választotta a saját találmányú robbantószerét, mert két legyet akart ütni egy csapásra. A merényletek helyszínei ugyanis kitűnő lehetőségeket nyújtottak neki arra, hogy robbantószerének hatását tanulmányozhassa.

Hillmann Fleuryt valóban maga eresztette be a kertajtón át a dolgozó szobájába. Ott a dolgozó szoba egyik székén saját robbantó szeréből készített pokolgépet hagyott vissza. Norwoodnál előzetes megbeszélés alapján jelent meg, aki Fleuryt az inas távollétében fogadta. Itt a pokolgépet az előcsarnokban álló ruhaszekrénybe helyezte. A legutolsó áldozatát tárgyalás ürügye alatt kereste fel és a bombát a dolgozószobában hagyta. Ez a gyilkosság is sikerült, mert az uzsorás elpusztult a villája romjai alatt.

Az első két gyilkosság után a helyszínelésnél mindkét esetben kérte a rendőrséget, hogy mint szakértő közreműködhessenek. Itt hidegvérűen tanulmányozta robbantó szerének a hatását.

Fleury teljes beismerése ellenére a robbantószere titkát sohasem árulta el. Ezt magával vitte a jól megérdemelt villamosszékbe és onnan a sírba.

Robins felügyelő egyébként feljegyezte, hogy Fred Fleury igen rokonszenves, megnyerő modorú, bizalmat gerjesztő megjelenésű, 30 éves fiatalember volt, akiről, származását, műveltségét és társadalmi állását is figyelembevételre, senki sem mert volna e súlyos bűncselekményben való bűnöségét feltételezni.

Erdély és népe.

Írta: dr. vitéz GEREÖFFY GÉZA őrnagy.

Szűkebb hazámból kiüzetvén, húsz éve nézem az itteni magyar küzdelmet s így bizonyos összehasonlításokra volt alkalmam. Mindenekelőtt azt állapítottam meg, hogy akkor, midőn az egész világról meglehetősen részletes ismereteink vannak, Erdélyről aránytalanul kevesebbet tudnak az itt élők. Aránytalanul, mondom, mert tapasztaltam, hogy — bár 20 éve mult, hogy fájt az a terület, amit Erdélynek nevezünk, huszonkét éve vágyjuk vissza, még sem tudják mindazt felőle, amit az embernek a magáéról tudni illik. Az elmélyült, öntudatos hazaszeretet tud csak alkotni, vérezni és újból győzni, ahhoz pedig a saját fajtának teljes ismerete kell. Bizony, szomorú volt hallani sok, egészen tájékozatlan embert, kik Erdély multjáról, népéről úgyszólván semmit se tudtak.

Hogy megismerjük még jobban Erdélyt és hogy halljunk ismételtén magyarhon e drága kincséről, a *Csendőrségi Lapok* utolsó számaiban avatott erdélyi ember tollából cikket közölt, alábbi soraimmal ehhez akarok csatlakozni. Be akarom mutatni tárgyilagos vetületben, tiszta nézettel ezt a magyar árpádi-földet és annak lakóit, akik minket, mint Csaba-királyfi szellemkatonáit, 1919 óta visszavártak.

Most visszatértünk, ha nem is mindnyájukhoz, lássuk naptól-besugárzottan, kikhez tértünk.

Természetes, hogy Erdély három nemzete, a magyar, székely és szász közül részletesebben foglalkozom a minket elsősorban érdeklő székelységgel, amely a magyar nemzet legnemesebb, legöntudatosabb és legtehetségesebb tisztavérűségben fennmaradt törzse.

Mivel Gáspár Gyula „Kincses Erdély“ c. cikkeiben e lap hasábjain Erdély népeit, földjét, földjének

kineseit általánosságban már méltatta, feleslegesnek tartom megemlékezni a legkitűnőbb kereskedőfajta és jó magyarrá lett örmény néptörödékről, a szászról, a románról. Utóbbi nem sorolható és nem is sorolt soha az erdélyi nemzetek közé, mert nem vett részt a Haza építésében. E nép Erdélybe lassan beszivárogva lett mult, hare és munka nélkül „öslakó“ és a trianoni békemű egyik nyertese, sétáló „honfoglaló“-ja.

Legelőbb azonban rövid áttekintést fogok nyújtani, hiteles adatok nyomán, Erdély népi állásáról.

I. Erdély népességi viszonyai.

Az 1910. évi népszámlálás adatai szerint Trianonban hazánkból 102.181 km² területtel 5.236.305 lelket esatoltak el Romániához. Ebből 1.663.576 magyar, 556.944 német, 2.819.405 román és 196.380 egyéb (zsidó, rutén, szerb stb.) volt. Az utódállamok közül egyedül a románok nem csináltak megalakulásuk után, érthető okokból, hivatalos népszámlálást. Ezt csak 1930-ban végezték el, oly módon, hogy a tanulók nemzetiségi és felekezeti megoszlásából kiszámították az öslakosság nemzetiségi megoszlását (Populatia Romaniei din poutde vednet etnografie. Bucuresti, 1936.) Csak 8 év mulva, részletekben tették közzé az adatokat. Nem kétséges, hogy rengeteg magyart a maguk javára számoltak el. E furcsa statisztika eredményeit megütközéssel kell fogadnunk, mert erőszakosságok sokasága, iskolai hatóságok terrorja, nevek hangzása, vallási hovatarozás stb. alapján románnak nyilvánítottak sok magyart. Csak így lehetséges, hogy 1.370.000 magyart mutattak ki, tehát csaknem 300.000-rel kevesebbet, mint amennyit a teljesen elfogulatlan és nem ilyen nemzeti érdekből egyéni ferditésekkel és önkényességgel készült magyar statisztika ezeltől húsz évvel kimutatott. Közismert dolog, hogy az erdélyi magyar igen szopora és egykételen. Ezzel szemben a románok száma 3.310.000-re nőtt fel, esodálatosképpen átlagos 5—6 életben maradó gyermekszám mellett. Jellemző, hogy 1910—1930-ig Erdély összlakossága 5.86%-kal szaporodott, viszont az ottani magyarság száma 19.88%-kal fogyott, holott, ha csak a többi lakosság növekedése arányában szaporodott volna is, 1.757.000-re kellett volna felnőnie s nem pedig ehhez viszonyítva, 427.000 fővel apadnia. Ezen az a körülmény sem változtat, hogy kb. 160.000 magyart Erdélyből kiüldöztek ide, mert ezzel szemben az erdélyi magyarság magyar uralom alatti természetes szaporodása 11% volt, tehát jobb, mint az 5.86% román összlakosság szaporodási aránya. Ez azt jelenti, hogy a kiüldözöttek után maradt 1.503.576 magyarnak húsz év alatt legalább kb. 1.850.000 lélekre kellett volna felnövekednie. Ehhez hozzászámítva az elmúlt 10 év szaporodását, Erdélyben ma kb. 1.950.000 magyarnak kell lennie a Regát kb. 450.000 magyarján kívül.

Mivel Erdélyből 90%-ban a magyar hivatalnok osztályt üldözték ki, amely 90%-ban városlakó volt, így csak az erdélyi városok magyar lakóinak számában állott elő feltűnő apadás. Ma így is Erdély valamennyi számottevő városában a magyarság van abszolút többségben még a román statisztika szerint is.

Az erdélyi törvényhatósági jogú városok népessége, nemzetiségű megoszlás szerint, 1910-ben és 1930-ban a következő:

Kolozsvár:		
	1910.	1930.
Lakosság összesen	60.808	100.844
ebből magyar	50.704	54.776
„ német	1.676	2.702
„ román	7.676	34.836
Temesvár:		
Lakosság összesen	28.552	32.518
ebből magyar	31.644	30.640
„ német	7.566	24.088
„ román		
Nagyvárad:		
Lakosság összesen	64.169	82.687
ebből magyar	58.421	55.039
„ német	1.416	1.118
„ román	3.604	20.914
Arad:		
Lakosság összesen	63.166	77.181
ebből magyar	46.085	41.161
„ német	4.365	4.617
„ román	10.279	28.537
Szatmárnémeti:		
Lakosság összesen	34.892	51.495
ebből magyar	33.094	30.308
„ német	629	669
„ román	986	13.941
Marosvásárhely:		
Lakosság összesen	25.517	38.517
ebből magyar	22.790	23.359
„ német	606	735
„ román	1.717	9.493
Brassó:		
Lakosság összesen	41.056	59.232
ebből magyar	17.831	24.977
„ német	10.541	13.276
„ román	11.786	19.378

Még jobb a magyarság arányszáma egyes kisebb, azelőtt „rendezett tanácsú” városokban: ilyen pl. Nagykároly, Nagyszalonta, Torda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós, Sepsiszentgyörgy, Nagyenyed, Zilah, Kézdivásárhely, Dicsőszentmárton, Csíkszereda, stb. Sőt ezek közül több színmagyar lakosságú. Román abszolút többséget felmutató város mindössze 5 (Lugos, Gyulafehérvár, Fogaras, Abrudbánya, Szászváros), német többségű pedig 3 van. (Nagyszében, Segesvár, Beszterce.)

Az összes erdélyi városok lakosságában 1910-ben 62%, 1930-ban 45% volt a magyar, ugyanakkor a románok 20, illetve 34%, a német 16, illetve 14%, zsidó 2, illetve 7% volt. 1930-ban 431.000 magyar, 330.000 román, 130.000 német és 69.000 zsidó városi lakos volt.

A székelység Erdély keletén Csík, Udvarhely, Háromszék vm.-ben 85—100%, Marostorda vm. 60%, Kisküküllő vm. 50%, Brassó és Tordaaranyos keleti részében 65%, Alsófehér vm. nagyenyedi járásában 75%. A székelység az erdélyi magyarság számából kb. 780.000 lélekkel vesz részt. Romániában és a Csonkahazában 1.500.000-re lehet becsülni a székelyek számát.

Ez így oszlik meg:

Csik vm.	143.000	Marostorda vm.	150.000
Udvarhely vm.	143.000	Kisküküllő vm.	50.000
Háromszék vm.	125.000	Tordaaranyos vm.	70.000
Brassó vm.	64.000	Alsófehér vm.	35.000

Nagyobb magyar szórványok élnek községekben és városokban települten az erdélyi érchegegyháztól északra, a székelyföldet a Mezőségen át a Körös-Szamos között az Alfölddel összekötő területen. Így: Kolozs vm. 155.000, Szolnok-Doboka vm. 75.000, Szilágy vm. 145.000 magyart tart el. E megyékben folyt 1848-ig a legnagyobb magyarirtás. A magyarság többi része összefüggő tömbben él együtt Csonkahazánk határa mentén. A szászok (Brassó, Szeben, Nagyöküllő, Alsófehér, Hunyad vm.) és a svábok (Temes-Torontál-Krassószörény vm.) száma 1910-ben 556.000 lélek volt. A román népszámlálás 543.622 németet mutott ki. Itt a fogyás az egyke betegségben keresendő, mely említett megyékben a németek között pusztít. De pusztít az egyke a Bánátban is. Emiatt a román adatok szerint 20.000 km²-es területen lakó románok száma 17%-kal csökkent. Jellemző, hogy a magyar egykével és kihálásra ítéltséggel a román propaganda telekürtölte a világot, de a náluk komolyabb méretet öltött egykéről hallgat a krónika.

Sajnos, hogy erről mi sem akarunk tudomást szerezni. (*Erre még visszatérek.*) A g. kath. románok, melynek felét a Wesselényi intő szózata ellenére sajnosan elhanyagolt, ma is magyar nevű magyarság teszi ki, jórészt Erdély közepe és északi részén él. A g. kel. románság a Maros-Küküllőtől délre fekvő tájakon és az Érchegegyházban él.

II. A székely nép.

Ne érjen az elfogultság vádja, tehát átadom a szót, amikor e fejezetet elkezdem, Jókai Mórnak, a koronázott magyar regényírónak, aki a „Jövő század regénye” c. könyvében ezeket írja:

„Van egy magyar népfaj, mely a legszélsőbb határszélt foglalja el keleten: a székely.

Kitűnő sajátosságokkal elhalmozott egy nép.

Magyarabb valamennyinél, mert se vérébe, se nyelvébe, se szokásaiban nem vegyült soha semmi idegen. És a mellett megvannak benne minden nemzetnek a jó tulajdonai. Hon-szerető, szabadságvágyó, mint a schweici, — szavatartó, hidegvérű, mint az angol, — okos, vállalkozó, számító, mint a zsidó, — jó katona, mint az arab, — mértékletes, józan, szorgalmas, mint a porosz, — magán segíteni tudó, idegentől irtó, mint az olasz, — találdékony, mint a yankee, — tiszta, mint a hollandi, — demokrata, szabadelvű, mint a francia, — és kitartó, mint az orosz — és mindennek felett szapora, mint a szláv. — Földjét a székely el nem pazarolja, kopár hegyoldalait a bánáti kanahániszapért be nem cseréli, — rablót, zsványbandát a székely nép meg nem tűr maga között soha; becsületszava erősebb, mint a pecsétes írás, a nyegle szavára nem hallgat, mindenét, amire szüksége van, maga állítja elő. Idegenre nem szorul, zsidó, görög közöttje meg nem él. Minden férfi katonának volt nevelve egykor. Házaik építéséhez nem kell nekik építész, pedig azok kívül csinosak, belül tiszták; az építésnél egy egész falu népe segít az új gazdának kalákában ingyen. Aristokratát ott nem ismernek, minden ember nemes ember. A székelyek népviseleti alkotmányt élveztek, mikor még Európában senki sem ismerte azt, maga Magyarország sem. Vallási ügyekben pedig a székely nép a legjózanabb, minden keresztény felekezet békés együttélését hirdetik egymás mellett álló templomaik. Az egy Istent valló unitáriusok legnagyobb tömegét ők szolgáltatják az európai statisztikának. Náluk húzódt meg a szombatosok felekezete és az első királyok által kirtott ósvallás, a rhabonbanok, a gyulák, napimádók tisztelete is legtovább tartotta itt fenn magát. S van egy sajátosságos adománya a székely népnek, a falalmányok kimesterkedése.

Pl. volt egy naturalista mechanikusuk, ki Marosvásárhelyen olyan kutat készített, mely zeneműveket jálszott, mikor vizet húztak belőle. A székelyben megvan az ösztön minden magától találni fel, mint a khinaiban. És amellet minő családí áldás!

Akkora darab földön, amekkorán Magyarország akármiféle népfajtából nem tudna megélni több kétszázévezernél, a székely fajnak ¼ millió ivadéka él. És tisztességesen él. A székelyt nem látod, hogy koldúni jöjjön Magyarországra, székely koldúst éppen úgy nem látsz idegen ajtó előtt, mint zsidó koldúst. A székelyt nem látod se rongyosan, se mezít-láb. Pedig egyik falu kapuja a másikéhoz egy hajításnyira van. S azok nem szétszórta, rongyos házikökből állnak, hanem tisztán tartott fasoros utcákból, minők a németek lakhelyei. A XX. században már a székely nép száma a nagyméretű kivándorlás ellenére is a nyolcszázézer lelket meghaladta. Ha a székely faj volna Magyarország közepén, azóta benépesítette volna az egész országot; ha a főváros közelében volna, kezében volna az egész magyar ipar és kereskedelem!

És minő szép faj! Annyi szép szabályos jellegzetes arcot nem látni sehol a kerek földön, mint a székelyeknél. Minő változatosságok a női szépség típusaiban! A svéd nők széke gazdag fűrtjei, piros arca, ideges termete, és a spanyol hölgyek fekete szemei, naparanyozta arcszíne, a kaukázusi gyöngéd finom körvonala, a görög klasszikus arcmezzete, mind együtt található e kis darab földön. És tartós szépségek. A 30 éves nő még piruló hajadonnak látszik. Szellemi tulajdonai is nemesek. Hűség, kitartás, engedelmesség, hallgatagság, munkaszeretet. Különös adományuk az, hogy vérük tiszta, egészséges. És mégis a székelyt „góbénak” gúnyolják.

Kivált, ha valami olyan dolgot kér, amit már minden ember megkapott, csak még ő nem, akkor „góbé”. Vagy ha igazsága van és azt erőlteti, akkor „góbé”, vagy ha éppen olyan okos dolgot ejt ki, amire más nem jött rá, akkor éppen „góbé”.

Ennél szebb jellemzést, a valóságot tökéletesebben kifejező leírást senki sem adott még a székelyekről. Hirdeti e kép azt a hitet és biztató reményt, hogy a történelem vágató körforgásában jelen trianoni balsorsunk csak múltó epizód. A gyászfellegek bomlása után egünkön a nap fénye fog előmleni, mert történelmünk s a legutóbbi húsz éves rabiga sem tudta megváltoztatni jellemtulajdonságaiknál fogva magyar élniakarásukat.

Ezeket a jellemtulajdonságokat pedig azok a hatások eredményezték, amelyeket a környezet, a történelem és a származás alakított ki. A székely nép testi és lelki egyénisége a törökfajú népekben ma is felismerhető, mint ahogy a franciában a gall, vagy a mai németben, a germán ő. Az életmód és foglalkozás nyomán a székely a magyarság legépebb törzse. Ezt igazolják az osztrák-magyar idők katonai sorzásainak adatai. E szerint ezer férfi után a tótnál 185, a románál 160, a ruténál 140, a magyarnál 400, a székelynél pedig 450—500 volt a testileg alkalmas. A természetes szaporodás még szembeötlőbb, mert pl. a tipikusan székely Csík megye 15% természetes szaporodása a tipikusan román Fogaras megye 3.9% természetes szaporodásával áll szemben. A székely testi kiválóságának szülőoka a tiszta és egészséges lakóház. A székely félig termékeny, félig terméketlen földjén hihetetlen munkával éri el az „élhető-módot”. Ennek megfelelően közép magas, de erős testalkatú és nagycsontú. Arcszíne se szőke, se barna. Járása rugalmas, Fáradhatatlan és szívós. Beszéde bő és zamatos. „Fehérnépeik” épp úgy dolgoznak a mezőn, mint otthon. A székely egyszerű és józan. Jelleme nyílt, mint tekintete. Öszinte és egyenes, de magát rászédni nem engedi s ezért óvatos. Ha valaki becsapni akarja, előveszi „második esztét” és ő „tréfálja meg” azt. Igazi katona: nyíltan támad és óvatosan vet cselt. Jó modorú, melyben kifejezésre jut a szabad ember és született katona büszke önérzete

és lovagiassága. Magánál nagyobb urat nem ismer, de kisebbet sem. Székelységére büszke, mert azt értékesnek tartja és ebből folyik meg nem alkuvó erős hazafiassága és nemzeti érzése. Ragaszkodik a hagyományokhoz, de az újításoknak is híve, ha az jó. Vallásos és ebben türelmes. Istennel kezdi és végzi munkáját. Hibájául írják, hogy nehezen kormányozható, makacs és erőszakos. Ez igaz, ilyen ő mint egyén is, de csak annak, aki nem tud vele bánni. Bánni vele pedig az tud, aki derekabb és kiválóbb, mint ő, vagy vele egyértékű, aki őt is „embernek tartja”. A székely csak munkatárs, de nem szolgál.

A magyar nemzet e kiváló törzse eredetére, néprajzi sajátosságaira, ősi alkotmánya és történetére sokban eltér a magyar nemzet főtörzstől. Már a legrégebb történetírók írják a székelyek hún eredetéről, a székely jogszokások és kiváltságokról. Az erdélyi fejedelemség idején Erdély második politikai nemzete, melynek földje Magyarországnak, a nyugati civilizáció védőbástyájának fellegvára volt, melyben a székelység adta az állandó őrséget. Nem hiába hivatkoztak 1492-ben a székely székek II. Ulászlóhoz felterjesztett iratukban, hogy „őseik vére a határokon bőven omlott, vérükből patakok folydogáltak, holttesteikből halmok emelkedtek”. Verbőczy István „Tripartitumá”-ban a székelyeket külön jogszokások és törvények szerint élő, hadviselésben igen jártas, kiváltságos nemeseknek írja, akiknél az örökségeket és tisztségeket, ősi szokás szerint, a nemek és ágak osztják meg maguk között.

Általános hadkötelezettségük még a XVII. században is fennállott. Saját költségükön tartoztak katonáskodni, kiváltságaik és adómentességük fejében. I. Lipót 1691-ben kiadott diplomájában a „legharciasabb” népnek nevezi a székelyt. Ennek kimagasló bizonyítékát a tatárok, törökök és oláhok elleni harcok szolgáltatták. (Itt említésreméltó, hogy „Vitéz Mihály” oláhvajda a győzelmes török elleni harcokat a székely szövetséges támogatásával tudta csak megvívni.) Csak kevesen tudják, hogy a székelység Mohi után nem kevesebb, mint 25 tatár betörést védett ki, amiről a székelyföldön levő „tatárdombok” tömegsírhajai tanuskodnak. Ezekben a harcokban a tatár harcosok szemébe paprikát szóró Puskás Klárak épp úgy megállták a helyüket a rög védelmében, mint a Ferences barátok, vagy a székely férfiak. Az erdélyi nagy fejedelmek és lengyel királyok hadjárataiban, Thököly és II. Rákóczi Ferenc szabadságharcaiban, az osztrák örökösödési és napoleoni háborúkban, épp úgy elől vitézkedtek, mint ahogy a honfoglalás-kor is a magyar sereg előtt az első sorban harcoltak, avagy Mátyás király fekete seregében. Az 1848—49. szabadságharcban, mint Bem apó vitézei, Petőfi versében magasztosultak fel, hogy aztán a világháború legtöbbször dicsért székely ezredei (82., 62., 2. közös, — 24., 22., 21. honvéd, 9. honvédhuszár, 5. honvédtüzérezred) legendás hőseivé váljanak.

A székelyek a hún-avar népek megsemmisítése után ittmaradt és Erdély keleti hegyei között meghúzódott maradványai azoknak. Az utolsó székelyben is él a hún-származás tudata, melyet az utódokba oltanak. III. Béla király névtelen íródeákja és a XIII. század végén Kézai Simon hún krónikája és egyéb régi történelmi feljegyzések és oklevelek a székelyeket Attila húnjainak mondják, akik harcban mindig elől harcoltak a magyar sereg előtt. A XV. század-

tól napjainkig egész történetírói-vita irodalom alakult ki a székelyek származására vonatkozólag. Bonfinus a hún eredet mellett tör lándzsát, s a székely nevet a „Scythulus“ latin névből következtette. Később mások (Fasching, Stilting, Beniqui) jász, bese nyő, húnszármazást vitatott. Timon Sámuel cáfolta a húnszármazást, amit Hunfalvy Pál azzal toldott meg, hogy a székelyeket Szent László határőrizetre telepítette le s nevük a „szék-elve“ (mint Erdély erdő-elve) szótól származott. Viszont ezeket tagadásba vette Nagy János és Szabó Károly. Nagy Géza „eszeg-elbolgár“-nak, Pauler Gyula húnnal kevert bolgár-eszegel-kabar utódoknak tartotta. Sebestyén Gyula a nyolcadik magyar törzset: a kabart vélte bennük, Thury József hún-avarnak s nevüket a Kaukázusban élő cserkesz nép „szik“ törzsének törökös „eli“ népszóképzővel toldott „szikeli“ nevéből származtatta, amely „nemes, előkelő embert“ jelent középzásiai nyelven.

Hóman Bálint szerint a „székelység zárt tömegben megtelepült ősfoglaló nép volt, Erdély egyedüli honfoglalói, akik a hún hagyományt őrző török fajú néphez tartoztak és az avar, bolgár vagy hún törzsek valamelyikének ivadékai“.

A népek eredetét rendszerint köd és zürzavar takarja és akár elfogadjuk a húnszármazást, akár nem, a székeltség törzsökös magyarsága kétségtelen még a legellentétebb viták tüzeiben is. A nemzet életében nem is az eredet a döntő, hanem a szerep, amelyet a történelem színpadán végig játszik, ebben pedig a maroknyi büszke és öntudatos székely népnek van mivel dicsekedni.

Szerény nézetem szerint a székelyek a megerősített magas fensíkok nevére, a „szekul“-ról — ahol laktak — kapták nevüket s erről nevezték a „szék“-eket is, ahol „székelték“. A székelynek a díszmagyarhoz közelálló ruhája (vitézkötéses, testhezálló posztó harisnya, csizma, zsinóros lájbi és dolmány-szerű zeke), a mongoloid ugor és alpesi fajtán fellelhető mongol bélyegek (mongolfolt, mongolredő, kettéosztott járomsant) és az ugor fajta anthropológiai képe (középmagas, vaskos, széles, lapos orrtő, rézsütös zöldes, vagy kékeszürke szem, hamvasszőke haj), szembeötlően a székelynél van leginkább kiteljesedve. A rovásírást és őspogányvallást a székelyek ismerték legtovább. A húnszármazás hitét mai napig vallják. A magyar királyság alkotmányánál régibb ősi jogi intézményeik, nemzetiségi törzsszerkezetük és hogy a lovas magyar néppel ellentétben nem a síkságokon éltek, hanem az erdőben, hegyek között bújtak meg, a hún-kabar származás mellett bizonyít. A „székelyek“ alkották és adtak nevet a népnek és földnek.

Ezekkel szemben a 20 éves megszállás alatt a románok Jorga tanárunk azon tanát kezdték hirdetni, hogy a székelyek elmagyarosodott dák-scytha eredetű románok. Ennek bizonyítása érdekében több ezer székely vért vizsgálatnak vetették alá, aminek eredménye: csúfos kudarc. (Igy Jorga tanár előbbi elméletét oda módosította, hogy a székelyek ősei „kozákok“, magyarul „harcos parasztok“ voltak.) Az oláhok Landsteiner német tudós azon korszakalkotó felfedezésére építettek, amiből Méhely professzor is kiindult az ő véreleméletével, hogy az embernek vére nem egyforma s így a ma élő emberek vérük alkata szerint négy vércsoportba (O, A, B, AB) tartoznak. A vércsoportok törvényszerűen minden körülmények

között állandók. Ennek felismerése vetette fel a különböző emberfajták és a vércsoportok között feltételezett összefüggést. Hirsfeld a rokonság mértékének kifejezésére vérindexet állított fel, amelynek azonosága, vagy közeli értéke, szerinte megvizsgálta fajták közötti rokonságot van hivatva megmutatni. Ezen index képlete $AB+A$

$$AB+B$$

Ez azt fejezi ki, hogy egy nép összes megvizsgálta AB és A vércsoportba tartozóinak számát elosztjuk az AB és B csoportba tartozók számával és az így kapott szám a vérindex, vagyis egy nép faji meghatározója. Ebből kiindulva, a magyar Verzár Frigyes kimutatta, hogy pl. a debreceni magyar vérindexe 1.6, míg a rokon töröké 1.8, a svábé 2.9, míg az ezzel rokon nagynémeté 2.8, az Indiából elvándorolt cigányé pedig azonos az induséval. Bár Verzár és társainak adatai látszólag meggyőzők, bebizonyították mások, hogy a vérindex fajmeghatározó jellege túlértékelt.

Igy pl. Méhely és Scheidt beigazolták, hogy a vércsoportok ismerete embertani szempontból nem jelent többet, mint más bélyegek, pl. szem, bőr, hajszínek, koponya alkata, a termet, a lelki adottság. Pl. a bakonyi dudori őstelepülésű ősmagyarok vérindexét Méhely az északnémetével azonosnak találta. Természetes, hogy a tudomány ítélőszéke előtt mint tökéletesen téves okoskodások, összeomlottak a románoknak a székely vérvizsgálatok eredményeként Európaszerte meghordozott állításai, hogy a székelyek elmagyarosodott románok lennének. Dr. Ábrahám Ambrus tudós egyetemi tanár, iskolatársam egyik tanulmányában megdönthetetlen érvekkel szögezte le, hogy vannak anthropológiai fajták és fajtabélyegek, amelyek a kereszteződésekből kiütököznek. Téves az a mindennapi közbeszédbe átment felfogás, hogy a fajtabeli hovatartozandóságot a vérképletből meg lehessen határozni. A vér legföllebb csak segédeszköz lehet erre, az alaktani és élettani megegyezés és hasonlóság mellett, amit egyébként Méhely Lajos is vall. Mivel a románok említett mesterkedése a székelyek származását illetőleg hazánkban is kétes érzelmeket váltott ki, — tárgyaltam e kérdést részletesebben.

Még a XI. század elején kétféle magyarságot különböztettek meg: a fehér (magyar) és fekete (székely) magyart.

Az erdélyi székelyekből telepítettek Bihar vm.-be a XI. században egy székely századot, amely ott több községet létesített. (Székelyszász, Székelyhid, Székelytelek stb.) Ugyancsak onnan települt a Vág középső folyása mentére, a Duna—Dráva szögébe és Szerémségbe, továbbá a Göcseji járásba határvédelemre, néhány székely ág. A székelyek 5 székben tömörültek

Ki tudta?

Németországnak a világháború előtt a következő gyarmatai voltak:

Afrikában: Német Kelet-Afrika 1,042,750, Német Délnyugat-Afrika 835,100, Kamerun 506,512, Togo 89,939 négyzetkilométer; Ázsiában: Kiantschau 552 négyzetkilométer; Océániában: Német Uj-Guinea 235 ezer 700, Karolína, Marschall, stb. szigetek 2170 és Samoa-sziget 2934 négyzetkilométer terület, 12,000,000 lakossal.

(Udvarhelyszék, Marosszék, Háromszék, [Sepsi, Kézdi, Orbai], Csíkszék és Aranyosszék). A székek hat nemre és minden nem négy ágra oszlott és az ágak évente felváltva viselték a polgári és katonai tisztségeket (bíróság, hadnagyság stb.) Pl. Marosszéken: Ábrahám, Adorján, Halom, Jenő, Megyes, Örlőcz nevű nemzetség volt. A székek később fiú-székeket alakítottak, mint Gyergyó, Kászon, Felcsik, Bardócz, Miklósvár, Keresztúr, Szereda székek. Tehát fő és fiúszékben éltek „a hét szék három nembeli székelei“.

A három nem (nemesi rend): *főember* (primor nobiles), *lófő* (primipulus, vagy aequester), *gyalogos* (pixidarius, vagy pedestes). A *főember* az volt, aki több lovassal, — *lófő*, ki saját lovával, — *gyalogos*, aki gyalog állott „lustrum“ (szemle) alá, vagy vonult hadba, olymódon, hogy fegyverzet, felszerelés, ellátás gondját viselnie kellett. A nemzet kétharmada hadbaszálló, egyharmada otthon maradó tartalék volt. A harcosok számát Oláh Miklós esztergomi érsek 50.000 főre becsülte. Minden székely közjogilag egyforma nemes volt, különbséget csak a vagyoni állapot tett köztük. Jobbágy, paraszt csak az volt, aki nemességéről lemondott. Egyetlen adót fizettek: az „ökörstítést“, mely abból állott, hogy minden telkes székely egy ökröt adott a királynak koronázás, házassága, trónörökös születése napján. Az ilyen ökrökre bélyeget sütöttek. A székely vagyona nem volt elkobozható s megszakadás esetén a nemzetség, illetve honvédelem tulajdonába ment át. A székelemeknek önkormányzata és nemzetgyűlése volt, amelyre fegyveresen jöttek össze. „A nemes-szabad székely nemzet“ között a királyi hatalmat a székelemek ispánja képviselte. 1437-ig szorosabb közjogi kapcsolat nélkül, azután a magyar és szász nemzetekkel a királyi védnöksége alatt egyesítve voltak. A katonapajzsban félholdas és napos, emberi szívet és medvefőrt átszűrő egyenes kardú, páncélos karú székely címer ezidőből való. Az erdélyi fejedelmek korában a székelyek sok harcot folytattak ellenségeiken kívül is ősi szabadságuk védelméért, ami csak Rákóczi, Bocskai és Bethlen kormányzása idején szünetelt. Mária Terézia háborúi után a bécsi katonakörök a székely hadi virtust az osztrák hadsereg erőteljesítőjévé akarták tenni, olymódon, hogy az osztrák katonai határőrszervezetbe besorolják. Ez ellen a székelység tiltakozandó, Madéfalván gyűlt össze, hol őket Bukov és császári biztos rajtaütéssel lemeszárrolta. E „Sikulicidium“ révén lettek a székelyek császári katonai határőrök a XVIII. században. A székely katona virtusa azonban letörve is tovább élt II. József török háborúiban, Napoleon elleni hadjáratokban, az 1848—49. szabadságharcban és a világháborúban. Itt nem közömbös megemlíteni, hogy 1849-ben fegyverrel a kezében hagyta el az országot a székely, hogy Cseh őrnagy alatt Törökországban, Garibaldi seregében Gál Sándor tábornok alatt küzdessen és Amerikában, Zágonyi Károly ezredes alatt csinálja meg a híres „halál lovaglás“-t, vagy Cecz János tábornok alatt harcoljon más népek szabadságáért.

Az sem lehet közömbös, hogy a szegedi nemzeti hadsereg magvát a székelység adta, vezérével, a marostordai szabad székely származású *Kormányzó Urunkkal* együtt.

Románia Erdélyt is „elfoglalván“, kb. 20.000 km²,

vagyis kb. 3.500.000 kat. hold területen élő, mintegy 750.000 lelket, tehát 130.000 családot számláló székelyszigetet is hatalma alá vonta és minden szellemi és anyagi eszközét arra összpontosította, hogy a székely kultúrára és faji öntudatra halálos ütést mérjen. Az összes önkormányzati székely vagyona, az utolsó művészi gyűjteményig és bútordarabig, amelynek jövedelme annyi magyarnak tanulmányait biztosította, — kezét tettek. Ezzel sok milliárdos vagyont raboltak el s így lett földönfutó koldus a székely középosztály. A földadó és egyéb kitalált adó ötszörös, iparosoké négyszázszoros, kereskedőké hétszázszoros volt a magyar időkhöz képest, de csak ha magyart kellett, hogy sújtson. És mennyi könnybe került az erőszakosan hajszolt görögkeleti vallásra való térítés!

A román kultúra terjesztése eredményezte, hogy az állami oláh iskolák száma rohamosan nőtt. Pl. Csikban 5-ről 58-ra, Háromszékben 27-ről 58-ra, Udvarhelyben 18-ről 40-re. Huszonhárom elvett székely középiskolában román volt a tanítás.

Nem szükséges leírnom — s az nem is tartozik ide —, hogy 22 év alatt ennek az erős, nagy-magyar tömbnek mennyit kellett tűrni, vérezni, könnyezni, kínlódni. Micsoda hatalmas ereje e tömb a magyarságnak, hogy elmondhatatlan sok, mindennapos, mindenórás küzdelme után is ott áll a maga tökéletes egységében, a maga egyakarásával, a maga mély hitével, ott áll a székellyé lett vizek, erdők szélén, szántásai és legelői szélén, hegyei ormán s onnan üdvözli fátyolossá lett szemekkel, sebesen dobogó szívvel a felszabadító testvért, akivel együtt megvívhatatlan várra egyesül újra, ezer évre!...

Erdélyi bajtársainkhoz!

A Csendőrségi Lapok e számát is minden parancsnokság megkapja, az őrsparancsnokságok azonban még a szárnyparancsnokságok útján. A következő számunkat már az őrsparancsnokságoknak is külön küldjük. Legfőbb törekvésünk, hogy a Csendőrségi Lapok pontosan és mielőbb ott legyen minden új csendőrlaktányában, arra kérjük ezért — különösen őrsparancsnok bajtársainkat, hogy írják meg nekünk azonnal, ha az őrsállomás helye esetleg változik, írják meg azt is, hogy mi az utolsó posta, ha az őrsállomáshelyen postahivatal nincs. Az őrs címváltozását a Csendőrségi Lapok hátsó borítólapján található úrlapon közöljék.

Kérjük azt is, hogy a csoportparancsnokságok útján kiküldött, szeptember 15-i és október 1-i Csendőrségi Lapokat őrizték meg olyan nagy szeretettel, amilyen nagy örömmel azokat részükre feladtuk. Történelmünk egy korszaka él azokon a hasábokon, a testületünk nagyrabecsülésének és erdélyi testvéreink szeretetének ragyogó napjait örökítettük meg azokban! Legyen ott tehát az minden visszatért és minden új őrsünkön; vehesse elő mindenki bármikor és büszke magyar, büszke csendőrnérzettel olvassa el újból és újból azokat a sorokat.

Minden erdélyi bajtársunktól pedig azt kérjük, hogy közölje mielőbb új beosztási helyét, hogy a lapját nevére küldhessük.

Portyázás.

Ne tagadjuk, mert szégyenletes lenne tagadni, hogy közel vagyunk ahhoz a lelkiállapothoz, amikor már nem fontolgat az ember, hanem egyszerűen, nyersen és halálos indulattal odavág. Semmirekellő, hitvány fajta lennénk, ha ezekben a gyűlöletes napokban nem ezzel a vággyal ébrednénk valamennyien. Semmiféle külpolitikai, szentistváni, humánus vagy akármi más meggondolás nem kényszeríthet — és nem is akar kényszeríteni — bennünket arra, hogy mind ezeket ne érezzük, mert az érzéseknek, az önérzetnek és a velükjáró indulatoknak lehet álljt parancsolni, de nem lehet nekik megparancsolni azt, hogy — ne létezzenek.

Igenis vannak! Élnek és tombolnak bennünk olyan keserű dühhel és indulattal, hogy belefehéredük az ajkunk és elhomályosodik a szemünk. A román vadság és a komiszság híreit kormányunk közli és nem azért közli, hogy tánciskolai hangulatba essünk azoktól. Semmi helye és létjogosultsága nincs azoknak a nagyképüsködő pisszegéseknek, amivel az úgynevezett „nagyvonalúak“ leintik felhördülő méltatlankodásunkat, ha összevert magyarokról jönnek a hírek. Elég volt már a trianoni húszév kényszerű némaságából, most már semmiféle nagypolitika nem követeli tőlünk, hogy udvarias mosollyal és meghajlással válaszoljunk. Annak lehet akár millió oka — és néhány valóban van —, hogy nem vágunk vissza doronggal, de olyan ok és megfontolás nincs, ami bennünk a felháborodás érzését és hangját elfojthatja.

A kisebbrendűség, kevesebbértékűség, a gyengeség, a mindent-muszáj-túrni érzése éppen eléggé belénk nevelődött két évtized alatt, ideje, hogy kinevelődjünk ebből a nem éppen árpádi és balassabálinti, botondi erényből. Kormányunk nem biztathat erre bennünket, mert nemzeti létünket felelősséggel vezeti s minden szava túlmegy az érzések és indulatok egyéni határán és hatásán, de szomorú is lenne és a végünket jelentené, ha erre is kormányintézkedést várna a magyar nép.

Nem ok nélkül mondjuk ezeket. Pacifistáink évtizedekig garázdálkodtak és fertőzték a levegőt. Újságok, színdarabok és könyvek tömege ápolta bennünk a „békeszeretet“ szellemét és belénkverték azt a tévhitet, hogy ha csak egy jajszót merünk ej-

teni, kiirtanak bennünket a világ román és egyéb nagyhatalmai. Megtanítottak bennünket a suttogó beszédre és az alkalmazkodásra. Húsz kerek éven át nem volt szabad egy hangosat kiáltani. Belénkijesztették a hangot és málnaszörppel töltötték meg az ereinket. Valutavágányokra állították be az agyunkat és pusztították bennünk a hitet ősi kardunk iránt. Még az ifjúsági regényekbe szelidített és hígított hősi magyar mult forrását is kiverték a kezünkől tízfilléres ponyvaüzletükkel. Húsz évig jártunk ebbe a jógyermekeknek emelt iskolába, hogy megtanljuk a nemzeti elsenyvedés süket-néma jelbeszédét.

De most aztán ki innen ezekkel a pacifistákkal, még az emlékükkkel is! A haragunk és önérzetünk hangját nem akarjuk többé elfojtani. Szabadon törjön fel belőlünk az ordítás, hogy gyalázat, ami Erdélyben történik.

Hogy még várunk valamire, azt lépten-nyomon érezni lehet. Mikor a marosvásárhelyi kegyeleti staféta befutott a budapesti Hősök-terére, Erdélynek és Budapestnek ez a találkozása csendesebb volt, mint azt a trianoni évek jövőbenézéseinel gondoltuk. Az öröm és lelkesedés korlátlan kitörését még valami fékezi a lelkekben.

Bizonyára belénk roszdásodott a régi zengő szabad magyar hang, de meg várunk is valamire még. A föld reng s amíg reng, addig nincsenek lezárt dolgok. Nem esünk abba a hibába, hogy karácsonyi ajándékkal a hónunk alatt, aludni térjünk. Várunk és várunk is kell valamire még. Helyes az az ösztönös megérzésünk, hogy az ünnepek ideje igazából még nem érkezett el, nem is látszik túlközelinek. Ezt az óvatosan tartózkodó, fukar ünnepi hangulatot tehát örömmel látjuk, mert a nemzet jelét adja ezzel, hogy nem alszik, nem álmodik és nem tér mellékutakra olyan időkből, amikor nekünk meg kell maradnunk a világválság nagy országútján, hogy az igazi célba érkezzünk.

Munka és készülődés, erőgyűjtés, áldozatok, ma még ennek az idejét éljük.

Egy erdélyi magyar úr házába magyar tisztet szállásoltak be, de a tiszt elutasításban részesült. Érthető meglepetéssel és keserűséggel fordult a magyarság ottani vezetőségéhez magyarázattal.

A magyarázat Erdélyben nem meglepő, de nekünk az. És szomorú. Csak annyi ágylepedő akadt a magyar úri háznál, amennyi a családnak legszükségesebben kellett. A magyar tisztnek már nem jutott volna s ezt röstellték neki megmondani, inkább vállalták az udvariatlanság és testvérietlenség vádját.

Ez lett tehát a magyar Erdélyből. Szegénység. Hogy hová lett ennek a földnek sok kincse, azt

tudjuk azokból a kivizsgálásokból, amelyek volt miniszterek és egyéb román hatalmasságok gyors vagyonszerzését firtatják. Csendőrök dupla villatulajdonosok, mások milliomosok lettek a magyar házak nyomorúsága árán. A mi szentistváni koronákkal szemben Traján császár babérkoszorúját emlegetik azok, akik a saját fajtájukbeli minden rendű-rangú tolvajokat nem győzik bebörtönözni, egyszerű purifikációnak hirdetve ezt a szemétdombot a világ közvéleménye előtt. Ezek gyaláznak bennünket ujságjaikban még most is olyan hangon, hogy nem lehet magyar nyomdafesték alá vinni a kifejezéseiket.

Kétségtelen, hogy az európai műveltség színvonalára és a béke általános európai érdeke önmérsékletre kényszerít bennünket, de a kezünk azért ökölbe szorul. És nem felejtünk. Nem! Ezt soha! Semmi okunk a feledésre, ellenben annál több okunk arra, amit tőlük hallottunk és tanultunk s ami így hangzik: cine mintye!

Cine mintye! — Nem felejtünk!

Bécsi gyors a címe egy operettnek, amelyről egy napilap színházi kritikusja ezt írja: „Ha van ezredes, akkor van lánya, ha van öreg bárónő, akkor van fiatal is, ha van huszár, akkor van pohárzúzás, ha van pohárzúzás, akkor akad cigány is, ha meg ez van, akkor már — nem lehet rossz az operett.”

Nesze neked író! Végre annyi sutaság után kijött a békétűrésből a nyilvános kritika is. Odasuhintott az „angyalom-galambos, óbégató huszárlégényes” színpadirodalomnak. Torkig van ezzel már mindenki. S ha ők, a színháznak sokmindent elnéző civilemberek így felfortyannak, mi igazán joggal kérhetjük már végre, hagyjanak békét a nyugalmazott huszárezredesnek, nem a színházak lámpái alá kíváncsoznak ők, hanem egészséges lovaskirándulásokra. Hagyják már ki a játékból az író urak a Jóska-huszárt a Katival, meg az ezredes lányát a kadéttal. Hígyjék el a tisztelt író urak, hogy a huszároparok is szeretnének már a színpadon szóhoz jutni, néhány poharat ők is a falhoz tudnának verni és a tisztas malomipar lányai sem vetik meg a kadétot alkalomadtán, még akkor sem, ha a kadét civilben malomellenőr. Ha már mindenáron cigányos hejehuja, csizmafényesítő legény, meg szerelmes hajadon kell ahhoz, hogy az irodalom egyáltalában élni tudjon, írják cédulára a foglalkozási ágakat, tegyék a cédulákat kalapba és mindig húzzanak ki egyet. Hívei vagyunk annak, hogy az osztályok között minél kisebb legyen a megkülönböztetés, hát így sorjában igazságosabb lesz a dolog. Egy cédula — egy operett, egy cédula — egy operett egészen a sűrű mesterségig, mert erről mi is belátjuk, hogy nem operett-téma. De amíg oda eljutnak, akad tucattal.

Nem először kérjük ezt s bizonyára nem utóljára. De addig kérjük és követeljük, amíg egyszer csak úgy lesz, ahogyan mi gondoljuk. A magyar szellemi élet még csak most ébredzik egy suta aszfaltirodalomból s mi noszogatjuk ezt az ébredést, mint ahogy a csirkének segítünk, ha elakad a tojáshéjban. S ha egyszer felfrissül a szellemi életünk,

akkor látjuk majd visszafelé nézve azt, amiben évtizedekig kecmeregtünk: csupa kuglóf két-három formába sütve. Unalmas és émelyítő, valami vitamint kérünk már a receptbe s megfalatoznánk néha a csabai kolbászt is. Nem beszélve arról, hogy igazi magyar multunk és jelenünk sok örömét, színét és díszét milyen gyöngyösbokrétásan ki lehetne teregetni a színpadon. Akár operettben is, mert hol az a szabály, hogy kizárólag huszárezredesek körül foroghat három nótás felvonás? Lássuk már egyszer a nagykereskedőket legalább, átmenetnek ezt is elfogadjuk.

Csillártól a fogpiszkálóig minden reklám Erdélyből táplálkozik újabban. Erdélyt csak bizonyos cég által árusított rádióon lehet jól fogni, Erdélyről csak bizonyos cégjelzésű villanykörte fényében lehet élvezettel statisztikai adatokat böngészni, Erdélybe csak bizonyos divatáruház felöltőiben érdemes utazni, Erdély egyáltalában csak azért volt ezer évig és lesz még ezerig, mert különböző cégek különböző portékái önzetlenül ráterelték és terelik a figyelmünket, azaz fordítva: Erdélyt a portékákra. Ha másutt vesszük a portékát, akkor Erdély talán el is tűnik a föld színéről.

Az üzleti élelmesség kell, de Erdély mégis Erdély. Nem azért várt bennünket és vártunk mi rá huszonkét évig, hogy slafrokok és kalapdíszek a felszabadulásnak ebben a szent mámorában minél számosabban elkeljenek. Erdély, — ez a szó ma nemcsak örömet, de fájdalmat is jelent. Kímélni kell még a nevét is, mint a lábbadozó nagybetegét. Izlés dolga, de mi igazán nem tudnánk reklámot csinálni vele és belőle.

Az amerikai katona reggelire kávét, vaját, sonkát vagy sültzalonnát, két tojást és narancslevet, vacsorára pedig egész csirkét kap. Mind a két combjával, az egész mellehusát, a két szárnyat is hozzá, a nyak már csak ráadás.

Amerika megteheti, elég gazdag hozzá. Mégsem sietnek a zászlók alá az önkéntesek. Talán négy tojást és két csirkét kellene beállítani a napi étrendbe, talán akkor?

Akkor sem. A katonát nem tojások és csirkék teszik katonává. Amerika boldog ország, talán nem is ezen a földön van, mert eddig még nem volt szüksége rá, hogy — katonát neveljen magának. Mostanában kezdi érezni, hogy örökké nem élhet így. Az amerikai férfi, a javából az. Bátor, erős, önfeláldozó, de mindez még nem jelenti a katonát. S ami még, hiányzik hozzá, a narancslé nem hozza meg. Sem a csirke, de a pulyka, vagy akár a fácán sem.

Sőt, legkevesébbé a fejedelmi reggelik és böetvággyú nyárspolgári vacsorák. A katona ne kapjon otthon lényegesen többet és jobbat, mint amennyit a harc poklában is nyújtani lehet neki. Amikor a mi katonáink rántottleves-reggelijére és babfőzelék-vacsorájára gondolunk, csöppet sem irigykedünk az amerikai katona tálcánvitt lakomájára. Mi a rántottleves, meg a babot gránátosóban is kivisszük a katonánknak, de hogy reggelenként lágytojással, esténként csirkecombmal traktáljuk, erre még az operettkatonáink sem gondolnának komolyan. Bizonyos, hogy hatheti géppuskatűz után Amerikában is megtanulják ezt és akkor kezdenek majd az egyenruhás embereikből igazi katonát faragni.

Miért mondjuk ezt? Azért, mert aki az újságokban ezeket a bőséges katonakosztokat olvassa, még meg találja irigyelni és a maga reggelijéhez mérve a dolgokat, tán még neki is keseredik, miért nincsenek a mi kaszárnyáinkban fehérkötényes szobalányok ezüstterítékes asztalok körül? Hagyjuk csak azokat az amerikai katonakosztokat, még akkor is, ha nyugalmazott tanítóknak találták ki az ilyesmit, ha igaz.

De hátha nem is igaz? Lehet, hogy azokat a csirkeket propagandamaggal hizlalják, a tojásokat pedig hírszolgálati szerkesztőségekben költötték. Aminthogy igen valószínű.

A Nagyvárad-környéki román erődök kiserődeit egy román ezredes lakásul adta bérbe. Szabályszerűen nyugtázta a bérösszegeket, a nyugtákat a mieink megtalálták. Hiteles a történet, nem kitalálás, nem mese, nem költészet, nem csalás, nem propaganda, mint ahogy a vásári mutatványos bizonyítja a maga mutatványairól. Minél több ilyen hírt kapunk a felszabadult területről, annál inkább kénytelenek vagyunk mi is ezzel a bizonyítással beharangozni őket.

Nem mese, az erődökben emberek, családok laknak. Valószínűleg magyarok, az ellenünk emelt betonpincékben. Sátáni gondolat. Az üzleti szellem olyan romlott magassága vagy mélysége, ami már nem messze jár az emberhús-hentesüzlettől. Leírni és ki mondani is undorító.

Ezek az emberek akarták másfajta emberek millióit kormányozni? Ha kétévizedtől ennyire vették ezt a kormányzást, mi lenne ebből évszázadok alatt? Húszéves végeladás volt ez, semmi más. Üzlet, és szabad lopás. Államalkotásra nem alkalmas tulajdonságok. Legfeljebb egymás között, egy faj kereteibe kényszerített emberek viselhetik el tartósan.

Nem kell félnünk attól, hogy három hónap alatt ez az alapvonaluk megváltozik. Három év és évtized, sőt annál sokkal hosszabb idő alatt sem. Nem alkalmasak arra, hogy többfajú országok történelmi időkre berendezzenek. Adják csak albertetbe az erődeiket és verjenek fejbe latin származásuk göggjében mindenki másnyelvű emberfiát, ez a legbiztosabb útja annak, hogy visszakerüljenek oda, ahonnan jöttek, s ahonnan felemelkedni a szerencse óráiban sem tudtak.

Aknára futott egy bálna valahol az Északi-tengeren. Szegény bálna. Ő nem üzent hadat sem az angoloknak, sem a németeknek, mégis szétvitte a szalonnáját az ekrazit.

Sorsa jelkép. Föld és ég, levegő és tenger, telve aknákkal. Aki nem vigyáz, felrobban. Országok sora uszik bálnamód a tengeren aknamezők között. Egyetlen hibás evezőcsapás nekiviszi a bárkát a vasnak, amely nem nézi az útlevelet, füttyül a vízre és nem méltányolja a semleges szándékot. Mindenfelé aknák már évek óta s a mi hajónk halad biztonsággal, baj nélkül. Vezetni a hajót ezen az úton, nem kis feladat. Látni kell a ködön át és mélyen a hullámok mögé. Kikerülni az aknákat és előbbrejutni. Megállni nem szabad és rohanni sem szabad, pedig a kazán néha robbanásig fűtve.

Bölcs önuralom, szilárd erő és biztos tudás vezeti így a hajót s csak így lehet vezetni. Jó érzés az ilyen hajón matrónak lenni.

Dicséretetek.

Hadtestparancsnoki dicséret. A m. kir. pécsi IV. honvéddadtest parancsnoka a táboricsendőr-szakaszhoz vezényelt Várföldi József, Vető József, Nemesházi István, Kiss János II., Nagy József VIII., Bogár István, Száva János csendőröket, Varga József V. és Tóth Ádám őrmestereket azért, mert egy tűzvész alkalmával éber és gyors közbelépésükkel a tűz továbbterjedését megakadályozták s ezáltal a nagy anyagi károsodástól nemcsak a községet, hanem a katonai raktárakat is megmentették, dicséretben részesítette.

Dandárparancsnoki dicséret. A m. kir. 14. honv. önálló dandár parancsnoka a debreceni VI. csendőrkerületi parancsnoksághoz intézett átiratában a dandár területén működő tótkomlói, mezőkováczházai és magyarbánhegyesi őrsök parancsnokainak és legénységének köszönetét és elismerését fejezte ki azért, mert az Erdély visszacsatolását megelőző 2 és félhónapi feszültségi időben úgy a közbiztonsági, mint a harcserű lőtér- és műszaki zár kúritési, kémelhárítási, valamint egyéb, a honvédség érdekeit előmozdító szolgálati tevékenységükben válllvetve és egymást túlszárnyalva, fáradhatatlanul vették ki részüket, szolgálati buzgalomukkal, példás fegyelmélettségükkel nagymértékben emelték a m. kir. csendőrség hagyományos, kiváló hírnevét, becsületes és mély kötelezettségérzettel áthatott munkájukkal eredményesen hozzájárultak a dandár területének és biztonságának fenntartásához.

Különösen kiemelte a dandárparancsnok a tótkomlói őrs parancsnokát és helyettesét — mint a legjobban igénybevetettek —, akik az őrs kis létszáma ellenére, mindenkor megfeszített testi és szellemi erővel végezték fáradtságos szolgálatukat és éjjel-nappal mindenben készséges támogatói voltak a dandárparancsnokságnak. A debreceni VI. csendőrkerület parancsnoka megelégedéssel vette tudomásul a dandárparancsnokság köszönetét és elismerését s ezért az említett őrsökön ez alkalommal szolgálatot teljesített összes csendőröknek buzgó szolgálatteljesítésükért dicsérelő elismerését fejezte ki.

A kassai VIII. csendőrkerület parancsnoka, Apostol Lajos tiszthelyettest, mert mint őrsparancsnok, Csomor Géza törzsőrmester, mert mint járőrvezető, — őrskörletében a cseh megszállás alatt 1931. évben elkövetett gyilkossági ügyet — melyben a bíróság a cseh-szlovák csendőrség által teljesített kétes értékű nyomozás miatt megnyugtató ítéletet hozni nem tudott —, fáradtságot nem ismerő kitaratással, nagy szorgalommal és alapos szaktudással teljesített nyomozással kiderítette, melynek eredményeképpen a tettéseket el is ítélte, — Antal Antal tiszthelyettest, mert mint határszéli őrsparancsnok, az állambiztonsági szolgálat terén fáradtságot nem ismerő kitaratással, leleményességgel és kiváló hazafias buzgalommal szolgálatával az átlagon felül emelkedő eredményt ért el, — Várnagy Imre I. törzsőrmestert, mert mint járőrvezető őrskörletében sorozatosan elkövetett méhmagzatelhajtásokat fáradtságot nem ismerő kitaratással, körültekintéssel és szaktudással teljesített nyomozással kiderítette, a tettéseket elfogta és az igazságszolgáltatás kezére juttatta, — okiratilag megdicsérte.

A székesfehérvári II. csendőrkerület parancsnoka **Fekete Gyula** őrmestert, mert a kémelhárító osztálynál teljesített egyévi szolgálata alatt a sokoldalú és nagy szaktudást igénylő szolgálatát kiváló tudással, hasonló eredménnyel, az átlagot messze felülmúló szorgalommal és lelkiismeretességgel látta el, mellyel a kémelhárító osztályparancsnokság legteljesebb bizalmát és elismerését érdemelte ki, — **Kovács Mihály** csendőrt, mert 1937. és 1940. évben a kenderesi örkülönítményen a Kormányzó Úr Ó Főméltósága legmagasabb személyének biztonságára érdekében végzett felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított, — a szombathelyi III. csendőrkerület parancsnoka **Urfi János** tiszthelyettest, mert 1940. évben a kenderesi örkülönítményen, mint őrsparancsnok a Kormányzó Úr Ó Főméltósága legmagasabb személyének biztonságára érdekében végzett felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette, továbbá, mert ugyanezen alkalommal bajtársai, illetőleg alárendeltjei előtt minden tekintetben igen jó példát mutatott, — **Simon János I.** törzsőrmestert, mert 1939. évben a gödöllői, 1940. évben a kenderesi örkülönítményen a Kormányzó Úr Ó Főméltósága legmagasabb személyének biztonságára érdekében végzett felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított, — a pécsi IV. csendőrkerület parancsnoka **Hargitai István I.** őrmestert, mert 1938. és 1940. években a kenderesi örkülönítményen teljesített felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított, — a szegedi V. csendőrkerület parancsnoka **Korom István** tiszthelyettest, mert 1940. évben a kenderesi örkülönítményen mint szolgálatvezető a Kormányzó Úr Ó Főméltósága legmagasabb személyének biztonságára érdekében végzett felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel, kiválóan teljesítette, bajtársai, illetőleg alárendeltjei előtt igen jó példát mutatott, — **Gács Imre** törzsőrmestert, mert 1940. évben a kenderesi örkülönítményen a Kormányzó Úr Ó Főméltósága legmagasabb személyének biztonságára érdekében végzett felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel, hűséggel és éberséggel teljesítette és igen példás magaviseletet tanúsított, — a kassai VIII. csendőrkerület parancsnoka **Mészáros János IV.** alhadnagyot, **Deák Antal** tiszthelyettest, **Kassai Imre**, **Murányi István** őrmestereket, **Tokai István**, **Kóti Mihály**, **Tóth András I.**, **Sárközi István I.**, **Tasnádi Bálint**, **Szalay József IV.**, **Pénzes Zoltán**, **Kispál János**, **Orbán Renee**, **Mile Sándor**, **Tóth Imre V.**, **Bata Pál**, **Tihanyi László**, **Gulyás Márton** csendőröket, **Nagy Béla**, **László Imre**, **Pósa Pál**, **Tamás János**, **Barta József**, **Barkó József**, **Vartás István**, **Mester István**, **Vadas István**, **Huszár Miklós**, **Sutus István**, **Bende József**, **Harsányi Sándor**, **Majoros Béla**, **Petrik József**, **Molnár Lajos II.** prb. csendőröket, **Lovászi István**, **Lippai Ferenc**, **Lakó Sándor**, **Oláh Lajos**, **Lakatos Áron**, **Háda János** és **Ladányi János** pótcsendőröket, mert 1940 július 9-én történt román határsértés alkalmával magyar csendőrökhöz méltó, félelmet nem ismerő bátor magatartást tanu-

sítottak és az ellenséget tűzzel a határon túlra visszauzták, — **Gere Gábor** csendőrt, mert 1939. és 1940. évben a kenderesi örkülönítményen a Kormányzó Úr Ó Főméltósága legmagasabb személyének biztonságára érdekében végzett felelősségteljes szolgálatát mindenkor a legnagyobb lelkiismeretességgel és éberséggel teljesítette, — **Jávorfalvi János** és **Rajos Sándor** csendőröket, mert mint határszéli őrsre beosztott csendőrök, az állambiztonsági szolgálat terén fáradságot nem ismerő szorgalommal, kitartással és hazafias buzgalommal teljesített szolgálatukkal az átlagon felülemelkedő eredményt érték el, — **Tar Sándor** prb. csendőrt, mert mint járőr társ, örskörletében sorozatosan elkövetett méhmagzatelhajtási esetek nyomozásánál járőrvezetőjét nagy szorgalommal, odaadással és igen eredményesen támogatta, nyilvánosan megdicsérte.

A m. kir. 44. dandár parancsnok folyó évi szeptember hó 15-én kelt 302/sgt. számú rendeletében köszönetét és elismerését fejezte ki a 2½ hónapi fesszültségi idő alatt a dandára területén működő összes csendőr őrsök (köztük a hódmezővásárhelyi és pitvarosi őrsöket külön kiemelve) parancsnokainak és legénységének, mert úgy a közbiztonsági, mint a harcserű lőtér és műszaki zár, kiürítési, kémelhárítási, valamint egyéb szolgálati tevékenységben, vállvetve és egymást túlszárnyalva vették ki fáradságos, de egyben igen derekas részüket, szolgálati buzgalommal, példás fegyelmezettségükkel komoly mértékben hozzájárultak a m. kir. csendőrség hagyományos kiváló hírnevének emeléséhez és kitűnő szellemének öregbítéséhez, mély kötelességérzettel áthatott munkájukkal nagyban és eredményesen hozzájárultak a dandár területe rendjéhez és biztonságának fenntartásához.

A m. kir. debreceni VI. csendőrkerületi parancsnokság 800/kt. 1940. szám alatt az alábbi parancsot adta ki: „A felszabadult keleti és erdélyi országrészek megszállását megelőzőleg kialakult különleges helyzet alatt a m. kir. honvédség által fogantatott katonai intézkedésekkel, majd a kerület területén felvonult hadseregek kihelyezésével kapcsolatban előállott igen fontos és nagy körülményt, hozzáértést követelő munkálatok tekintetében mind az alárendelt tiszti-, mind a legénységi parancsnokságok a reájuk háruló rendkívüli feladatokat igen nagy odaadással, fáradhatatlan buzgalommal, lelkiismeretességgel és nagy hozzáértéssel teljesítették.

Munkájuk gyümölcsének tekintsek országunk újabb gyarapodását és a testületünk minden oldalról ért általános elismerését.

Indítatva érzem magamat, hogy az elmúlt hónapok szép teljesítményeiért most már a magam nevében is minden alárendeltemnek a legfelsőbb szolgálat nevében teljes elismerésemet fejezem ki.

A kassai VIII. csendőrkerület parancsnoka, **Kiss Ferenc I.** tiszthelyettest megdicsérte. A felsődobszai őrs állományába tartozó **L. Kiss Béla** csendőr meghalt. Bátyja a felsődobszai őrsparancsnokhoz, **Kiss Ferenc I.** tiszthelyetteshez levélben

az alábbiakat írta: „Legutóbbi szabadsága alkalmával, mit nálam töltött, sokat emlegette Tiszthelyettes urat, s megállapítottam elbeszéléseiből, hogy szeretettel és tisztelettel nyilatkozik arról, aki ott parancsnoka. Ezekután jól esett, hogy személyesen találkozhattunk, s fájdalommal közepette megismerkedhettünk. Jól esett, hogy láttam Tiszthelyettes urat öcsém koporsójánál, nemcsak mint volt parancsnokát, hanem mint bajtársát is. Önkéntelenül eszembe jutott Öcsémnek az az elbeszélése, amikor az elmúlt téli hófergetegben együtt törték a havat felváltva.“

„E sorokból azt látom, — mondja a kerületi parancsnok — hogy Kiss Ferenc I. tiszthelyettes a Szolg. Szab. I. Rész 115. és 30. pontjait szemelött tartva, alárendeltje bizalmát megnyerve, azt helyesen nevelte és jó példát mutatott. Ezt a szolgálat nevében köszönöm és elismerésemet fejezem ki érte.

Egy öreg csendőrtiszt naplójából.

Szemleutak az erdélyi Kárpátokban.

Írta: VERBÓ JÁNOS ny. ezredes.

VI.

Csüleméri havasi, nyári őr. Hej, pogány volt a neve, de pogány a hely is, hol ez az őr feküdt. Az 1469 m magas, hasonló nevű hegy oldalában állott fából összerótt laktanyája. A hegy teljesen letarolt, mint egy tarkoponya, a sziklák rajta olyanok, mint a koponyán nőtt kisebb-nagyobb bibircsókók. A kietlen, sívár területet még a gyér fűszálak gyenge zöldje sem derítette soha. Csak a tetején állott rogadozva egy magányos, viharverte fenyőfa. Meg kellett volna szökni innen minden teremtet léleknek, ha a laktanya előtti völgyes részt nem az életetadó, balzsamot lehelő, gyönyörű, zöld fenyőerdőség borította volna be.

Itt történt meg, hogy szürkémről leszállva, hegmászó botomra kellett ülnöm és azon lovagolva porzottam le a havas oldalán a laktanyához. A támsarkantyú az ilyen lovaglásnál teszi csak az igazi jó szolgálatot. Ha nincs, lemarad a eszimasarok, vagy a botparipa úgy lehajítja lovasát, hogy a rakoncátlan, eleven paripa se különben!

Terkucáról harmadnap reggel kapaszkodtunk fel közvetlen a laktanya mögött meredező 1375 m Terkuca nevű havasra. A kapaszkodást szószerint kell érteni, mert e szakadékos, törmelékes bozótos hegy szinte derékszögben nyúlik fel a gerincere. Hegymászóbotok, támsarkantyúk, sőt kötél nélkül a gerincere tán sose jutottunk volna fel.

A gerincen aztán megalakult a menet. Úgy libasorban, egymástól vagy 15 méterre, mert egycsomóban a határon nem tanácsos járni, a mindig elszánt csempészek és üldözött szökevények így könnyebben végezhetnének a határt járó csendőrökkel.

A csüleméri őr 18—20 km-re feküdt a terkucaitól. Mindig csak a határon, a Kárpátok gerincén haladtunk, jól kitaposott, 3—4 lépés széles ösvényen. A határút persze nem egyenes, mint a lénia, hanem girbe-gurba. Az útunkba eső akadályok szerint hol a magyar, hol a román területen voltunk. Sokszor 2—3 száz lépésre is be kellett hatolnunk Romá-

niába, ami persze a viszonyosság elve alapján megengedett dolog volt, mert a közös út elég gyakran csak Magyarország területén haladt ugyanolyan mélyen. A magyar és román határcsendőrök soha a közös, hol itt, hol ott vezető út miatt össze nem különböztek, sőt a határon lefolyt nyomozásaikat is a legjobb egyetértésben bonyolították le, kiadva a tettest és vele együtt a lopott marhát, vagy más egyebet is. Mi miattunk a diplomáciának sose fájt a feje, a vitás ügyekben olykor én tettem igazságot, melyben az ellenfél is mindig megnyugodott. A határon járni, más mint az Alföldön portyázni. Az utasítások lehető betartása mellett, a különböző nemzeti-ségű határjárőrök egymás iránt bizonyos figyelemmel, előzékenységgel, kölcsönös jóakarattal kénytelenek viseltetni, sőt — mint láttuk — némi területi engedményeket is kénytelenek egymásnak adni, mert különben a határ villongások a Kárpátok hosszú vonalán napirenden volnának. Két évig voltam a Kárpátok keleti, hosszú középszakaszának szárny- és határszakaszparancsnoka, a román graniésárokkal alig volt nézeteltérésünk, egymáshoz kölcsönösen udvariasak voltunk, mégis az én kárpáti határvonalam egyike volt a legjobban megőrzött országhatárnak. Nem dicsekszem vele, csak azt akarom bizonyítani, hogy örökös „szuronyt szegezze!” nélkül is lehet még a határon is rendet tartani.

Persze, hegmászás nélkül Csülemérré menet sem múlt el a nap felettünk. Első nagy akadály a Tercaul 1647 m hegyóriás volt. Aztán azt követte magyar oldalon az 1662 m Tarhavas. Befejezésül Csülemér havast kaptuk, de ez már majdnem kistermetű volt (1469) a két előbbi égi meszelőhöz képest. Ha lehetett, a csúcsokat természetesen kerültük, mert egyikünk se volt kíváncsi a vidéket még feljebből nézdegelni...

Egy-kétszer román járőrökkel is találkoztunk, egymásnak a kellő tiszteletadást megadva és egymással mindannyiszor beszédbe ereszkedve. Aztán ment ki-ki a maga útján. Csülemér havas ugyan csak meg volt rakva graniésárokkal is. Ők szerényebbek voltak magyar bajtársainknál, mert pince-szerű odúban laktak és egyenruházkodásuk is sok kívánni valót hagyott hátra. Egnéhányan magyarul is beszéltek, magyar bajtársainkkal igen meg voltak elégedve, csak az nem fért a fejükbe, hogy mi az ördögért rakták ide őket a sasok birodalmába.

A csüleméri őr létszáma kb. 50 fő volt, mert Gyimes felé — a szoros irányába — a Kárpátok mindinkább szelidültek és így bő alkalmat nyújtottak a csempészésre és jogosulatlan határlépésre, amiért azok sűrűbb portyázása nagyon is szükséges volt. Az őr alföldi származású népfelkelői itt is kitűnő hegmászóknak bizonyultak. Az erős havasi levegőn való birkózás a hegyekkel, valamennyit acéllá edzette, a balzsamdús, fenyőgyantás illatú fenyőerdők még a rossz tüdőket is kovácsműhelyi fűjtatókká dagasztották. Az élelmiszereket Gyimesről hozták, egy bőtejű kincstári tehenük meg a kávé kedvelőknek adott elegendő tejet. *Egy jóltejelő tehénkét minden havasi nyári őr hivatalból kapott.* De szerették is a csendőrök, a havasok minden zamatos virágát, minden zsiros fűvét belé-tömték volna.

Laktanyájukat fából maguk építették. De azt aztán bárki megnézhetné volna! A barkácsoló ezer-

mesterek beléadták abba minden tudományukat. Volt benne egy kisebb és egy nagyobb szoba. Ez utóbbi parancsnoki lakás és őrsiroda, a másik pedig a legénység szállása és ebédlője volt. Öncsinálta ágy, felváltva, mindenkinek jutott. Összeütöttek a mesterek több székét, padot és egynéhány kecskelábú asztalt is. Az ágy felett a fogast nagy kampós szeggek pótolták. Könnyű volt azokat a fenyőfafalba beverni. A kisebbik szobában rendszerint deszkapadló volt, később a nagy szobában is igyekeztek ilyet az építészek lerakni, mert anélkül az amúgyis szellős szobák télen bizony nagyon hidegek voltak. A gerendaközöket zsírostapintású mohával tömték ki, szinte: légmentesen. No, aztán vígan tüzeltek is, fa volt erdőszámra!

A lőfegyverek a fegyvertartóban voltak felállítva a nagy szobában, hol egy készültséges éjjelnappal fegyveresen őrködött. Éjjelre két ór volt. E második gyakorta a laktanyát járta körül. A két ór éjjel váltogatta egymást. A fegyverállvány sehol sem hiányzott, mert azt csinálni a házépítőknek igazán semmi gondot sem okozott.

A konyha a ház végéhez volt ragasztva. Abban a szakácsnak kinevezett népfelkelő mesterkedett. A berendezés vajmi egyszerű, egész táborszerű volt. Jobb paprikást és gulyást sehol sem ettem, mint e nyári őrökön. Az igaz, hogy a főzőüstbe rendszerint sajátnevelésű, zsíros fűvön hízlalt bárányok és birkák kerültek.

A csüleméri őrnek őrskörlete nem volt. De volt határa bőven. Északra Terkuca, délre Gyimes felé. Mindkét területét a csempészek és szökevények elég sűrűn járták. A terep is a legnehezebbek egyike. Aki ott sívító északi szélben a hegygerincen végig ment, az ember volt a talpán. Az erőtfogyasztó terep és a sokszor kegyetlen időjárás dacára is betegség a havasi őrökön alig volt. A jó és tápláló eledel, a megfelelő meleg ruházat embereinket a viszontagságokkal szemben, úgyszólván, teljesen elmentálta. A járőrök rendszerint a szokásos 2 főből álltak és bizonyos időközönként vezényeltettek egymás után. Ha nagy hófúvás volt, a vezénylés addig rendszerint szünetelt, mert élőlény a határon ilyenkor meg nem maradhatott és nem mozoghatott.

Az előző, terkucai őr ismertetése alkalmával említettem már, hogy a Meleghavas völgyéből egy drótsodronypálya visz le Bálványos-havason át a Tarhavas-patak völgyében Gyimesre. Ha Terkucáról Gyimesre kellett mennem, rendszerint e sodronypálya mentén haladtunk. E pályán bükk- és fenyőfatörzseket szállítottak a gyimesi vasútállomásra. A pálya mentén haladva, mindig féltünk, hogy a karvastagságú drótköteleken lógó óriási fatörzsek egyszer csak a nyakunkba szakadnak... A pálya személy- és élelemszállításra is be van rendezve. Míg a törzsek erős láncal vannak a drótsodronyhoz fűzve, addig a személyszállító alkalmatlanságok szakasztott olyanok, mint a szénszállító csillék. Ezek futnak a kötéllel vagy kötélben, a benne ülőknek pedig nincs más dolguk, mint a földet vagy eget bámulni, aszerint, hogy a csille, melyikhez van közelebb. No, meg hidegrázóan egész úton afelett rettegni, hogy a sodrony esetleg beszünteti mozgását és ha éppen akkor az utas történetesen az eget súrolja fejével, akkor bizony vagy éhenhalhat, vagy meg is fagyhat. Ez történt két pénzügyőrrel, kik

éppen egy rettenetes szakadék felett maradtak lógva s megfagytak reggelre azon módon. Ezért nem bíztam magam a drótpályára soha, hej, pedig de jó lett volna a rohanó és egyedüli utat képező Tarhavas-patakot felülről lefitymálni...

Nem is ajánlom senkinek, hogy e kétes értékű közlekedési eszközt utazgatásra igénybe vegye. Csüdeimnek sem engedtem meg soha, de nem is nagyon óhajtoztak utána.

E nehéz terepű és szolgálatú, de azért elégedett csüleméri őrösről egy civilizáltabb helyre: Gyimesre vitt utam.

VII.

Csülemérről harmadnap reggel szedtem sátorfámat Gyimes felé. Siettem, mert Gyimesen és egyebütt sok dolgom volt, de meg Csíkszeredára is be kellett már látogatnom, hogy ugyan öreg magyaráim (tartalékszázad) még rendben együtt vannak-e és mennyit szedtek be a feledésbe ment katonai tudományokból.

Zöldelő fenyőerdők között, a Csülemér-patak kacskaringós medrében, szürkém hátán vígan csörtettem lefelé, megvetéssel tekintve a jobbról-balról felém bandzsító zord havasokra, mert most az egyszerű biztos voltam benne, hogy egyiket sem kell megmásznom.

A patak sem volt túl barátságos. Medre alig köves, vize meg csak a „hegyi patak“ névnek megfelelően sebes. Góbé lovam vidám röhintgetése és kurta füleinek élénk hegyezgetése is csalhatatlan jele volt annak, hogy annyi keserves út után most aztán igazán könnyű talajon: a székely aszfalton haladunk.

Rekordidő, alig 3 óra alatt le is gyúrtuk azt a potom 7 km-t, mit a 689 m magasán fekvő Gyimes községig meg kellett tennünk.

Gyimes a magyar határ egyik legszebb községe. A hasonnevű szorosban elnyúltnak fekszik. Kétoldalt messzehúzó, erdőkkoszorúzza hegyek határolják. A Tatros-patak örült iramban szeli át a községet, tajtékat verve az útjába kerülő mázsányi köveken. Utcai tiszták, rendezettek. Az itteni építéset az ónémet stílus magasztókat kedveli, de kénytelen is vele, mert különben az itten leeső rengeteg hó a tetőket rendre összelapítaná. Minden tető füstölög, mintha a ház égne, pedig a házakon nincs kémény. Vasútállomása méltó Magyarországhoz, mutatós, tágas, nagy, díszére válnék bármely nagyobb városnak. A román és magyar vasutasok itt váltódnak, szinte örvendenek a románok, midőn szerelvényeikről legrálva, e szép és dúsan felszerelt állomás „resti“-jében kedvükre felüdíthetik magukat.

A községet egy pompás országút szeli át, mely az ország belsejéből jön, melynek aztán itt Gyimesen magyar részről vége is szakad. Az esti órákban az őrködő magyar csendőr és a román graničár a kettős kapukat gondosan bezárják, aztán lélek az

1847. november 7-én Ferdinánd király (1835—1848.) a rendek határtalan öröme, magyar beszéddel nyitotta meg a korszakalkotó pozsonyi országgyűlést.

1444. november 10-én vívta meg Hunyadi a várnai csatát, mely lángeszű vezetése alatt kezdetben biztatón folyt. Ulászló királyt azonban elragadta ifjú heve s a török derékhadra vetette magát, de ott veszett, lefejezték s ezzel a csata eldőlt a török javára.

ajton se ki, se be, úgy érzi az ember, mintha a világ be volna előtte deszkázva.

A községben, a határkapuk közelében, valaha vár is volt, de most már csak egy csonka torony hirteti belőle az enyészet mindent megőrlő hatalmát. Többször felmáztam e toronyba, mert máladozó tetejéről pompás belátás nyílt Romániába. Közel esnek ide Palánka, Brusturosa és Ágasu községek. A világháború előtt ezek lakói vígan jártak be és ki a határon, úgyszintén a magyarok Romániába, de most ez persze szigorúan meg van tiltva.

Gyimes község lakói székelyek és csángók. És pedig mindezekből a szebbik fajta. Halinanadrágos és fehér harisnyás férfiak magas, nyílt tekintetű, vállas, jómegjelenésű emberek, az asszonynepek még idősebb korban is vonzó jelenség, leányai meg oly virulók és szépek, mint az a szoros, melyet benépesítenek. A „Gyimesi vadvirág“ népszínmű szépséges főhősnőjét az itteni lányok egyikéről mintázták.

Gyimest Csikszereda felé vasútvonal is összeköti. E vonal mély és vad hegyszakadékokon megy át, hogy azoknak alig lehet párjuk a Kárpátok vona'ában. A rajtuk épült viaduktok pedig a mérnöki tudomány mesterművei. A szakadékok előtt a vonat egy hosszú alagúton fut át, melynek hadászati fontossága éppen oly felbecsülhetetlen, mint a viaduktoké.

Az alagút Románia felé eső oldala vasbetonfalú, páncélos, lőréses, nagyobb őrházzal volt ellátva, melynek lakói mindig gondosan megválogatott emberek voltak. Ez volt a fontosságánál fogva is híres „lövészi“ alagút.

A viaduktokat is a legjobb katonáim őrizték, kik meg az alagút inneni oldalán szintén igen erősen épült másik őrházban voltak elszállásolva.

A szolgálat az alagút- és viaduktoknál nemesak őrtállásból, de a környék mintegy fél km körzetben való állandó portyázásából is állott. Nappal egy, éjjel két ór az alagút tetején is őrködött.

A román betöréskor e látványosságszámba menő viaduktokat és a Tatros folyócskán átvezető több, igen erős és hosszú vasúti hidat mind sorra felrobantották, csak az alagút úszta meg épen a román betörést is, kiverést is.

A gyimesi őrsnek jelentős határvonala volt, mint már előbb láttuk, Csülemér és azonfelül délre Apahavas felé. De a községben is igen fontos szolgálatot látott el a vasúti és a ki- és belépő állomásokon. Létszáma ez okból mindig igen magas volt. E szolgálatokhoz jött még az őrzéstartók portyázása is, mert a gyimesi őrsnek, miután állandó őrs volt, őrzéstartói is voltak.

Szolgálatát a határvonalon nem különbözött más határszéli őrsök hason szolgálatától, az állomásokon meg karhatalmi szolgálatot végzett: mind e szolgálatokat az őrsparancsnok a vezénylő lajstrom szerint vezényelte, míg az őrzéstartók portyázása éppen úgy történt, mint a belterületi őrsökön. Egyes fontosabb tereptárgyak természetesen külön figyelemre is méltattak.

Az állandóan magas létszám, az őrs, illetőleg annak szolgálatát fontossága miatt a nagyháború idejében egy Magyarországból vezényelt csendőrszázados is segítségemre volt a szolgálat zavartalan ellátásában.

Gyimesel kapcsolatban mindig egy megrázó eset borzongat meg, valahányszor nevét hallom, vagy olvasom. Elmondom, miből látjuk, hogy a háború borzalmai között is megterem a számalom és részvét gyenge virága.

Egy népfelkelő hadnagy barátom — egyébként magasállású állami hivatalnok — Gyimesen végzett a világháború idejében szolgálatot, az ottani honvédszázalójánál. Vele volt fiatal, szép felesége és igen szépen serdülő 14 éves kislánya is. A román betörés hadüzenet nélkül, megleptésszerűleg történt, a hadnagy családjával azon éjjel fogságba került. Menekülésről szó sem lehetett, mert barátom — még nagyobb szerencsétlenségére — éppen a határkapu közelében lakott.

Pár napig a hadnagy családjával együtt őriztett, de aztán őt a többi fogollyal együtt bevagonirozták, feleségét és leányát csak annyi időre engedték a szerencsétlen családapához, míg az övétől felületes búcsút vehetett. Aztán a vonat vitte az apát bizonytalan sorsa felé, a feleség és kislány meg maradt az ellenség karmai között, még bizonytalanabb sors elé nézve. A hadnagy az örült aggodalomtól rövid negyedóra alatt megszükkült, a fogságban csak sorstársai bizony vajmi keveset érő vigasztalásai tartották benne a lelket, míg hónapok múlva értesítést kapott nejétől, hogy a románok átengedték őket a saját tűzvonalaikon. Mint kiderült, a román hadseregparancsnok emberséges ember volt, a magyar csapatok parancsnokával összeköttetésbe lépett és lehetővé vált a női foglyok szabadulása. Persze, ez roppant körülményes és veszedelmes eljárás volt, de jó szívvel minden akadály leküzdhető. Barátom változott esetét a világháború egyik legmegrázóbb tragikumának tartom, pedig én is átéltem egyetmást.

E kedves, szép határközségből az előbb említett alagutat, hidakat és viaduktokat és azok őreit megsemmisítendő, vonaton a központi fekvésű Gyimesközéplakra mentem. Így tehát egyidőre szürkémtől is meg kellett válnom.

Itt említem meg, hogy a szemlélő tiszték szolgálati utazásaiknál előfogatot vagy hátaslovat vehettek igénybe. Mivel a hegyekben kocsit ritkán lehetett használni, inkább az erős, bozontos, kistermetű, hegyászó lovakra ültünk. Ilyen lovacskákat a községekben, vagy népesebb telepeken a székelyek kibérlésre mindig tartottak készletben, persze, a bérlet nemcsak pénzre, de teljes ellátásra is szólt. Ez utóbbi sem okozott azonban sok gondot, mert a kárpáti őrsök körül a legpompásabb, zsíros havasi legelők terültek el, melyek tápláló, zamatos fűvét lovaik zavartalanul addig harapdálták, míg én az őrsön foglalatostkodtam. Az pedig egyik-másik őrsön két napig is tartott.

Ahol lehetett, egy kis zabról, árpáról vagy kukoricáról is gondoskodtam. Kis lovaik ezt kitartó menéssel külön meghálálták és személyemet e keveske csemegéztetésből annyira megjegyezték, hogy hetek múlva történő újratalálkozásunknál mindig vidám nyihorászással köszöntöttek.

(Folytatjuk.)

Ki tudja?

Mi az erdők és az éghajlat közötti viszony?

EMCÉKEZZÜNK!

Kosztá József brassói szárnybeli alörnmester a románokkal Sósmezőnél vívott harcban 1916 október 15-én elesett.

Magerle Gyula ruttkai őrsbeli 2. oszt. őrmester és **Teker Ferenc** turzófalvai őrsbeli alörnmester szerb komitácikkal vívott harcban 1918 október 16-án Valjevo mellett elesetek.

Méder József félegyházai őrsbeli csendőr az oroszokkal vívott chyróvi csatában 1914 október 17-én elesett.

Vas Ruben József szolyvai őrsbeli csendőr 1914 október 17-én Munkácson járványos betegségben meghalt.

Imre Gergely vledényi őrsbeli alörnmester és **Mihály István** sepsiszentgyörgyi szárnybeli csendőr a románokkal Sósmező körül vívott harcban 1916 október 17-én elesetek.

Borsik Pál járásörnmester, élesdi járás- és őrsparancsnok és **Steinbach Géza** fogarasi őrsbeli alörnmester a románokkal Sósmező körül vívott harcban 1916 október 18-án elesetek.

Lőrinc Ferenc nagybóbróci őrsbeli csendőr 1914 október 20-án az orosz harctéren járványos betegségben meghalt.

Hódosi István vashidegkúti őrsbeli csendőrt egy ellenszögülő 1913 október 22-én Lendvakirályfán fejével agyonvágta, járőrtársát, **Bertalan Mihály** próbacsendőrt pedig lelőtte, aki sebében 1914 október 28-án Muraszombatban meghalt.

Simon István nagykomlói őrsbeli csendőr a szerbekkel Bányosnál vívott harcban 1914 október 22-én hadifogságba esett, ahol meghalt.

Halmay József főhadnagy, az aradi szakasz parancsnoka, az oroszokkal vívott harcban 1914 október 23-án Nowa-Alexandria mellett elesett.

Takács Árpád brassói szárnybeli alörnmester a románokkal vívott harcban 1916 október 23-án Sósmező körül elesett.

Leonhardt János bárányosi őrsbeli népfelkelő csónakkal való portyázás közben 1917 október 23-án a Dunába fulladt.

Albert Antal 2. oszt. őrmester, a tatárhavasszoroszi őrs parancsnoka, a románokkal vívott harcban 1916 október 24-én Sósmező körül elesett.

A románokkal az Ojtozi-szoros és Sósmező körül vívott harcokban 1916 október második felében elesetek még: **Szőcs György** brassói szárnybeli 2. oszt. őrmester; **Borcsa Gyula** brassói kerületbeli, **Parcsami János** galántai őrsbeli, **Vitéz Károly** répcékárolyi őrsbeli alörnmesterek; **Pál János** töröcsvári őrsbeli és **Trippa György** aradi szárnybeli csendőrök. **Papp József** sepsiszentgyörgyi szárnybeli alörnmester pedig román hadifogságba esett, ahol meghalt.

Stevlik József 2. oszt. őrmestert, a váradi őrs parancsnokát, **Radicev József** budapesti kerületbeli alörnmestert és nyolc pótcsendőrt szerb komitácikkal 1918 október 24-én Kalandjevciben megölték.

Pécsi Lajos tiszaluci őrsbeli csendőrt 1915 október 26-án két büntettes Tiszalucon orvul megölte.

Lakos Lajos mehádiai őrsbeli alörnmester a románokkal harcolva szerzett sebesülésében 1916 október 28-án Temesvárott meghalt.

Riesz György hadnagy, a zombolyai szakasz parancsnoka, az oroszokkal vívott chyróvi csatában 1914 október 31-én elesett.

Támadás József ósopoti őrsbeli próbacsendőr az oroszokkal vívott harcban 1914 októberben Rudnik mellett elesett.

Édes László monostorszegi őrsbeli csendőr az oroszokkal vívott harcban Galicában 1914 őszén elesett.

KATONAI ISMERETEK.

A záróharcról.

Összeállította: H. I.

A mozgás jelentősége a korszerű harcban mind nagyobb szerephez jut. A közelmúltban lezajlott lengyel és francia hadjáratban láttuk, hogy a páncélos és a gépkocsizó hadosztályok hatalmas lendülettel, eddig el nem képzelt szokatlan menetteljesítménnyel törtek előre mélyen az ellenséges ország belsejébe.

A hadosztályok menetoszlopaiban és a mögöttük lévő területek útjain a különböző járművek ezrei mozognak, a vasútvonalakon pedig a szerelvények sűrű sora fut. Ezek előrejutása nélkül megáll az előretörés lendülete, hiányozni fog a harcoló csapatnál a löszer és a kemény harcokban kimerült csapat élelem nélkül maradhat.

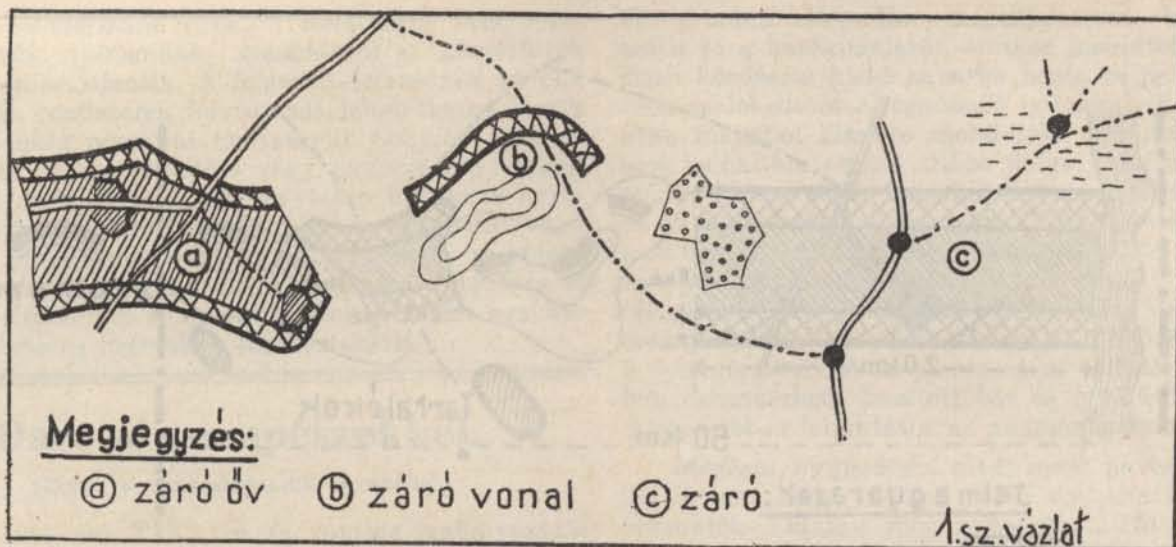
A közlekedési vonalak forgalmának és a terepen előrejutó páncélos egységek, gyalogság és tüzérség mozgásának bénítása, akadályozása és fékezése az ellenség elsőrangú érdeke. Ez a törekvés oly régi, mint maga a hadviselés: a tovatűnő évezredek és a technika fejlődése azonban óriási változást hozott az eszközökben. A mozgás akadályozására és az erővel való takarékoskodásra irányuló törekvés hozta létre a műszaki zárást, mely nem más, mint az ellenség és közénk épített akadály: hatása esetleg csak pár órá, de rendszerint több napos is lehet.

A műszaki zárás nagy előnye abban rejlik, hogy feltartóztató hatása független az ellenség erejétől, gépiesen működik, a szükséges anyag könnyen előteremthető és szállítható, a hatáshoz mértén kevés anyagot igényel, hatása tartós és ha nem használjuk, felszedhető.

A műszaki zárás a műszaki csapatok harc eljárása, melynek lényege *rongálások, rombolások, torlaszok, aknák, gázfertőzések, vízduzzasztások és elárasztások* létesítése.

A *rongálás* utak, vasutak műtárgyainak (hidak, átereszek) rövidebb időtartamú hasznavehetetlenné tevését jelenti, robbantás útján.

A *rombolás* nagyobbarányú megsemmisítése nemcsak közlekedési vonalak műtárgyainak, hanem magának a közlekedési vonalnak is. (Pl. mikor a német hadsereg 1918-ban a nyugati hadszíntéren az úgynevezett Sigfried-vonalba visszavonult, a világtörténelemben páratlan arányú rombolásokkal aka-

Megjegyzés:

Ⓐ záró öv

Ⓑ záró vonal

Ⓒ záró

1.sz. vázlat

dályozta meg, hogy a francia-angol hadsereg az új ellenállás megszervezését megzavarhassa. Ez alkalommal a műutakat göcekkel szántották fel, a falvakat, tanyákat porig égették, a csatornákat, hidakat szétrobbantották s mindenütt, ahol mozgás volt várható, az akadályok tömegét létesítették.) A teljesítmények elképzeléséhez megemlítjük, hogy egy vasútépítő szakasz egy nap alatt 800 kg ekrazittal 8 km-es vasúti pályát tud robbantani, melynek helyreállításához egy vasútépítő századnak 20 napra van szüksége. Rombolások végzéséhez a műszaki csapatok különleges felszereléssel vannak ellátva. Ilyenek lehetnek: elektromos láncfűrész, pneumatikus erőközpont, autógén vágógép, útfelszakító, csörlő és sínfelszakító.

A közlekedési vonalak használaton kívül helyezésének legáltalánosabban használt formája a *torlaszok* alkalmazása. Olyan utaknál, melyeket faszorok szegélyeznek, a fákat koronával az útra döntik, a törzseket láncsal egymáshoz fűzik, majd keresztül-kasul kötik tüskés dróttal. Az ily módon épített fatorlasz az út egész szélességét borítja legalább 25 méter mélységben. Egymás mögött 4–8 ilyen torlaszt is építenek és a szétbontást azzal nehezítik meg, hogy a torlaszba nagyszámú, erős robbanóhatású, érintőalknákat és gázfertőző töltényt helyeznek el. Hasonló célt szolgálnak a szekér- és kőtorlaszok is.

A műszaki zárás elemei közül legszélesebb körű alkalmazást az *aknák* nyernek. Ezek különböző alakú és nagyságú fémtestek, melyek rendeltetésüknek megfelelő mennyiségű robbanó töltettel vannak felszerelve, érintésre, nyomásra, mágneses behatásra vagy időzítésre robbannak. Pl. a harcokosi aknákat egymástól 2 méter távolságra több sorban sakkasztábszerűen telepítik. Egy 150 fős utászszázad egy 600 méter széles harcokosi-aknazárat 900 aknával egy óra alatt képes beépíteni.

Gázzal nagy összefüggő területeket, esetleg terep-sávokat, néha csak a terep egyes pontjait fertőzik meg. A végrehajtás történhet háti készülékkel, melynek óránkénti teljesítőképessége 3000–5000 négyzetméter, vagy pedig terepfertőző gépkocsival. Utóbbi nagy teljesítőképességű gép, mely a folyékony gázt 30 m széles sávban permetezi a talajra, tartalva 20–40 q gázanyagot tartalmaz és egy óra alatt körülbelül 150.000 négyzetméter területet borít el gázzal.

A *vízduzzasztás és elárasztás* a mozgást nagy területeken bénítja meg és főleg ott alkalmazzák, ahol sűrű a csatornarendszer vagy pedig a terep a vízhálózat szintjéhez viszonyítva mélyebben fekszik (pl. Hollandiában).

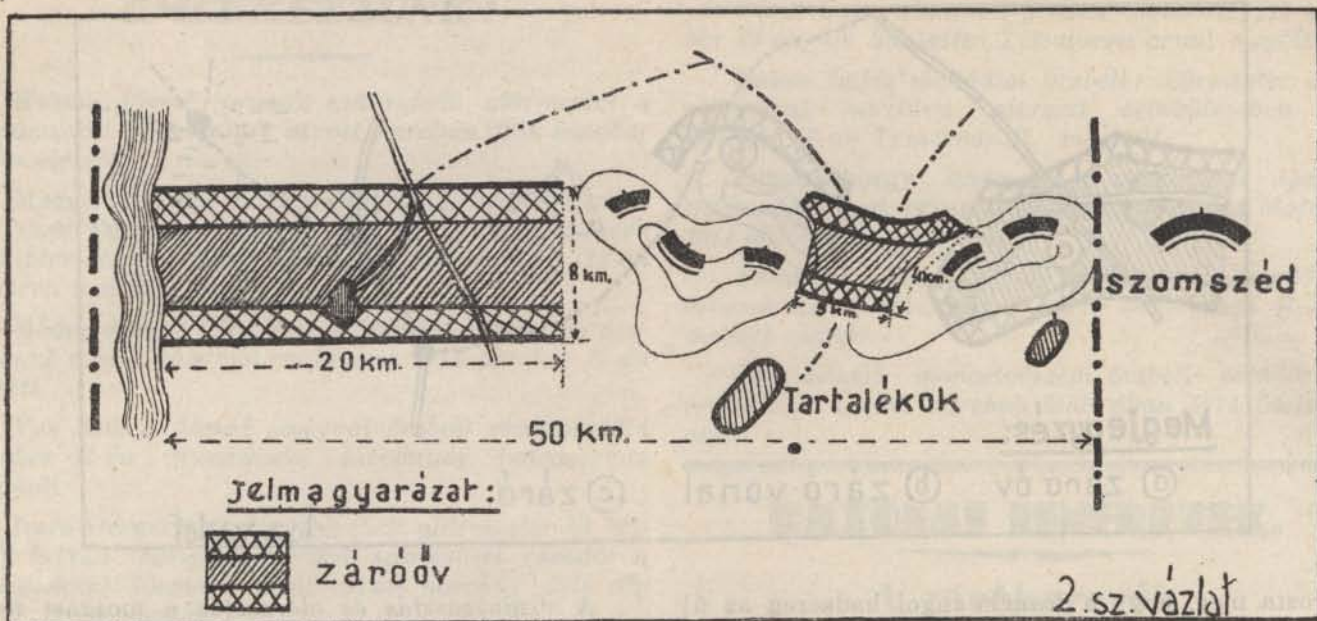
A felsorolt záró-elemeket a viszonyok szerint különböző formában és méreteken alkalmazzák. A nagy mélységben való telepítésnél *záróöv* keletkezik, ha az elemek mélység nélkül, mint vékony szalag metszik a terepet, akkor *záróvonallal* beszélünk, sokszor pedig csak egyes *zárókat* telepítünk (lásd 1. sz. vázlat).

A műszaki zárnak a terepen való elhelyezése (telepítése) csak akkor hatásos, ha az előrelátó megszervezéssel történik. Mindenekelőtt tájékozódni kell a zárási feladatokról, továbbá a munkák neméről és terjedelméről. A tájékozódáshoz a műszaki földérítés nyújt adatokat: ezt műszaki közegek és műszaki felderítő járőrök végzik. Rendszerint a terep és a harcászati viszonyok szabják meg, hogy a zárást hol alkalmazzuk. Mindig döntő jelentőségű, milyen célt akarunk elérni a zárással.

Pl. a 2. sz. vázlat azt a helyzetet mutatja, mikor egy seregtestnek körülbelül 50 km szélességben a túlerőben lévő ellenségnek esetleges előretörését meghatározott ideig fel kell tartóztatnia. A seregtest ereje kevés ahhoz, hogy az egész arcvonalon a fegyverek tűzhatására fölépített ellenállást szervezze meg. A seregtest parancsnoka ezért feladatát úgy oldja meg, hogy a folyóra támaszkodó balszárnyán és a védőállás egy kisebb szakaszán műszaki zárást alkalmaz, az így felszabadult egységeket kis kiterjedésben védelemhez beállítva, erős tartalék képzéssel készül fel a harcra. Ennek az eljárásnak eredményeként a seregtest nagy erőket köt le és szomszédainak sikeres előretörését teszi lehetővé.

A műszaki felderítés adatai, továbbá a rendelkezésre álló műszaki erő és anyag alapján a seregtest szakközegei a terepen megállapítják, hol, milyen elemek létesítése célszerű és ezek helyét kijelöli. Ezt követi a nagy-mennyiségű anyagnak és az építést végző szakaszatoknak tervszerű és gyors irányítása a munkahelyekre.

Tájékozásul megemlítjük, hogy egy korszerűen felszerelt műszaki csapat 20 munkaóra alatt átlag-

ban 5 négyzetkilométer nagyságú területet képes lezárni. A záróanyag sulya kb. 2 tonna, melynek szállításához mindössze egy gépkocsi szükséges.

A 2. sz. vázlatot számításunk alapjául véve, az anyagszükséglet a folyómenti záróövnél kb. 80 tonna, a védő állásban lévő záróövnél pedig 10 tonna, összesen 90 tonna, ami körülbelül 30 gépkocsi rakományának felel meg.

Ha a zárást másfél nap alatt kell végrehajtani, akkor a 2. sz. vázlat záróöveinek telepítéséhez 36 műszaki szakasz szükséges, ha azonban 3 nap áll rendelkezésre, akkor 18 szakasz is elegendő lesz.

A rendelkezésre álló műszaki erő és a helyzet sürgőssége fogja eldönteni, mily eljárás szerint tele-

pül a zár. Bármelyik módszerről legyen is szó, a végrehajtás nagyvonásokban a következő lesz: minden műszaki egység megkapja a kijelölt záró körletet és ott az elemek telepítését azonnal megkezdí, melynek tartama alatt a szabad mozgás még nincs gátolva. A munkaerő egy részét, ha a telepítéssel készen van, átirányítják a következő munkahelyekre, kisebb rész pedig visszamarad és az elemeket működésre kész állapotba helyezi. Ez történhetik azonnal, előre megállapított időpontban, vagy az ellenség közeledésére. A telepítést mindig az ellenség felől kezdik és a kiépítés hátrafelé történik.

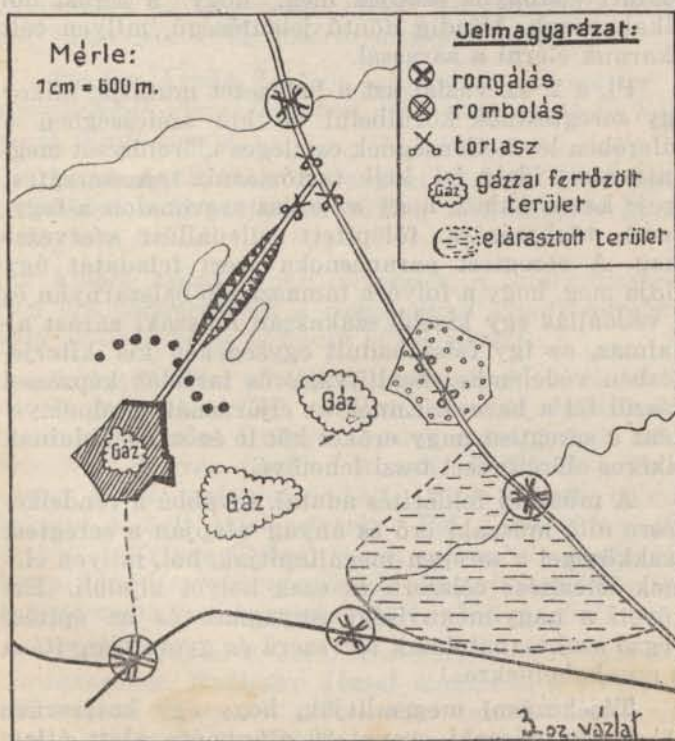
A 2. sz. vázlaton feltüntetett záróöv egy szakaszának részletes telepítését a 3. sz. vázlat mutatja.

A zárok telepítését végző műszaki csapatok munkájának biztosítását külön kirendelt alakulatok végzik, melyek jóval a zár előtt nyerne fölláítást. Ha a telepítés és működésre kész állapot befejezést nyert, a biztosító alakulatokat kijelölt vezetők a záró rendszer hézagain vezetik hátra.

A zárás hatásosságát nagy mértékben fokozza, ha tüzerős, nehéz fegyverekkel felszerelt osztagokat, tüzérséget és repülőket rendelnek ki s azokkal az egyes zárelemek felszedését megakadályozzák.

A műszaki zárás ismertetett előnyei főleg a gyengébb félnek kedveznek. Ennek számtalan példáját mutatja a közelmúltban lezajlott finn-orosz háború, ahol az előnyomuló orosz csapatok lépten-nyomon, utak áthaladásakor, kúta, hidak érintésekor, házakba való belépésnél, mondhatni minden megmozdulásnál, a rejtett aknák tömegére bukkantak, melyek robbanásukkal hatalmas veszteséget okoztak, úgy, hogy az előnyomuló csapatoknak műszaki osztagok nyitottak utat. Ez természetesen jelentős és a finnek számára különösen értékes, idővesztést okozott az oroszoknak.

Akár kis, akár nagy kiterjedésű zárról is legyen szó, az mindig az ellenség tervszerű mozgásának számottevő megzavarását eredményezi. A felrobbantott hidak, a torlaszok előtt a járművek szárai akadnak el, az elárasztott területen minden

mozgás lehetlenné válik, a terep nem várt pontjain aknáknak robbannak, máshelyről a gázsérültek nagy számát jelentik. A felsorolt jelenségek az előnyomulás rendszeres folytatását lehetlenné teszik s az ellenség megállni kényszerül. Sokszor a zárás rejtett és ügyes telepítése vagy nagyméretű alkalmazása miatt az ellenség kénytelen hatalmas kerülvél más irányban megkísérelni az előrejutást, vagy pedig a záróelemek nagy munkát igénylő veszteség teljes és hosszú ideig tartó felszedésére határozza el magát. Utóbbinak módjáról lapunk olvasóit egy külön ismertetés keretében tájékoztatjuk.

Harc a csempészekkel.

(Egyik versenyfeladatunk anyagából.)

Az 1924. évi XIX. t.-c. (a vámjog szabályozásáról) 1. §-a szerint a magyar állam közgazdaságának más államok közgazdaságával lebonyolított áruforgalma után az állam vámot szedhet. Az állam e kizárólagos jogának gyakorlása alkotja a vámjövédék. A vámjövédék biztonsága érdekében más államokkal csak olyképp szabad áruforgalmat lebonyolítani, hogy a vámigazgatás, illetőleg a határőrség közegei erről tudomást szerezzenek.

A 6. §. szerint: A vámtarifa határozza meg, hogy mely áru behozatala, vagy kivitele esetében kell vámot fizetni...

E vámtarifában ma ezren felül van ilyen áru.

Aki kijátssza a törvény fenti rendelkezését, *csempészt* követ el. *De csempészt az is*, ha bizonyos árukat úgy juttatnak forgalomba, ha kijátsszák az azokra megállapított korlátozásokat, vagy éppen tilalmakat. Hamarjában: pl. ha valaki mesterséges édesítőszert gyárt, vagy tűzkövet hoz forgalomba, a törvényben meghatározott módot megkerülve, vagy ha olyan öngyújtót árul vagy vásárol, amely után a köteles adót nem fizették meg, stb. ...

Örökös harerről van szó. Az állam harcol a jövedelmeit kijátszani törekvőkkel. Mi, csendőrök, csak a szolgálati utasítás 83. §-ában körvonalazott keretek között veszünk részt e harcban. Ennek a harcnak egyes eseteit ismertetjük bajtársaink leírásai közlésével. Nagyon ajánljuk azokat bajtársaink figyelmébe, mert rendkívül tanulságosak. Őszintén örülnénk, ha ezek olvasása után hasonló esetek megtörténtéről szerezni tudomást.

A megijedt csempész.

Az őrskörlethez tartozó Kincsesdomb terep-tárgynál voltunk, amikor láttam, hogy egy kerékpáros ugyanahhoz a házhoz igyekezett, ahol mi voltunk. Amikor kb. 20—25 méter távolságra ért, vette észre, hogy mi is ott vagyunk. Hirtelen megállt, le szállott, kerékpárját nézegette, mintha annak valami baját keresné...

Ezen gyanús viselkedése miatt igazoltattam. Elmondotta, hogy X. Antalnak hívják, Kincsesdombon lakik. Mint cipész dolgozik, most Budapesten járt, ahol a szakmájához szükséges bőr és egyéb anyagokat, valamint élelmiszert vásárolt, az van a kerékpáron lévő két kosárban és csomagban. Ami-

kor mindezt elmondta, megkérdeztem, hogy miért szállt le a kerékpárjáról, amikor meglátott minket? Ezen kérdésem kissé zavarba hozta és nem is tudta ezen cselekedetét elfogadható indokkal igazolni. Ezután magából kikelve mondotta: „Én nem loptam, nem csináltam semmi titkos dolgot, ami nálam van, annak holszerzését igazolni tudom, akkor mire való ez az igazoltatás és zaklatás?!“ Nevezettet előzőleg nem ismertem, mert két hónappal előbb kerültem az őrsre. Anélkül, hogy én mondtam volna, a kerékpáron levő csomagok tartalmát darabonként megmutogatta. A csomagokban különböző bőrányag, 5 doboz különböző fa- és vasszeg, valamint 1 dobozban csizmaszegő hasított bőr és cipőfűzők voltak. A számlát is felmutatta az anyagok vásárlásáról.

Mégsem nyugodtam meg, mert nevezett személytől láttam, hogy valami csak nyomhatja a lelkiismeretét. Valamit még rejteget!... Hol vannak a tűzkövek, amit árulni szokott? — kérdeztem, bár ezt csak fogásnak akartam alkalmazni. Láttam, hogy ezen kérdésem zavarba hozta. Először mentegetőzni próbált, majd amikor látta, hogy úgy sem szabadulhat, a kabátja zsebéből elővett 30 drb tűzkövet, amit előadása szerint, Budapesten vásárolt. Most már személymóztást tartottam és még 100 drb csempész tűzkövet találtam nála. Ezután csomagjait újból, részletesen átvizsgáltam. A faszeges dobozokban csak felül volt faszeg, alatta pedig cukorpótló (szaharin), a cipőfűzős dobozban pedig csempészt cigarettapapír, valamint csempészt gyufa volt...

X. Antal beismerte, hogy már évek óta hordja a csempészárukat Budapestről Kincsesdombra és ott árulni szokta. Beismerte azt is, hogy azért szállt le oly hirtelen a kerékpárjáról, amikor minket meglátott, mert hirtelen nem tudta, hogy mit cselekedjék, de azután mégis jobbnak gondolta, ha nem megy más irányba, mivel akkor gyanús lett volna.

Báró Dezső törzsrőrmester, Ócsa.

Tömött zsebek.

1939. évi október hóban történt, hogy helyi szolgálatban voltam kivezényelve társammal. Az idő reggel 8—9 óra között volt. Amint az útirányunkon haladtunk, velünk szemben egy idős ember jött, aki minket nem látott. Én hamar felismertem, hogy idegen ember. Járórtársamat szintén kérdeztem, hogy ismeri-e, ki azt mondotta, hogy a szomszédságunkban lakó Kovács bácsi. Én kételkedtem benne, hiszen én is ismerem Kovács bácsit, az nem szokott jární ilyen időben ezen az útvonalon. Az ismeretlen csoszogó lépésekkel jött felénk. Amikor megpillantott, ittassonak tetette magát. Megállítottam. Kérdéseket intéztem hozzá. Kérdésekre egy-két értelmetlen szót válaszolt. Jobban szemügyre vettem, akkor láttam, hogy a zsebeiben valamit tartogat. Hogy meggyőződjek róla, hogy tényleg ittasson-e, közelhajoltam hozzá. Semmi italnemű szagát nem éreztem.

Erélyesebben szóltam hozzá. Olyan mozdulatot tett, mintha nagyot hallana. Közben, eleinte hangosan, majd később rendes beszédbe jöttem vele. Mindjárt tudtam, hogy nem ittasson és nem hall nagyot sem. Színlelés az egész ember. Igazoltattam. A zseb tartalmára is sor került. A kabátja zsebéből felszólítá-

somra 5 drb. csomagot rakott ki. Szép, sárga szűzdohányt láttam a csomagokban. Lehetett négy kiló.

Neveztettem a dohánnyal együtt a pénzügyőri szakasznak átadtam.

Ezen ügy elintézése után őrsparancsnokomnak jelentettem az esetet. Őrsparancsnokom ezután, de azonnal ismét útbaindított, egy sürgős ügyben. Újból kimentünk a községbe. Az egyik utcasaroknál a dohányos emberünket találtuk, akit a reggeli órákban átadtunk a pénzügyőri szakasznak. Látom, hogy a zsebei ki vannak tömve. Kérdeztem tőle, hogy mi van a zsebében? Azt felelte, hogy egy kis kenyér, amit útközben kapott. Természetesen nem hagytam annyiban a dolgot, kivétem vele zsebéből a csomagot. Abban ugyanolyan szép sárga dohány volt, mint amit átadtunk. Elmentünk a községházára, hol kérdőre vontam, hogy honnan veszi a dohányt? Előadta, hogy amikor a községbe érkezett, több házhoz leadott különböző mennyiségű dohánycsomagot, azzal, hogy majd azért később visszatér. Gondolta, hogy ha el is fogják közben, csak a dohány egy részét kobozzák el. Így nem szenved nagy anyagi kárt. Erélyesebb kérdéseimre megmutogatta azokat a házakat, ahol még lerakatai voltak. Azokat mind összeszedtük és átadtuk nevezettel együtt szintén a pénzügyőri szakasznak. Később kiderült, hogy megrögzött dohánycsempész az átadott, ki már több esetben volt büntetve csempészetért.

Arnyas János csendőr, Tápiószéle.

Mit rejt a szemétdomb?

Hosszas csendőrségi szolgálati időm alatt magam is több ízben hallottam egyik-másik pénzügyőrrel történt beszélgetésem alkalmával, hogy a jövődéki kihágást elkövető egyének mennyire elővigyázatosan dolgoznak. Úgyannyira, hogy akad közöttük sok olyan, hogy bármennyire is figyelik, — rajtuk ütni sokáig nem sikerül.

Egy áthelyezés alkalmával, új állomáshelyemen, egy régen ismert pénzügyőr barátommal kerültem ismét egy községbe. Barátom első találkozásunk alkalmával beszélgetés közben elmondta, hogy lakásom közvetlen szomszédságában lakó Darna Juliánna, tudomásuk szerint, szacharin árusításával foglalkozik. Nevezett nőt már régóta figyelik, lakásában már több ízben rajtaütésszerű házkutatást is tartottak, minden mellék helyiségét, ahol csak feltételezhatték, hogy ott a szacharint elrejtette, — átkutatták, azonban minden fázadozásuk eredménytelen volt. Az eredménytelenül tartott házkutatások alkalmával D. J. minden esetben csak kinevelte őket.

Később magam is gondolkoztam rajta, lehetetlen, hogy D. J. szerepét a végtelenségig folytassa. Elhatároztam, hogy megfigyelem, ami részemről igen könnyű dolog volt, mivel lakásomat D. J. lakásától csak egy drótkerítés választotta el és így a lakásába jövő-menőket jól láthattam. B. egyént is beszerveztem megfigyelésére.

Pár hét eltelté után tisztában voltam D. J. dolgaival. Több esetben láttam lakásába olyan egyéne-

ket bemenni, akikről biztosan feltételezhető volt, hogy szacharint vásároltak. Közülük egy nekem be is ismerte ezt. Tőle megtudtam még azt is, hogy amikor vásárolni megy hozzá valaki (D. J.-hez), annak nem a lakásban veszi elő a szacharint, hanem az udvarból, kintről viszi be és csak annyi szemet, ahányat a vevő kér. Egy kora reggel szolgálatból hazamenve, mosakodtam, miközben arra lettem figyelmes, hogy D. J. a lakásából kiment és a lakásán levő szemétdombra guggolt, mindkét kezével a földre támaszkodott, ruhája alá nyult és a szemétdombon kapargált. Ezt rövid 10 percen belül kétízben megismételte. Már akkor tisztában voltam azzal, hogy a szacharin dughelye a szemétdomb. Elhatároztam, hogy a pénzügyőrököt rövid úton értesítem. Amikor az utcára mentem, egy fiatal pénzügyőrt pillantottam meg, ki a postáról a laktanyába igyekezett. A pénzügyőrrel észleletem közöltem. Rövid idő múlva az ablakomon át láttam, hogy a pénzügyőrök a szemétdombot meglepték, ahol nem sok ideig kutattak. Pár perc múlva láttam, hogy egy 1/2 literes üveget, ami jó félig volt szacharinnal, — a szemétdombról kiemeltek.

Becsei Jenő törzsőrmester,
Nyirábrány.

Az „ittas“ idegen.

1939 június 5-én 9 órakor őrsparancsnokom Szentest határában levő úgynevezett Szelevényi műútra Granz Lukács prb. cső.-vel kerékpáron útvonal portyázásra kivényelt. Szentestől 6 km.-re észleltem, hogy az egyik útkanyarban, az útszéli árokban egy ismeretlen ember fekszik. Neveztettem igazolásra szólítottam fel, ki azonban nagyfokú ittasságot színlelt. Színlelt, mert a szeszfogyasztásnak egy szikrája sem volt rajta észlelhető. Igazoltatása végett őrizetbe vettem, megmotoztam, mely alkalommal, mellénye bélésében egy fészelen becsúsztatva előlálaltam 20 darab adózatlan tűzkövet. Mindjárt láttam, hogy jövődéki kihágással állok szemben, ezért a helyszínt alaposan átkutattam és csakhamar előlálaltam még az egyik akácfa tövében 10 dk. mesterséges édesítőt (szacharint). Nevezett körömszakkadtáig tagadta, hogy birtokában több csempész áru volna. A helyszínt tovább figyelve észleltem, hogy nevezett fekhelye mellett a lábán levő búzában taposási nyomok vannak. A lábnyomokon elindultunk és mintegy 50 m távolságra megtaláltam 256 gramm kristályos, 88,5 gramm tablettás mesterséges édesítőt, 850 adózatlan tűzkövet, 4 adózatlan öngyújtót és nagyobb mennyiségű öngyújtó alkatrészt.

Emberünk — valószínű meglepetésében — elfelejtette, hogy előzőleg, midőn igazoltatni akartam, nagyfokú ittasságot színlelt, mert most már józan állapotban minden kérdezgetés nélkül beismerte, hogy ő kicsoda.

Tényleírás kíséretében a szentesi pénzügyőri szakasznak átadtam. Emberünknek azóta sincs szerencséje, mert rövid félesztendő alatt a szentesi pénzügyőrök egy, a esongrádi pénzügyőrök két esetben érték tetten, midőn kis csomagjait akarta értékesíteni.

Bogdán Mihály őrmester, Szentest.
(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Erős felindulásban elkövetett szándékos emberölés.

Beküldte: MOLNÁR LAJOS csendőr. (Pécs.)

1934 október 6-án 6 óra 15 percekor az újpéteri körjegyzőség a villányi örsöt arról értesítette, hogy aznap Reich Kelemen újpéteri lakos vőjével, Hauer Kálmánnal — ki apósával egy fedél alatt lakott — a lakásuk udvarán összeszólalkozott annyira, hogy köztük dulakodás támadt. Reich a dulakodás elől a konyhába menekült, majd elesett, fejét a konyha sarkában lévő vizesdézsát tartó asztal sarkába ütötte és eszméletét veszítette. Kb. 5–10 perc múlva meghalt.

Hauer az eset megtörténte után ismeretlen helyre távozott.

A távmondattól vétele után a villányi örsről Lórányi Vilmos tiszthelyettes, örsparancsnok és Molnár Lajos csendőr kerékpáron azonnal a helyszínre ment, ott a járőr helyszíni szemlét tartott, amelynek során a következőket állapította meg:

Az elhalt háza Újpéter községben, a község déli részében van, melyet délen utca, keleten és nyugaton a szomszéd házak, északon léckerítés határol. Az udvaron dulakodás nyoma nincs. Az elhalt hálószobájának ajtaja — mely a konyhába nyílik — be van csukva, a konyha padlója fel van mosva, az elhalt hálószobájában az ágyra van fektetve, egész teste le van takarva, a bal halántéka táján kb. 6 cm. hosszú hegyesszögben álló vérző seb van, az elhalt bal halántéka és szemei körül erősen kékes véraláfutásos nyomok vannak, a seb körül alvadt vér látható.

A ház felső végében lévő konyhában — ahol a cselekmény történt — semmi használható nyom nincs. A konyha sarkában egy 60 cm. magas vizesdézsát tartó asztal áll. Ennek az asztalnak a sarkán — melynek az elhalt állítólag neki esett, semmiféle elváltozás nincs. Az asztal tetején egy vízzel telt kanna van, a konyha közepén egy asztal, mellette két szék. A járőr a helyszínelés után az elhalt leányát — ki a gyanúsított felesége — kérdezte ki, ki a következőket adta elő:

„Férjem a kora reggeli órákban elment a németbalatoni határban lévő szőlőnkbe dolgozni, én mint tüdőbeteg, már évek óta nem dolgozom. Ezt atyám nem jó szemmel nézte. Atyám egyébként is durva természetű ember volt, anyámmal is igen durván bánt, gyakran meg is verte, de igen sokat perlekedett velünk, fiatalokkal is. Ilyenkor hirtelen haragjában szitkokkal, sértő kifejezésekkel il-

letett bennünket. Eme magatartása miatt állandóan izgatott hangulatban teltek a napok.

1934 október 6-án, 5–6 óra közötti időben, ismét perpatvar keletkezett a házban. Ebben az időben jöttek haza a birkák a mezőről. Atyám, aki a konyhában kukoricát morzsolt, felkiáltott a padláson foglalatostudó feleségének, (anyámnak) hogy jöjjön le onnét és zárja be a birkákat. Anyám hivatkozva arra, hogy neki most a padláson van dolga, azt kiáltotta vissza, hogy ő (az elhalt) is beengedheti a birkákat az ólba, menjen és végezze el ezt ő. Ezt a kiabálást meghallottam én is, aki akkor a szobában, az ágyon feküdtem, felkeltem és kimentem atyámhoz a konyhába és azt mondtam neki, hogy beengedheti ő is a birkákat. Erre a beavatkozásomra atyám méregbe jött, szidalmazott és lusta disznónak nevezett, majd felkapott egy széket és felém közeledett. Én az udvarra menekültem.

Férjem akkor érkezett haza a szőlőből, ahol kora reggeltől kezdve dolgozott, kezében a veremelő kapával s hallva a civódást, a konyha felé ment, abba éppen akkor lépett be, mikor atyám a székekkel utánam ugrott. Férjem hallotta, mikor atyám engem „lusta disznónak“ nevezett. A látottak és hallottak miatt férjem atyámat kérdőre vonta, majd atyám a férjemre is székekkel támadt. Én ekkor nagyon megijedtem és vissza szaladtam a konyhába. Rövid dulakodás után egy tompa zuhanást hallottam a konyha felől, kiszaladtam a konyhába, ekkor atyám már a konyha földjén feküdt véres fejjel. Kb. 5–10 perc múlva meg is halt. Hogy férjem ütötte-e atyámát agyon, vagy a vizesdézsát tartó asztal okozta-e halálát, nem tudom. Férjem néhány percig nézte atyámat, majd hazulról eltávozott. Azóta sem láttam.

Az esetről azonnal értesítettem a körjegyzőséget és az orvost, de mire azok a helyszínre megérkeztek volna, atyám már meghalt.

Az esetet Reich Kálmánné épp úgy adta elő, mint a leánya.

A járőrnek Hauer eltávkozása gyanús volt, ezért azonnal kézrekerítéséhez fogott. A községtől délre a németbalatoni erdők területén el, és a megállapítás szerint Hauer is arra menekült. A járőr feltevése az volt, hogy Hauer az erdőben rejtőzik, de lehetséges, hogy már végzett is magával. Az erdő igen nagy volt ahhoz, hogy azt a járőr maga át tudja kutatni, ezért a körjegyzőséghez fordult segítségért, ki a járőrnek embereket bocsájtott rendelkezésére. A körjegyzőség által rendelkezésére bocsájtott emberekkel már a község déli részétől kezdve kezdődött a kutatás. A község déli részén egy kb. 300 méter széles rét húzódott egészen az erdőig. Ezen a réten egy egyedül álló csonka fűzfa volt. Ezt a rétet nem kutattuk át, mert minden feltevésünk az volt, hogy Hauer csakis az erdőben rejtőzhetik. Az erdőt átkutattuk, sajnos, eredmény nélkül.

A járőr most arra az elhatározásra jutott, hogy Hauer, ha még életben van, a sötétség beálltakor haza fog térni lakására, ezért a járőr vissza ment a községbe és ott mind a szomszédoktól, mind az elhalt házánál érdeklődött aziránt, hogy Hauer nem tért-e haza lakására azalatt az idő alatt, amíg a járőr az erdő átkutatásával foglalkozott. Mindenki nemmel válaszolt.

A járőr elhatározta, hogy Hauer háza közelében

lest fog tartani, mert annak az éjjel haza kell jönnie a lakására. A járőr Hauer harmadik szomszéd-ságában levő háznál, kb. 21 órától lest tartott. Egyszerre csak arra lett figyelmes, hogy Hauer házá-nak kis ajtaja nyitódik. Tovább figyelt és hallotta, mikor a konyha ajtaja zörrent. Erre a járőr óvato-san a ház udvarába ment, bekémlelt az ablakon ke-resztül és látta, hogy Hauer vacsorázik, felesége pe-dig sirdogál; az asztalon egy 1½ literes üveg bor volt, melyből Hauer ivott. Amíg a járőr az ablakon keresztül figyelt, megérkezett a községi kisbíró is, kit a járőr azzal a feladattal bízott meg, hogyha Hauer megérkezéséről tudomást szerez, azt azonnal jelentse a járőrnek. A járőr a községi kisbíróval együtt belépett a lakásba. Hauer annyira megijedt, hogy nem tudott lélegzethez jutni. A borosüveget letette az asztalra és meglepődve nézett a járőrre. A járőr azonnal kijelentette elfogását és a község-házához kísérte. Hauer tagadta bűnösségét. Azt be-ismerte, hogy apósával a konyhában dulakodott és az dulakodás közben fejét a konyha sarkában lévő asztal sarkába ütötte és azonnal összeesett. Hogy mi történt azután apósával, azt nem tudja, mert ő azonnal elmenekült. Elmenekülését azzal indokolta, hogy nagyon megijedt. Arra a kérdésre, hogy hol tartózkodott hazatéréséig, azt felelte, hogy a köz-ségtől délre húzódó réten a csonka fűzfa tövében.

Erre a helyre a járőr nem gondolt, mert ez igen áttekinthető volt, ezenfelül az erdő is igen elvonta a járőr figyelmét a réttől, gondolva azt, hogyha már valaki menekül, akkor először az erdőben fog el-rejtőzni, nem pedig a nyílt és teljesen áttekinthető réten fog menedéket keresni.

Másnap reggel a járőr Hauert elkísérte a hely-színre és megkérdezte tőle, hogy melyik helyen állt az apósa, mire Hauer megmutatta a helyet. Őrs-parancsnokom azonnal arra a helyre állította a kis-bíró. Most következett az őrsparancsnokom másik kérdése: „És maga hol állt?” Hauer azonnal arra a helyre állt, ahol a cselekmény elkövetésekor. To-vábbi kérdés: „Mit csinált apósa?” Hauer azt mon-dotta, hogy egy széket fogott és azzal akarta őt megütni. „Na és akkor maga mit csinált?” — hang-zott az őrsparancsnokom kérdése. Hauer az asztal mellől a másik széket felkapta és ezt ütésre emelve mondotta: „Én meg így!” Az őrsparancsnokom nem hagyta Hauert gondolkodni, hanem azonnal adta a következő kérdést: „Ezzel a székkal?” Hauer azt felelte, hogy: „Nem a székkal, hanem a vermelő-vel!” ... „Hol a vermelő?” — kérdezte az őrsparancs-nokom. Hauer erre azt felelte, hogy a „pincében van elrejtve!” Láttam, hogy most már jó helyen va-gyunk, az őrsparancsnokom is rámnézett egy pilla-natra, mintha csak azt mondta volna, hogy már kész az egész.

A járőr az esetet bejelentette a kir. ügyészség-nek. A bizottság a helyszínre kiszállt és a hullát felboncolta.

Hauer ezért a cselekményéért kétévi börtönbün-tetést kapott.

A gyanúsított a cselekmény elkövetését addig tagadta, míg a járőr a helyszínen a cselekmény mi-kénti lefolyását le nem játszatta. A bemutatás al-kalmával a gyanúsított ugyanúgy cselekedett, mint a cselekmény elkövetésekor és az egymást gyorsan követő, jól megfontolt kérdések lenyűgöző hatása

alatt meglepedkezett magáról, nem is tudta, hogy a járőr mit akar tőle megtudni. Amikor az őrs-parancsnok kérdést intézett hozzá, mindig az igaz-ságnak megfelelő választ kapta a gyanúsítottól.

Az őrsparancsnok kikérdezési módszere köve-tendő például szolgálhat. Jó lélektani érzéke volt. Számított arra a hatásra, amelyet a gyanúsítottnál a lelkiismeret szava, a cselekményre emlékeztető környezet, nemkülönben a gondolkozásra időt nem adó, egymást követő, találó kérdések idéznek elő. Az eredmény bizonyítja, hogy jól számított.

Amikor már mindent elmondott, akkor ijedt meg a gyaúsított, mert rájött, hogy elárulta magát. Ezért is fontos minden helyszínes bűncselekmény-nél, ha van gyanúsítottunk, hogy vele a helyszínen bemutattassuk a végrehajtási módot.

Átkutatásoknál nem szabad figyelmen kívül hagyni az olyan területeket sem, amelyek áttekin-thetők, mert azok azért a rejtőzésre alkalmasak le-hetnek. A jelen esetben is megtörtént, hogy a gya-núsított a községtől kb. 400 m távolságra, a réten egy csonka fűzfa tövében rejtőzött el. Ha a járőr ezt a területet nem hagyja figyelmen kívül, a ku-tatás megkezdése után néhány perc múlva a gya-núsítottat elfogta volna. A járőr figyelmét nagyon magára vonta a községtől délre elterülő erdő, már annál is inkább, mert a járőr nem tudott szabadulni attól a gondolattól, hogy a tettes csakis az erdőben rejtőzhetik.

HALOTTAINK

Horváth Antal IV.
tiszthelyettes szeptember 20-án rendes szolgálat közben szívbénulásban meghalt. A testületnél 1926 óta szolgált, utol-jára a szombathelyi ke-rületnél.

Magyar István I.
törzsrőmester szeptem-ber 25-én Örkény község-ben tüdősorvadásban meghalt. 1921 óta szolgált a testületben, legutóbb a budapesti kerületnél. Ki-üntetései: Károly csa-patkereszt, Háb. emlék-érem és I. o. leg. szolg. jel.

Kegyelettel őrizzük emléküket!

HIREK

Fery Oszkár altábornagy emléktáblájának leleplezése szülőházán.

Szeptember 29-én leplezték le kegyeletes ünnepség keretében Rimaszécs községben a község nagy szülöttjének, testületünk vártanújának, néhai Fery Oszkár altábornagynak emléktábláját. A márványtáblába vésett aranybetűs szöveg így szól: „Ebben a házban született Fery Oszkár altábornagy, a Magyar Szent Korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője, 1860 június 10-én. Vértanúhalált halt a gyászos rémuralom alatt, 1919 július 22-én. Emlékét kegyelettel őrzi szülőfaluja és minden igaz magyar. 1940.”

Az ünnepségen a csendőrség képviselőjében megjelent vitéz Sáray Ferenc tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese; vitéz Bátky József ezredes, a miskolci csendőrkerület parancsnoka; a

területileg illetékes osztály- és szárny parancsnoka, valamint a rimaszécsi őrs legénysége. A miniszterelnökséget Traeger Ernő miniszteri osztályfőnök, Gömör és Kishont vármegyét dr. Horváth Árpád alispán, a feledi járást dr. Horváth Béla főszolgabíró képviselte. Képviseltette magát a miskolci hadtestparancsnokság és a tornaljai honvéd állomásparancsnokság is. A Fehér Ház Bajtársi Egyesület nevében dr. vitéz nemes Szomor Aurél ny. tábornok jelent meg. A családot Fery Tibor miniszteri osztálytanácsos és Fery Oszkár főhadnagy képviselte. Ezenkívül egyesületek, küldöttségek és a környező községek közönsége emelték az ünnepség fényét. Az ünnepi beszédek után vitéz Sáray Ferenc tábornok rövid beszéd kíséretében elhelyezte a csendőrség babérkoszorúját, amit a koszorúzások egész sora követett.

Számvivő altiszt tanfolyam. 1940 szeptember 16-án Budapesten, a csendőrlaktanyában, számvivő altiszt tanfolyam kezdődött, Gyulay Ödön alezredes parancsnoksága alatt. A tanfolyamnak 40 hallgatója van és négy hónapig tart. A tanfolyam tanárai: vitéz Bódy Vilmos g. őrnagy, aki egyúttal a tanfolyam tanulmányi vezetője, nemes Varga László, Medzihradnei Medzihradský Aladár, Kormos Kálmán, Osz György g. századosok, Argay Ferenc g. főhadnagy. A katonai kiképzést Bodur Gyula főhadnagy vezeti.

Csendőrlégénység megjutalmazása. A m. kir. Belügyminiszter úr a kassai VIII. kerület állományába tartozó Bagoly István v. törzsrőmestert 40 P, Darvasi Károly csendőrt 30 P, Lidék Ferenc csendőrt 20 P pénzjutalomban részesítette, mert Bagoly v. törzsrőmester és Darvasi csendőr mint járőrvezető, Lidék csendőr mint járőrtárs a határ mentén kiváló szorgalmával az idegenrendészet terén kiváló eredményt ért el.

PAOR IMRE

autógumi körvulkanizáló üzem
Budapest, II., Fő-utca 45-47. sz.
TÁVBESZÉLŐ: 152-151. SZÁM.

TÖRVÉNYEK és RENDELETEK gyűjteménye

Nélfelkérhető törvénygyűjtemény a csendőrség részére! Ára 8.80 pengő.
Megrendelhető kiskártyán is

MARTINEUM
KÖNYVKERESKEDESBEN
SZOMBATHELYEN

TÁMOGASD

HANGYA

SZÖVETKEZETET, MERT EZZEL

magad és családod

JÓLÉTÉT MOZDÍTOD ELŐ

MAGYAR-SIEMENS-SCHÜCKERT-MŰVEK

Villamossági Részvénytársaság
Budapest, VI., Teréz-krl 36 Tel.: 120-739

DOXA

A TÖKÉLETES, MEGBÍZHATÓ SVÁJCI ÓRA.
DOXA órát vegyünk.

ÜGYELJÜNK AZ ÓLOMPLOMBÁRAI

BOROSS JÁNOS

AUTÓKAROSSZÉRIA ÜZEME

ALAPÍTVÁ: 1918. EVBEN. TÁVBESZÉLŐ: 18-82-18.
BUDAPEST, IX. ERKEL-UTCA 17/B. (Kálvin-térnél.)
LUXUS ÉS ÁRUSZÁLLÍTÓ KAROSSZÉRIÁK,
ÜZLETI REKLÁMKOCSIK ÉPÍTÉSE ÉS JAVÍTÁSA

A m. kir. csendőrség felügyelője a m. kir. csendőrségi tanulmányi segélyalapítvány folyó évi kamatösszegéből az alább felsorolt altiszteket részesítette segélyben:

I. kerület: Varga György alhadnagy 50 P, Török Dávid tiszthelyettes 180 P, Horváth Ferenc tiszthelyettes 100 P, Mező Pál szv. tiszthelyettes 80 P; **II. kerület:** Tóth János IX. tiszthelyettes 60 P, Németh József tiszthelyettes 50 P, Kajdi István tiszthelyettes 100 P, Simon Mihály tiszthelyettes 80 P, Kárpáti István tiszthelyettes 80 P, Baksa József szv. tiszthelyettes 50 P, Nagy János törzsőrmester 80 P, Dallos János törzsőrmester 50 P, Takács János törzsőrmester 60 P; **III. kerület:** Pozsgai Imre alhadnagy 50 P, Szabó Imre alhadnagy 60 P, Székely István alhadnagy 50 P, Váradi Zsigmond tiszthelyettes 100 P, Gyimesi György e. ü. tiszthelyettes 50 P; **IV. kerület:** Tótkomlósi János törzsőrmester 80 P; **V. kerület:** Csizsár András irodai tiszthelyettes 60 P; **VI. kerület:** Vértés József szv. tiszthelyettes 80 P; **VIII. kerület:** Vörös József I. alhadnagy 50 P.

Közúti baleset. A szolnoki közlekedési őrs állományába tartozó Bércesi János és Házi János közl. csendőrökből állott járőr október 5-én útvonalportyázás közben Törökszentmiklós és Szapárfalu között a gépkocsival a műút mellett lévő eperfának nekifutott. A gépkocsiban ülők közül Bércesi csendőr könnyebb sérülést szenvedett. A gépkocsi üzemkép telenné vált.

A csendőrségi jutalmazási alapra felajánlott jutalékok: a budapesti I. kerületben: Szalontai Zoltán tiszthelyettes, vitéz Kalotai István, Gonda Lajos csendőrök és Ága Lajos próbacsendőr együtt 10 P, Szabó Bódog tiszthelyettes és Kerekes Kálmán csendőr együtt 1 P 76 f., a székesfehérvári II. kerületben: Molnár Pál törzsőrmester 2 P 49 f., Zsigmond Dezső próbacsendőr 2 P 48 f., Hegedűs István őrmester 5 P, Salamon József tiszthelyettes és Angyal Ferenc csendőr együtt 12 P 56 f., Horváth György tiszthelyettes 4 P 29 f., Bodó József őrmester és Kovács János próbacsendőr együtt 8 P 56 f., a pécsi IV. kerületben: Sepsi István nemtényleges törzsőrmester és Harmati Mihály próbacsendőr együtt 5 P, Porpácsi Béla és Nagy Oszkár törzsőrmesterek 39 P 76 f., Simon Márton őrmester és Tóth István VIII. próbacsendőr

együtt 13 P 22 f., Kertész József és vitéz Mohácsi József törzsőrmesterek együtt 6 P 93 f., Cserti János törzsőrmester és Harkai Antal csendőr együtt 1 P 86 f., Sárga Sándor és Fekete József II. csendőrök együtt 6 P 52 f., a szegedi V. kerületben: Debrődi József törzsőrmester és Sipos István csendőr együtt 5 P, a debreceni VI. kerületben: Horváth Lajos tiszthelyettes 14 P 50 f., Varga Demeter törzsőrmester és Ujj László csendőr együtt 4 P 96 f., Oláh Sándor és Fekete Márton törzsőrmesterek együtt 18 P 90 f., a miskolci VII. kerületben: Pintér Ferenc tiszthelyettes és Bandur György csendőr együtt 8 P 8 f., Regős Pál tiszthelyettes, Máté Sándor törzsőrmester, Czibak László csendőr és Lapsányi Zoltán próbacsendőr együtt 2 P 96 f., Labanc József tiszthelyettes és Juhász Gyula csendőr együtt 44 P 76 f., Deák Antal tiszthelyettes és Bodrogközi András csendőr 4 P 22 f., Agócs Vince tiszthelyettes és Sipőcz Gyula csendőr együtt 6 P 46 f., Láng Gusztáv törzsőrmester és Imrei Károly csendőr együtt 2 P 24 f., Varga János II. tiszthelyettes és Rimaszécsi Barnabás csendőr együtt 6 P 77 f., Kiss Kálmán csendőr és Kretz Mátyás próbacsendőr együtt 5 P, a kassai VIII. kerületben: Fekete József és Kerepesi Antal együtt 5 P, Komáromi Sándor törzsőrmester és Kocsis János csendőr együtt 3 P 60 f., Pinczés Lajos tiszthelyettes 1 P 26 f., Király Sándor és Tóth János III. csendőrök együtt 5 P, Bérczes László tiszthelyettes és Halmai István csendőr együtt 3 P 50 f., Nagy József törzsőrmester és Kecskeméti Gyula csendőr 1 P 12 f., Simon János törzsőrmester és Bán György próbacsendőr együtt 5 P, Halász Károly tiszthelyettes és Nagy János törzsőrmester együtt 6 P 68 f., Károlyi Jenő próbacsendőr 3 P 33 f., Erdélyi György, Fekete József, Varga Mihály és Jánosfalvi József csendőrök együtt 10 P tettenérői feljelentési jutalékban részesültek. A jutalékok valamennyien felajánlották a csendőrségi jutalmazási alapra. A felajánlott összegeket a honvédelmi miniszter úr elfogadta.

Távbeszélő hívószámok változása. Budapesten október 6-ával több távbeszélő hívószám megváltozott. A m. kir. csendőrség felügyelőjének új hívószáma 426–950, az eddigi 123–493 és 123–494 számok helyett. A pestszenterzsébeti gy. tanalosztály hívószáma 147–858 az eddigi 147–758 helyett. A többi csendőrparancsnokság és hivatal távbeszélő hívószáma nem változott.

**MEZ HIMZŐFONALAK
SELYEMFÉNYŰEK ÉS
KIVÁLÓAN SZINTARTÓAK!**

**Mez-Cameza
Mez-Meridían
Mez-Gyöngyfonal
Mez-Horgoló**

Gyártja

MEZ R-T.

**BUDAPEST
NAGYATÁD**

A CONTINENTAL IRÓGÉP
azért olcsó, mert tökéletes!
Kézpénzára egyelőre változatlan!

Kérjen díjtalan próbagépet, prospektust
és árjegyzéket a vezérképvisellettől,
vagy legközelebbi körzetképviselőnkől.

CONTINENTAL
írógépek magyarországi vezérképvisellete
GOÿ és KOVALSZKY irodagépüzem
Budapest, V., Nádor-utca 11. sz.

A Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap támogatásával szerkesztett repülésügyi folyóirat, a Magyar Szárnyak októberi első száma most jelent meg. A rendkívül szépen illusztrált lap légikronikáját és a legújabb bombázásokról szóló cikket Bisits Tibor repülőőrnagy írta. Színes beszámolót közöl a lap a Repülő Alap munkájáról és a kolozsvári repülő-útról Jánosy István főszerkesztő tollából. A keleti végekről Kelemes Ernő ír, míg Udvary Jenő százados összefoglalást ad a világ minden repülővonalhozjárás hírével. A szokásos rovatokon kívül nagyon érdekes még a repülőhősök elbeszélése és a nagyszerű regényfolytatás. A Magyar Szárnyak mindenütt kapható. Ára 50 fillér. Mutatványszámot a kiadóhivatallal (VIII., Üllői-út 12.) kívánatra ingyen küld.

Melléklet. Lapunk mai számához csatoltuk a Tribon ruházati rt. (Budapest, VIII., Üllői-út 14.) mellékletét.

Ki tud róla? *Vékony Gyula* Szatmármegye pálfalvai születésű, volt csendőrmestert keresi unokatestvére, Tamás András, aki a román hadseregből szökött meg. Címe: Győr, Apáca-utca 23. Aki tud valamit Vékony volt csendőrmesterről, értesítse Tamás Andrást a megadott címen.

SZEMÉLYI HÍREK.

Diszterem odaitétele. A m. kir. honvédelmi miniszter úr a budapesti I. kerület állományába tartozó *Tóth Géza* tiszthelyettes és a pécsi IV. kerület állományába tartozó *Hardényi Gyula* szv. alhadnagy részére a 35 évi hű szolgálatukért a *Disztermet* odaitétele.

Előlépett őrmesterré a debreceni VI. kerületben: *Tóth Ferenc* I. csendőr.

Új őrsparancsnokok. A budapesti I. kerületben: *Salamon József*, *Báró Dezső*, *Tóth Sándor* III., *Kökényesi József*, *Bazsó István*, *Hajdu István*, *Kajor István*, *Erdős Ferenc* tiszthelyettesek *őrsparancsnokká*, *Borsos János*, *Cselényi József*, *Nagy Lajos* I. törzsőrmester v., *Papp Károly* törzsőrmester *ideiglenes őrsparancsnokká*; a kassai VIII. kerületben: *Farkas Imre* tiszthelyettes, *Csizmázia Dávid* törzsőrmester v., *Bertalan Antal*, *Magyar József* III. tiszthelyettes *őrsparancsnokká*, *Pál András*, *Varga György*, *Mosolygó*

György, *Molnár Pál*, *Viasz István* és *Borda György* törzsőrmester v. *ideiglenes őrsparancsnokká* kinevezettek.

Véglegesítették a debreceni VI. kerületben: *Katona István*, *Dévényi Sándor*, *Császi Sándor*, *Szabó Mihály* II., *Dzurek József*, *Grancz Lukács*, *Németh László* II., *Tóth Pál*, a kassai VIII. kerületben: *Baráth András* csendőröket a próbaszolgálati idő letelte után.

Házasságot kötöttek. A budapesti I. kerületben: *Harmat István* törzsőrmester *Herbstsommer Mária*val *Tolnán*, *Gömöri János* őrmester *Tóbiás Erzsébet*tel *Gyömrőn*, a *székesfehérvári* II. kerületben: *Csaba István* törzsőrmester *Pomázi Mária*val *Nyíregyházán*, *Kapitány János* őrmester *Gulyás Ilonával* *Kiskunfélegyházán*, *Bödöcs Antal* törzsőrmester *Horváth Ágnessel* *Babóton*, *Szabó Pál* őrmester *Péti Irén*nel *Székesfehérváron*, *Butor Aladár* irodai törzsőrmester *Oláh Rozáliával* *Komáromban*, a pécsi IV. kerületben: *Kömives Pál* törzsőrmester *Vizi Margittal* *Jászkarajenőn*, a *miskolci* VII. kerületben: *Csider János* tiszthelyettes *Simon Annával* *Óbó*l, *Dudás Mátyás* tiszthelyettes *Uraes Irén*nel *Karácsondon*, a kassai VIII. kerületben: *Fábián József* őrmester *Nagy Erzsébet*tel *Fehérgyarmaton*.

Született a budapesti I. kerületben: *Veres András* II. tiszthelyettes feleségének *Erzsébet* leánya, *Tárnok Ferenc* őrmester feleségének *Ibolya-Magdolna-Anna* leánya, *Pásztor József* II. őrmester feleségének *Ibolya-Borbála-Anna* leánya, a *székesfehérvári* II. kerületben: *Laczi István* törzsőrmester feleségének *Iona* leánya, a *szombathelyi* III. kerületben: *Németh Géza* törzsőrmester feleségének *Géza-László* nevű fia, *Tóth János* I. tiszthelyettes feleségének *Anna-Mária-Ágnes* leánya, a *szegedi* V. kerületben: *Kiss Gyula* I. tiszthelyettes feleségének *Gyula-Ferenc* fia, a *debreceni* VI. kerületben: *Sóki János* tiszthelyettes feleségének *János-József* fia, a *miskolci* VII. kerületben: *Tóth Sándor* II. tiszthelyettes feleségének *Irén* leánya, *Horváth Imre* II. törzsőrmester feleségének *Imre-György* fia, a kassai VIII. kerületben: *Bordás András* törzsőrmester feleségének *Eva-Katalin* leánya, *Tóth Antal* II. törzsőrmester feleségének *Attila-Antal* fia, *Vas József* I. törzsőrmester feleségének *Erzsébet-Margit* leánya, *Németh Ferenc* II. törzsőrmester feleségének *Ferenc-József* fia, *Pelei János* tiszthelyettes feleségének *Attila-János* fia, *Berényi Lajos* őrmester feleségének *Eva-Henriette* leánya.

Vászon, fehérnemű
kelengye legjobban **Mössmer-nél**

IV. Váci-utca 1. Távfelhívás: 388-132.

Magyar királyi Osztalysorsjáték

Egy sorsjeggyel elérhető legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

700.000 P.

Az összes sorsjegyek tele nyer.
Húzás október 19-én kezdődik!

A sorsjegyek hivatalos ára:

Egész 28 pengő	Fél 14 pengő	Negyed 7 pengő	Nyolcad 3 1/2 pengő

az összes főarústitóknál.

Előléptetéséhez gratulálunk!

További gyors előrehaladást és eredményes munkát kívánunk Önnek, amelyben megbízható, hűséges munkatársa lesz Önnek *Continental* írógépünk, melyet mérsékelten szabott, kedvezményes árban, kényelmes részletfizetésre is megvásárolhat.

GOÛ és KOVALSZKY

Budapest, V., Nádor-utca 11.

Hegedű, Harmonika, Tárogató,
Gramofon, Rádió

és az összes hangszerek legjobbak
itt a magyar gyárban kaphatók

Csendőröknek részletre is

MOGYORÓSSY HANGSZERMESTER

Budapest, VIII., Rákóczi-út 71. Árjegyek ingyen

Igyunk **Kneipp malátakávé**!

Ezt Kneipp maga adta az emberiségnek

Szerkesztői üzenetek.

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kézírásos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. — A közlemények fogalmazási átcsiszolásának és — ha szükséges — tartalmi módosításának, valamint a törlés és a kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak.

A kéziratot kérjük a papírlapnak csak egyik oldalára és felhasábosan lehetőleg írógéppel írni. Olvashatatlan vagy névtelen kézirattal nem foglalkozunk. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ és csak akkor küldünk vissza kéziratot, ha a szerző megcímzett és válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékel ahhoz. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük.

Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének nyilatkozatát arról, hogy a felvételek közléséhez — a szokásos tiszteletdíj ellenében — hozzájárul.

A megjelent közleményekre, fényképekre, rajzokra tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni.

Közlemények különnyomatait a nyomda a velünk kötött szerződésben megjelölt árszabás szerint köteles elkészíteni.

Minden hozzánk intézett levélre a szerkesztői üzenetekben válaszolunk, jellege alatt. Jellegül legcélszerűbb kisebb helység nevét, vagy ötjegyű számot választani. Aki jellegét nem jelöl meg, annak neve kezdőbetűi és állomáshelye megjelölése alatt válaszolunk.

Magánlevelet nem írunk, akkor sem, ha a beküldő válaszbélyeget mellékel.

Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőr Lexikon” rovatban felelünk.

Minden levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Hozzánk intézett levelet szolgálati útra nem tereflünk és azok tartalma, vagy beküldőinek kiléte felől senkinek sem adunk felvilágosítást.

Előfizetést csak a csendőrség nyugállományú tagjaitól, továbbá a honvédség és a m. kir. rendőrség, a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. Előfizetési díj a nyugállományú csendőrtisztek, valamint a honvédség, rendőrség, bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjai részére évi 12 pengő, nyugállományú csendőrlégénység részére pedig évi 8 pengő. Legkisebb előfizetési idő: félév. A nyugállományú csendőrlégénység az előfizetési díjat negyedévi 2 pengős részletekben is fizetheti.

A pénzküldeményeket kérjük a „Csendőrségi Lapok” 25.342. számú postatakarékpénztári csekkszámjára befizetni. Címváltozását mindenki maga köteles velünk közölni, kérjük, hogy ezt a borítólapon 3-ik és 4-ik oldalán nyomtatott levelezőlapon tegyék.

Talán már sikerül. Igen, sikerül. A megoldás úgy történt, ahogyan írta.

Óhid. Szívesen közöljük, ha igaz lesz. Ami történt, még nem minden. Nincs igaz magyar, aki azt mondja: rendben van. Akkor lesz tehát igaz a gyászjelentés, ha — várunk még keveset.

Szentmátéi órs. Ritka kép, köszönjük, hogy reánk gondoltak. Szeretettel köszöntjük Önöket.

Magyar gyártmány!

Cipők, csizmák, szijazatok, nyergesek, tölténytáskák, pisztolytáskák fényesítésére és ápolására.

Divatárukat, szövetet, vásznat, női és gyermekkabátokat, szőnyeget és függőnyt

DEÁK TESTVÉREK cégnél

Székesfehérvár, Károly király-tér 2. vásároljunk.

Szabott árak. Kedvező fizetési feltételek. Alapítási év 1843.

Kerékpárt, írógépet, rádiót, csillárt
A L K A T R É S Z T

NAGY LAJOS-NÁL

SZÉKESFEHÉRVÁR, KOSSUTH-U. 8.
Megbízható keresztény cég.
A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

ÍRÓGÉPEK
PAPÍRÁRUK.
ÍRÓSZEREK.

KIRÁLYFALVY-től

a legkedvezőbb részletre

MISKOLC,

Horthy Miklós-tér 18.

REGÉNYI óra REGÉNYI ékszer REGÉNYI javítás

MEGBÍZHATÓ!
Alpakka evőeszközök és ajándéktárgyak. Kedvező fizetési feltételek.

KERESZTÉNY CÉG!

SZÉKESFEHÉRVÁR, Kossuth-u. 2.

IRIBON

RUHAZATI RT.

Jó minőségű ruházati cikkek jelenleg is
ELŐNYÖS FIZETÉSI FELTÉTELEKSEL

BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-ÚT 14. T. 139-281 és 131-297

Gyergyó. Erdélyi nyugdíjas bajtársaink türelmetlenségét teljesen értjük. Meg is adnánk részükre mindent, azonban be kell látniok, hogy összeírásuk, igazolásuk bizonyos időt kíván, még egy kevés türelmet kell tehát tanúsítaniok. Mindenesetre jegyezzék fel őket, mondják meg, hogy írásukat őrizték tovább, aki pedig nem tudná felmutatni azokat, az volt előjárói, bajtársai révén igyekezzék igazoltatni szolgálati idejét.

Remény. Szükszavú levele után nehéz lenne megmondani, hogy a leány alkalmas-e csendőrfelégnek. Az őrsön rendelkezésre álló nősülési szabályzatban azonban megtalálja az összes követelményeket és sorjában megvizsgálhatja, hogy illenek-e azok mind az ara viszonyaira. Míg ezt meg nem tette, addig nem is közeledhetik komoly szándékkal a leányhoz. De a völégénység-araság előtt meg kell még ismernie alaposan a leányt is. Nehány találkozás erre nem elég, a jó vagy rossz tulajdonságok ezalatt nem mutatkoznak meg. Ha a leány 2-3 éves kora óta a közbecsülésben álló mostohaapa családjában él, az anyától törvényesen elvált édesapa büntetett előléte a leányra hátrányt aligha jelenthet. A származást azonban az édesapa után kell igazolni, mert hiszen a leány attól származott.

M. N. J. Tolesva. Az illető bűnpártolást követett el. Olvassa el a Pinczés-féle Btk. (1940-es kiadás) 772-776. oldalait.

Birom még. A gyakorlati pótdíj csak abban az esetben illetékes, ha az állandó lakóhely nem esik össze a szolgálat-teljesítés állomáshelyével. Hogy ez így van-e Önnél, nem tudjuk, ha igen, igénye van a pótdíjra. 60. évéhez jó erőt és egészséget kívánunk.

Hazám. A nemtényleges legénység leszerelése a szolgálati viszonyoktól függ. Hogy mikor következik be, nem tudjuk megmondani. Ha beteg, vizsgáltsassa meg magát orvossal, ne késlekedjék ezzel.

Rátót, 335. Előbbi üzenetünk Önnek is szól. A velünk közölt indokok alapján előterjeszheti áthelyezése iránti kérelmét.

Kovács Ödön tart. hdgy. címe: Gyuró, Fejér megye. *Szepszváraljai* Henney (azelőtt Hannel) Árpád alezr. címe: Csanádpalota, katonai parancsnokság.

Kauderer Károly

accumulátor gyártó üzeme,

Bpest, VII. Nagyatádi Szabó-u. 24. T. 421-577

Fióküzeme: IX., Erkel-utca 14. Tel.: 186-408

Gyárt, javít és tölt bármilyen típusú autó indító accumulátort!

FEINER GYULA

Márkás órák

ÓRASÉKSZERÉSZ

arany, ezüst ajándéktárgyak megbízható kivitelben. Kedvező fős. feltételek, szakmórú javítások. • Keresztény magyar fiókot.

SZOMBATHELY
GRÓF SZÉCHENYI-UTCA 6

RÁDIÓ, csillár, gramophon és villamossági felszerelések megbízható bevásárlási helye

ERDŐS PÁL KAPOSVÁR, Fő-utca 20.

A m. kir. csendőrség tag jainak kedvező feltételek. Hivatkozunk a Csendőrségi Lapokra.

ERÉKPÁR, fegyver, pisztolyok, lőszer, sportelkek megbízható bevásárlási helye

Mihalicsko Károly

aranyéremmel kitüntetett puskaműves. Kedve ő fizetési feltételek. A csendőrség elismert bevásárlási helye. **KAPOSVÁR, FŐ-UTCA 22. SZÁM.**

BUTOR-t, szónyeget a csendőrség tagjai kedvező fizetési feltételekkel, megbízható minőségben

KOVÁCS-tól vásárolhatnak **KAPOSVÁR, Fő-u. 20.**

Előre. Visszavétele iránti kérelmét szolgálati úton a HM. úrhoz beadhatja.

Monostorpályi, M. J. eső. A Szut. 540. pontjából világosan megállapítható, hogy csupán a fogoly kísérése történik 10 km-en felül kocsin, ha vasúti- vagy hajóközlekedés nincs. A fogoly nélkül megtett út tehát (pl. az elővezetendő egyén keresése stb.) ebbe a távolságba nem számítható bele, erre előfogot nem illetékes.

Sz. F. A honvéd tisztviselői karba csak olyan *hivatásos* altisztek vehetők fel, akik legalább a középiskola 4. osztályát elvégezték. Ezidőszert a létszám teljes, felvételre belátható időn belül nincs kilátás. A kért kezdőmennyre nem számíthat, ilyen nincs.

Csükmő, III. osztályú tiszthelyettesekké a volt *vizsgázott* alörmestereket, örmesterekké pedig a *6 éven felül szolgáló* vizsganélküli alörmestereket, vezetőket és csendőröket neveztek ki. L. 1919. évi 80. R. K.-ben megjelent 21.170/ein. 89. számú körrendeletet. Aki ebbe nem esett bele, azt ma csak csendőri rendfokozat illeti meg.

B. nt. eső. Nagykáta. A kért cím: Székesfehérvár, Lövölde-u. 29.

N. T. F. M. I. Előjegyezzük a nem nyugdíjas volt bajtársakat is, ha csak nem eltávolítás útján váltak meg a teszteltől és későbbi életük is kifogástalan. Az előjegyzés természetesen nem jelenti azt, hogy az elhelyezkedés sikerül is, de amennyire tőlünk telik, segítünk. 2. Nincs igénye, betöltött 6 év kell. 3. Olvassa el a számunk „Előre” jellegű üzenetét.

H. F. Karácsond. Az útmesteri tankönyvet jegyzet formájában állítják elő házi használatra, magánügyén nem szeresheti meg. Nem kapható útmesteri zsebkönyv sem.

G. P. Jászapáti. Haszlini Haszliniszky László őrnagy címe: Nagyberezna, gyalogsági laktanya.

Édes hazám. Nem értjük, hogy az illető miért nem kapta meg az örmesteri szoldot a bevonulása napjától, augusztus 1-től. Forduljon felvilágosításért az illetékes honvéd parancsnoksághoz.

Hadtáp csendőrök. A honvédség által a hadtápszárláljhoz behívottak természetben kapják élelmezésüket, ezzel szem-

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., **Eötvös-lér 1.** Telefon: 18-48-31, 18-48-32. Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi gh. levonás mellett: **egyen ruhát, polgári ruhát, fehérneműt és minden felszerelést. • Vidéki megbízottak!**

BÜTORAIT

SZAKEMBERTŐL VÁSÁROLJA

SUHANESZ L.

KÁRPITOS ÉS BÜTORÁRU CSARNOKA
ARANYÉREMEL TÖBBSZÖRÖSEN KITÜNTETVE
NYÍREGYHÁZA, VAY ÁDÁM-U. 4.

A Felvidék legnagyobb és legolcsóbb cipő és harisnya beszerzési forrása

CIKTA
KASSA, Fő-utca 33.

Lábápolási osztály, harisnyajavítás, cipőjavítás

Óra, Ékszer- |
ÁRU NAGY RAKTÁR | BALINT ISTVÁN

PÉCS. (SZINHÁZZAL SZEMBEN)
SZAKSZERŰ JAVÍTÓÜZEM. CSENDŐRÖKNEK ÁRENGEMÉNY!

ben az őrsökre beosztottak a részükre megállapított illetményekből 20%-al felemelt napibetétet fizetnek élelmezésükért. Ezeknél a megmaradt és magukra fordítható összeg kb. a zsoldnak felel meg, ennél fogva a hadtápszámláljához beosztottak nincsenek hátrányban.

Fenyvesek. Az országos társadalombiztosításra vonatkozó jogszabályokat még nem terjesztették ki a Kárpátaljára. Ezért fizetnek ott egyelőre többet.

R. J. Mányok. 1. A községi közmunka alól mentes egyéneket az 1890. évi I. t.-c. (Ütrendőri törvény) 49. §. sorolja fel. A nyugállományú csendőrt nem mentesíti a törvény a közmunkák alól, de a munkakötelezettséget megválthatja. Ide számít a hótörzsek eltakarítása is. Olvassa el az évi 5. számú 169. oldalán „G. G. ny. törm. Nagyrozvágy” jelű üzenetünket is. 2. Ha mindenki olyan józanul gondolkodnék mint Ön, egyszerre rendeződne a csendőrfelelőségek megválasztásának kérdése s nem hoznák a sok tisztes csendőrszasszonyt feszélyezett helyzetbe a zsidókereskedők vevőt fogó és mindenkinek egyformán kijáró nagyszámú asszony megválasztásával. Elvégre a csendőrszasszony sem utasíthatja lépésnyomon vissza ezt a megválasztást, a testületen belül azonban már egészen más a helyzet, mert egymás között vagyunk és szabadon érvényesülhet az egészséges és tisztességes magyar gondolkodás. Ezt minden csendőrtől jogosan elvárhatjuk. Ehhez nem kell írás és parancs.

Sebb jövőt. A honvédséghez nem mehet át.

Bizalom. 1. A folyosónak a Szut. 122. pontja szerinti éjjeli kivilágítására a világítási átalány szolgál (III. szab. 56. §. 3. pont). A világítás mérvénél csupán a szolgálat érdekeit kell szem előtt tartani; a lényeg az, hogy az induló vagy bevonuló járőrök eligazodjanak s a tájékozódás lehetővé tételével a biztonság meg legyen. A legénység elhelyezési körletén kívül eső, bentlakó nők lépcsőházainak és folyosóinak világítását a legénységtől, illetve a közigazdálkodástól kívánni nem lehet. 2. Ügye mindig rosszra vezet, ha nő csendőrök családtagjai a legénységi szobákba lépnek. Láthatja, hogy milyen böles intézkedést tartalmaz a Szut. 145. pontja. Hogy ki a hibás a köszönés mellőzéséért? Mind a ketten, mert aki belép valahová, nem várja, hogy neki köszönjenek, hanem ő köszön. Viszont, ha már nem így történt, a csendőr ne essék szintén bele ebbe a hibába akkor, amikor bajtárs feleségéről

van szó. Ez valóban udvariasság a részéről. 3. A kórházban levő csendőr után a napi 50 fillért ebben az esetben az anyaőr kapja meg. 4. A rangviszonyra az előléptetési szabály 9. pontja irányadó. 5. Az őrsparancsnoknak, mint lak-tanyaparancsnoknak gondoskodnia kell arról, hogy a laktanyában lakó nők az általuk használt udvarrészt stb. tisztántartsák, amint ezt a Szut. 134. pontja elrendeli. 6. A Kresz. 106. § 2. bekezdése szerint nagyobb forgalmú város belső területére a vonóállatokkal együtt növendékállatot (csikót stb.) szabadon bevinni tilos. A tilalom tehát községekre és útvonalakra nem vonatkozik. Az okozott balesetekért az állat tulajdonosa anyagilag — s a körülményekhez képest esetleg büntetőjogiilag is — felelős. 7. Ha az őrs szolgálatát, illetve kiképzését hátrányosan befolyásolja a kiutalt petrolium elégtelensége, jelentsék be a kerületi parancsnokságnak.

Adria 11. A Szut. a szolgálati órák száma tekintetében az őrsparancsnoknak a 10 fön felüli őrsökön könnyítést enged. További könnyítés az őrsparancsnokot akkor sem illati meg, ha az őrs létszáma 25 fön felül van. Napi három óra ugyanis a legkevesebbje annak, amennyivel az őrsparancsnok még a körletét és az alárendeltjeit ellenőrizni tudja; ennek további csökkentése az őrsparancsnokot irodához kötné, ez pedig nem célja az utasításnak. Az őrsparancsnok külszolgálati tennivalói az őrs létszámának növekedésével nem csökkennek, hanem megszorodnak. A nagyobb létszámú őrsök parancsnokainak másirányú könnyítéseket enged meg a Szut.; mozgalmalms őrsre a helyettesen kívül még egy vizsgázott altiszt beosztható, az irodai tennivalókra pedig irodavezető áll rendelkezésére.

28.412. Nem tartjuk valószínűnek, hogy a község jogtalanul adna bérbe legeltetésre olyan területet, amellyel nem rendelkezik és hogy a tulajdonosokat jogtalanul kényszerítené a legeltetéssel megrongált árokpártok rendbehozatalára. A legeltetést a legelőtársulati alapszabályoknak kell rendezniök; olvassa el azokat, bizonyára intézkednek a kérdésben. Az alapszabályok ismerete nélkül nem tudunk Önnek felvilágosítást adni.

MAGYAR PAPIR- ÉS IRÓSZER SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT

SCHULER ISTVÁN ÉS FIAI

BUDAPEST, V., SZALAY-UTCA 3. SZÁM.

TELEFON: 12-43-08, 12-96-76

Mi **BÚTORT** a legegyszerűbbtől a különleges kivitelűg
FEKETE VILMOS bútort asztalosmester
bútorcsarnokából vásárolunk

Székesfehérvár, Színház épület
A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek
Mélytányos árak! Kiváló munka!

Ha petróleummal világít

Aladdin

lámpát vegyen!

25 gyertyalényes kezelésmentes, lágyfény világítás. Régi lámpáját átallattjuk
Ismeretetőt díjmentesen küld!

Aladdin RT. Budapest, VII., Nyár-u. 7.

Gallicza Gyula

írógép üzeme

Budapest, V., Zrinyi-utca 16. Tel.: 127-637

Az összes rendszerű írógépek, kedvező fizetési feltételek mellett is.

**FÉNYKÉPEZŐ
GÉPEK**

ÉS KELLÉKEK

SAKÁL GÉZA

SAKÜZLETÉBEN

V. DOROTTYA UTCA 11.

Légoltalmi

tömlők, kabátok

BUDAKALÁSZI TEXTILMŰVEK RT.

Budapest, V. Wekerle Sándor-u. 11.

Sport

felszerelések
szaküzlete

Maurer István

Bpest, VI., Teréz-krt 4. Tel.: 118-194

L. M. nt. törm., Újkígyós. Magánalkalmazásban levő munkásoknak a rendkívüli fegyvergyakorlat idejére családi segélyre van igényük; a munkaadó nem köteles a munkabért a katonai szolgálat tartamára is fizetni. Az ipari és kereskedelmi képviseltek (Kereskedelmi és iparkamarák, Gyáriparosok Országos Szövetsége) felszólították a nagyobb ipari és kereskedelmi vállalatokat, hogy bevonult munkásaiknak, ha pénzügyi helyzetük megengedi, a rendkívüli fegyvergyakorlat tartamára méltányosságból a családi segélynek, vagy e segély egy részének megfelelő összeget fizessenek. E felhívásra a Hangya Szövetkezet is a bevonult munkásainak ez év szeptember 1-éig a családi segély fele összegét, szeptember 1-től kezdődően pedig a teljes összegét fizeti rendkívüli segítségképpen. Ezt bizonyára Ön is megkapta. Ezt azonban — ismétljük — a vállalatok önként és méltányosságból fizetik, de erre nem kötelezhetők.

Igali thts. Kérdésére a legközelebbi számunkban külön cikkben fogunk válaszolni.

K. J. nt. törm., Zelleskistalud. A régi dolmányt és zubbonyt már nem viselheti. Levélben nem válaszolunk.

S. O. S. Örömmel olvastuk, hogy helyzetében előnyös változás állott be. Így bizonyára jobban tud vigyázni magára s ha teljesen mértékletesen él, nem lehet oka aggodalomra. Mindenesetre ajánljuk, hogy orvos tanácsát is meghallgassa és nagyobb időközökben ellenőriztesse állapotát. Ha azután szüksége mutatkoznék, még mindig kérheti irodai szolgálatra való beosztását. Sokat ne gondoljon a bajára, mert ez egy magában is fél-betegség. Gyógyulást és sok szerencsét!

Kassa. A gazdasági hivatal az érvényben levő szabályok alapján helyesen járt el, mert a balatonfüredi és hévízi gyógyházakba beutalt családtagok utazásából felmerült költségek nem számolhatóak el.

Pótesendőr, Emőd. Legcélszerűbbnek tartjuk, ha ebben a kérdésben a gyárhoz fordul felvilágosításért.

Zólyom. Igaza van a bajtársának, azt a rendeletet — a jelenlegi helyzetre tekintettel — a közelmúltban kiadták. A leszerelni szándékozókát Nyilatkozatuk elfogadása előtt értesítik is arról. Az osztályparancsnokságnál megtekintheti a rendeletet, ha az őrs még nem kapta volna meg.

H. P. cső., Kolozsvár. 1. Mindegy, hogy a panaszos Nyilatkozatát az őrsparancsnoknak kívül melyik esendőr írja alá. Az a fontos csak, hogy az aláíró esendőr valóban tanulegény. 2. A Károly-csapatkereszt és Sebesülési érem igényléséről már lekéselt az édesapja, a Háborús-émlékérmert azonban még kérheti. Tízfilléres levelezőlapon kérjen kérvénylapot az Országos Vitézi Szék háborús emlékérem-irodájától (Budapest, Üllői-út 8. I. emelet 14.). Az éremért 3 pengőt kell fizetni. Az éremről az édesapja az Ön javára lemondhat. 3. A

sérülési pótdíjra való igényt a sérülés keletkezésétől számítva 10 éven belül lehet csak érvényesíteni. Elkéselt vele. 4. A puskát töltényre felett levő „H” betű azt jelenti, hogy a puskát a 31 mintájú hegyes lőszerre ki van fúrva. A „Cs” betű a csendőrséget jelenti, a többi betű pedig a puskaszámát pótló jelzés. 5. Hiányos, így nem közölhetjük. Írja meg, hogy mikor és milyen rendfokozatban teljesített Bukta János Téesón szolgálatot és ki az a Kiss András? Csendőr? 6. A kész képet küldje.

Temesvár. A szülési segély a csendőrségnél ezideig intézményesen rendezhető nem volt. Gyermekszületés esetén a születési Értesítés csatolásával segély kérhető. Ebben az esetben egyéb okmányt csatolni nem kell.

KÉZIRATOK. FÉNYKÉPEK.

M. M. Drávaok. Kedves, ügyes dolog, de nincs helyünk a közlésére.

Góbé. Nagyon jól állította össze és gyönyörű gondolat vonul végig rajta. A legszebb a székegy apa üzenete bujdosó fiának: „Csak fegyverrel kezében, úgy van itt hazája.” Most már kezében a fegyver s tudjuk, hogy le nem teszi többé soha. A mértéket még sem üti meg a vers, amit nem is csodálunk, mert ezekhez a gondolatokhoz igazi költő kellene.

R. M. Takesány. Jó, sorra kerül.

S. J.-né. Nemes érzés szólal meg soraiiban, de versből csak a legjobbakat és keveset közölhetünk.

T. I.-né, Kecel. Szép, hogy a gyermeknevelés és háztartás gondja mellett írással is foglalkozik. Szép szórakozás ez. Verseiben sok a meleg érzés, de a mi mértékünket nem ütik meg. Megvisszataljuk azonban, mert nagyon kevés ilyen vers fut be s az nem is baj.

Visk. Jó gépe van és a képek is jók. Kettőt közlünk.

Erdély. Az Ön gépe is kifogástalan és jól is használja. Két képet hozzuk.

Hargitaváralja. Kérjük a további csodabogarakat.

Versenyfeladatok.

L.

Nemtényleges

bajtársaink, akik ezidőszert résztvesznek az őrsök szolgálatában, írják meg nekünk bevonulásuk napjától szerzett tapasztalataikat, örömeiket, sikereiket, fájdalmaikat, sikertelenségeiket. (Reméljük, többségben az előbbieket lesznek.) Szép emléktárggyal jutalmazzuk a legjobb leírásokat s azokat közöljük is. Beküldés határideje: november 15

BUTORT

csak **ROYALNÁL** végy
Baross-utca 34.
Részletre is! Budapest

Írógépek legkedvezőbb fizetési feltételekkel kaphatók
HÖNSCH JÁNOS hadirokkant-
műszerésznel
szakszerű javítóműhely, vétel, eladás, csere.
Bpest, VI., Gr. Zichy Jenő-u. 34. Tel.: 12-40-06.

Tichler János

papíraru, papírzacskó és gyógyszerészeti papíraru gyára
Budapest, VI., Ó utca 37. Tel.: 129-748

Nedves falak

szárazzáttételéhez **„SANIT”** habarcstömítő **Posnansky és Strelitz R. T.**
BUDAPEST, V., ZSITVAY LEÓ-UTCA 13 SZÁM. TELEFON: 12-28-29; 12-82-85

Börcsök Mihály

ÓSKERESZTÉNY CÉG. HONVED KINCSTÁRI SZÁLLÍTÓ.

TAKARÉKTÜZHELYEK MESTERE

HADIROKKANT EMLÉKLAPOS FŐHADNAGY
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI-ÚT 109/c. ÜZEM: VIII., KOSZORÚ-U. 18. Tel. 13-88-44.

Klekner Lászlóné

ASZTALOS, LAKATOS, VASSZERKEZET és REDŐNYGYÁRA
BUDAPEST, X. BÁNYA-UTCA 6
TELEFON: 148-001. BAROSS SZÖVETSÉG TAGJA.

II.

Milyen könnyű

a szolgálati utasításból a fegyverhasználatokra vonatkozó előírásokat megtanulni és milyen nehéz pillanatok előzik meg a csendőr elhatározását a fegyverhasználatok előtt! Ezen nem változtat az sem, ha a csendőr világosan látja, hogy a bekövetkező fegyverhasználat jogosságához szó s.m férhet! Fiatalabb bajtársak elé akarjuk tární e legnagyobb horderejű szolgálati jog gyakorlásának történéseit, meg akarjuk ismertetni velük bajtársaink leírásából azokat a pillanatokot, amelyek megelőzik a fegyverhasználatot és amelyek mindig a legemlékezetesebbek maradnak. Arra kérjük tehát bajtársainkat, hogy írják le megtörtént eseteiket, írják meg azt is, hogy szerintük volt-e és milyen hiba, mulasztás a fegyverhasználatuknál? *A dolgozatokat november 15-éig kell hozzánk beküldeni; a legtanulságosabb eseteket jutalmazzuk és közöljük is.*

Megfejtés.

Csodabogarak

című kis cikkben kimutattuk a multkor, hogy milyen furcsaságok adódnak elő a kifejezések helytelen használata és a fogalmazás felületessége folytán. Ilyeneket írtak bajtársaink versenyfeladatunkra (L. augusztus 1-i számunkban) s ezekből közülünk is néhányat — okulásul. A legérdekesebb dolgozatokat a következőkötől kaptuk:

Fekete Pál szds. (Debrecen), Apostol Lajos thts. (Torna), Arkosi Gyula alhdgy. (Budapest), Bérczes József eső. (Miskolc), Császár Antal törm. (Székesfehérvár), Csordás András alhdgy. (Miskolc), Gyárfás András thts. (Székesfehérvár), Kosaras József eső. (Cece), Kovács György II. törm. (Komárom), Kürti Gergely thts. (Budapest), Lakatos Ferenc thts. (Jánosháza), Nagy József XI. thts. (Kenéz), Orbán József I. thts. (Jánosháza), Farkas Ferenc thts. (Kassa), Takács Sándor thts. (Tolna), Tóth Pál János eső. (Ipolyvás).

Sorshúzás útján a következők kaptak jutalmat: Csordás András alhdgy., Kürti Gergely thts., Lakatos Ferenc thts., Nagy József thts.

Mal számunkban megkezdjük ezek közlését, reméljük, azokkal tanítunk és — mulattatunk...

ZALKA LAJOS

EGYENRUHÁZAT SZÉKESFEHÉRVÁR, Színház épület.

FELSZERELÉSI CIKKEK — TELEFONSZÁM: 8-12. —

URI SZABÓSÁG A magyar királyi csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

ADMIRAL

PORTABLE és STANDARD írógépek olcsó árban a legkedvezőbb részletfizetési feltételekkel

TELEFON: **PIRKNER és ZETTNER**

182-697 és IRÓ és SZÁMOLÓGÉP VEZÉRKÉPVISELETNÉL
182-239. BUDAPEST, IV. MÁRIA VALÉRIA-UTCA 1. SZ.

SAPKA különlegességek és felszerelési cikkek

Baross-tér 4. szám, a Keleti p.u. közelében.

Szíves támogatást kér

HOKSÁRI JÓZSEF

HÁLOK, EBÉDLŐK, KOMBINÁLT SZOBÁK, KONYHÁK, ELŐSZOBÁK.
FIZETÉSI KEDVEZMÉNYRE.

KERESZTYÉN ÜZLET.
Vidékre ajánlatot küldök!

BAKONYI S.-NÉ
VERPELETI-ÚT 5. SZ.
68-as VILJAMOS VÉGÁLLOMÁS

Csodabogarak

Szabadság engedélyezése iránti kérvényben ez áll: „A szabadságot engedélyezése esetén odahaza óhajtanám élvezni.”

Az egyik örs németnyelvű levelet kapott. Az örsön senki sem tudott németül s ezért a levelet a következő szöveggel iktatták be:

„Német levél Bécsből.”

Az egyik kézbesítőkönyvben ez volt írva: „Nem-ténylegesebből felmerült portóköltés.”

Kiderítetlen lopás fogalmazványában a felülvizsgálatot foganatosító egy tanu előadásának leírásánál ezt a kitélt találta: „... egész éjjel nem tudott aludni és így hallotta, hogy a káros házörző kutyája egész éjjel nem ugatott.”

Egészen újkeletű egy csendőr jelentkezőről felterjesztett jelentés, melyben az örsparancsnokság ezt jelenti: „... a jelentkező nagyatyja előéletében zsidó származás van.”

Magzatelhajtási esetről ezt írták a fogalmazványba: „Az anyát a körorvos megvizsgálta és megállapította, hogy egy darab fiúgyermeknek adott életet.”

„Eredménytelen razzia eredményét jelenti.”

W. J. földműves a vásárra olyan tehenet hajtott fel, amelynek a tőgyét mesterségesen felduzzasztotta oly módon, hogy a fejést mellőzte.

Csendőr bajtársam a feljelentésben ezeket írta: „W. J. földműves, a kihágás elkövetését beismerte, és előadta, hogy nem tudta azt, hogy nem szabad fejtetlen tehenet a vásárra felhajtani!”

Egyik jv. a feljelentés fogalmazványába azt írta: „A tettenért gépkocsivezető hangtompító nélkül, nyitott kipuffogóval vett részt a közúti forgalomban.”

Küldjön be hozzánk „Csodabogarak”-at!
(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
Besenyői BEÖTHY KALMAN őrnagy.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.
Felelős: Györy Aladár igazgató.